

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Spotřební chování domácností

Consumer Behaviour of Households

Bc. Michaela Marešová

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Spotřební chování domácností“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 24. dubna 2022

v. r. *Michaela Marešová*

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Ing. Vendule Tesařové, Ph.D. za její odborné vedení, cenné rady a připomínky při psaní této diplomové práce. Zároveň děkuji i rodičům, kteří mi byli tou největší oporou po celé studium.

Obsah

Úvod	6
1 Spotřebitel.....	7
2 Chování spotřebitele z pohledu mikroekonomie.....	8
2.1 Užitek	8
2.1.1 Kardinalistická teorie užitku	8
2.1.2 Ordinalistická teorie užitku.....	9
2.2 Rozpočtové omezení	10
2.3 Přebytek spotřebitele	12
2.4 Optimum spotřebitele.....	14
3 Chování spotřebitele z pohledu makroekonomie.....	17
3.1 Spotřební výdaje.....	17
3.2 Úspory	19
3.3 Teorie životního cyklu	20
3.4 Teorie permanentního důchodu.....	22
4 Chování spotřebitele z pohledu marketingu	24
4.1 Potřeba.....	24
4.2 Proces kupního rozhodování	25
4.2.1 Identifikace problému	25
4.2.2 Získávání informací	26
4.2.3 Hodnocení alternativ	26
4.2.4 Nákupní rozhodnutí	27
4.2.5 Ponákupní chování.....	27
5 Analýza příjmů a výdajů českých domácností.....	28
5.1 Metodika	28

5.2	Ekonomická situace v ČR v letech 2009 až 2020	31
5.3	Příjmy v letech 2009 až 2020	33
5.4	Výdaje v letech 2009 až 2020	36
5.5	Shrnutí	72
6	Dotazníkové šetření.....	76
6.1	Metodika	76
6.2	Vyhodnocení	77
6.3	Shrnutí	90
	Závěr	93
	Seznam použitých zdrojů	96
	Seznam tabulek	101
	Seznam obrázků.....	102
	Seznam použitých zkratk	104
	Seznam příloh.....	105
	Přílohy	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Tématem této diplomové práce je spotřební chování domácností. Hlavním cílem práce je zjistit, jak se odlišuje spotřební chování různých skupin domácností v České republice a jaký dopad na ně měla pandemie Covidu-19. K jeho naplnění slouží dílčí cíle, které jsou popsány níže.

Prvním krokem musí být zpracování teoretických východisek. Autorka nejdříve definuje pojem spotřebitel a poté ho podrobněji zkoumá z různých úhlů pohledu. V případě mikroekonomie je vymezen užitek, rozpočtové omezení, přebytek a optimum spotřebitele. Makroekonomický pohled se týká spotřebních výdajů, úspor, teorie životního cyklu a teorie permanentního důchodu. Z pohledu marketingu je pro tuto diplomovou práci klíčová potřeba a proces kupního rozhodování.

Jedním z dílčích cílů je provést analýzu příjmů a spotřebních výdajů v letech 2009 až 2020 na základě dat publikovaných Českým statistickým úřadem. Na začátku této kapitoly je obsažena podrobná metodika, včetně jednotlivých výzkumných otázek. Příjmy jsou posuzovány prostřednictvím čistého disponibilního důchodu a výdaje dle Klasifikace spotřeby podle účelu. Data jsou očištěna od vlivu inflace, aby je bylo možné mezi sebou porovnávat. V rámci této analýzy je zkoumáno, zdali výši spotřebních výdajů ovlivňuje postavení osoby v čele domácnosti nebo velikost obce, ve které domácnost žije. Dalším dílčím cílem je identifikovat odchylky ve spotřebním chování během ekonomické krize v roce 2009 a pandemie Covidu-19 v roce 2020. Kromě toho chce autorka práce nalézt i společné rysy toho, v čem se chování domácností během těchto dvou let změnilo.

Vlastní výzkum je realizován prostřednictvím dotazníkového šetření, jehož cílem je zjistit, zdali došlo ke změně ve výši příjmů, výdajů a úspor domácností během pandemie. Zároveň výzkum poskytuje informace o tom, co případně vedlo domácnosti k tomu, že svoji spotřebu omezily nebo naopak navýšily. I zde se na začátku kapitoly nachází podrobná metodika, jež obsahuje výzkumné otázky a hypotézy, které pomohou dosáhnout vytyčeného cíle. V rámci shrnutí jsou mimo jiné získané odpovědi porovnány s výsledky analýzy dat z Českého statistického úřadu za rok 2020.

1 Spotřebitel

Na pojem spotřebitel lze nahlížet z několika různých úhlů pohledu. Zákon č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník, díl 4 § 419 definuje spotřebitele následovně: „Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“. V tomto případě je za spotřebitele považován každý, kdo si jde např. koupit pečivo do pekárny, nechat se ostříhat do kadeřnictví, ubytuje se v hotelu či si zajde na oběd do restaurace, samozřejmě za podmínky, že tyto činnosti nesouvisí s jeho podnikáním nebo výkonem zaměstnání. Tyto předpoklady jsou ustanoveny také v Zákoně č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, kde je uvedeno v § 2 odst. 1. písm. a): „Pro účely tohoto zákona se rozumí spotřebitelem fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.“.

Z pohledu ekonomie je cílem spotřebitele maximalizovat užitek. Jak velké množství výrobků a služeb bude moci každý jedinec na trhu získat, limitují ceny těchto statků a důchod, který má k dispozici. Spotřebitel tedy řeší, kolik má určitého statku kupovat a jak mezi různé statky svůj důchod rozdělit. Chce maximalizovat uspokojení svých potřeb, tedy utrácet svůj důchod takovým způsobem, který mu přináší největší užitek a při tom vynakládat co nejnižší náklady (Baumol & Blinder, 2015; Jurečka, Hon, Jánošíková, Kolcunová & Spáčilová, 2018; Vlček, 2017).

V marketingu se za spotřebitele považuje každý, kdo výrobky a služby spotřebovává, a to i v případě, že je sám nekoupil. Jedná se o obecnější pojem než zákazník, který objednává, nakupuje a za dané statky platí. Spotřebitelem je tedy každý již od narození, když jsou pro něj kupované plenky či jídlo. Zákazníkem se však stane až v okamžiku, kdy sám za dané věci zaplatí. Člověk, ať už v roli spotřebitele či zákazníka, by měl být schopen se alespoň částečně orientovat ve všech oblastech spotřeby, které se jeho nákupů týkají (Komárková, Rymeš & Vysekalová, 1998; Vysekalová, 2004; Vysekalová, Tomek, Kotyzová, Jurášková & Juříková, 2011).

2 Chování spotřebitele z pohledu mikroekonomie

Mikroekonomie na spotřební chování nahlíží prostřednictvím užitku a rozpočtového omezení. Na základě toho je pak možné stanovit optimum spotřebitele a jeho případný přebytek. Jednotlivé pojmy jsou podrobně objasněny v následujících podkapitolách.

2.1 Užitek

Spotřebitel nakupuje výrobky a služby za účelem uspokojit své potřeby. Užitek se nazývá míra uspokojení, které tím získává. Cílem spotřebitele je dosáhnout maximálního užitku. Jelikož každý spotřebitel má jinou osobnost, chutě, preference a vkus, tak spotřeba stejného statku nepřinese každému stejný užitek. Jedná se o čistě subjektivní kategorii, protože např. tomu, kdo má rád kávu, přinese vypití hrnku kávy jiný užitek než člověku, který kávu pije jen výjimečně a preferuje jiné horké nápoje. Velikost užitku ovlivňuje i naléhavost dané potřeby, proto je nutné rozlišovat mezi termíny mezní a celkový užitek (Jurečka et al., 2018; Musil, Fuchs, Franc & Grigarčíková, 2008).

Celkový užitek vyjadřuje úroveň uspokojení potřeb při spotřebě celého množství statků a služeb. Pokud roste spotřebovávané množství, tak celkový užitek až do určitého množství také roste neboli roste do okamžiku, kdy dojde k nasycení potřeby. Poté dochází k tomu, že spotřeba přináší záporný mezní užitek, a proto celkový užitek klesá (Hořejší, Soukupová, Macáková & Soukup, 2018; Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

Mezním užitekem nazýváme přírůstek celkového užitku vyvolaný spotřebou dodatečné jednotky daného statku či služby. Roste-li spotřeba daného statku, tak mezní užitek klesá, uplatňuje se tzv. zákon klesajícího mezního užitku. Za nejžádanější, spotřebitel vždy považuje první jednotku spotřebovávaného statku, další mu již nepřináší takové uspokojení. Příkladem může být člověk, který přijde domů z procházky, když venku mrzne. První hrnek čaje ho uspokojí nejvíce, zahřeje ho a zažene největší žízeň. S každým dalším vypitým hrnkem jeho mezní užitek klesá (Holman, 2016; Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

2.1.1 Kardinalistická teorie užitku

Kardinalistická teorie užitku považuje užitek za přímo měřitelnou jednotku neboli, že je mu možné přiřadit určitou hodnotu. Představitelé této teorie reprezentují např. Jevons, Menger a Walras. Ti však nevysvětlovali způsob, jak užitek měřit. Tohoto nedostatku se

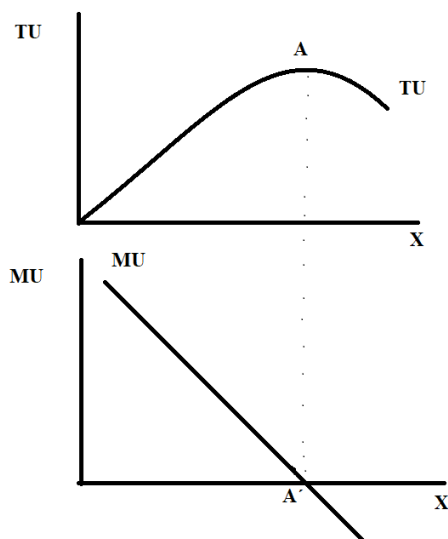
pokusil zbavit Alfred Marshall, který navrhl, že užitek může být měřen v peněžních jednotkách, jenž je spotřebitel ochoten obětovat, aby požadovaný statek či službu získal. V této teorii představuje užitek funkci množství spotřebovávaných statků a služeb viz vzorec č. 1 (Hořejší et al., 2018; Mukherjee, 2002; Musil et al., 2008).

$$U = f (X_1, X_2, \dots, X_n) \quad (1)$$

kde: $X_1, X_2, \dots, X_n$ ... množství jednotlivých statků (Hořejší et al., 2018).

Na obrázku č. 1 se nachází graf znázorňující vztah celkového užitku (TU) a mezního užitku (MU). Množství spotřebovávaných statků je na ose x, TU a MU na ose y. V bodě A, tzv. bod nasycení, dochází k tomu, že MU je roven 0 a TU tedy dosahuje svého maxima a s dalším spotřebovávaným množstvím klesá (Hořejší et al., 2018).

Obrázek č. 1: Vztah celkového a mezního užitku

Zdroj: Hořejší et al. (2018, s. 55), zpracováno autorkou

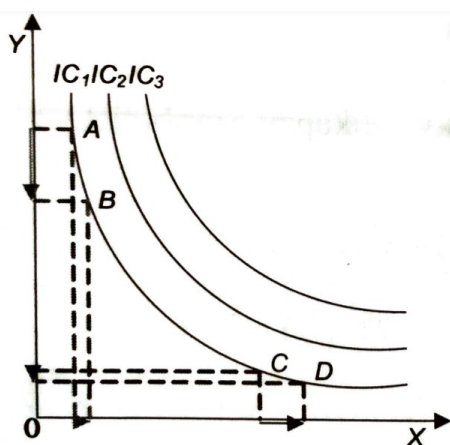
2.1.2 Ordinalistická teorie užitku

Ordinalistická teorie užitku vychází z předpokladu, že užitek není přímo měřitelný. Spotřebitel dokáže určit pořadí spotřebovávaných statků a služeb podle míry užitečnosti, ale nedokáže užitku přiřadit konkrétní hodnotu. Dále zvládne říct, zdali celkový užitek s rostoucím množstvím spotřebovávaných statků či služeb roste a mezní užitek je tedy kladný nebo naopak celkový užitek klesá a tím pádem je mezní užitek záporný (Hořejší et al., 2018; Jurečka et al., 2018; Vlček, 2016).

Z výše uvedeného vyplývá, že spotřebitel dokáže provést srovnání užitečnosti různých kombinací statků a služeb, tzn., že může tvořit preferenční stupnice. Lze se setkat i se

situací, kdy odlišné kombinace spotřebovávaných statků a služeb přináší spotřebiteli stejný užitek, např. je mu jedno, jestli bude mít 1 rohlík a 2 housky nebo 2 rohlíky a 1 housku. Graficky se to znázorňuje pomocí indifferenční křivky, která představuje takovou množinu kombinací dvou statků či služeb, kdy je spotřebiteli lhostejné, jakou kombinaci spotřebovává, protože mu přináší stejný celkový užitek. Takovýchto indifferenčních křivek může být mnoho. Soubor indifferenčních křivek, jež se navzájem liší svým celkovým užitekem, se označuje jako indifferenční mapa viz obrázek č. 2 (Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

Obrázek č. 2: Indifferenční mapa

Zdroj: Musil et al. (2008, s. 108)

Na ose x je množství spotřebovávaného statku X a na ose y množství spotřebovávaného statku Y. IC představují indifferenční křivky. Body A a B zobrazují, kolik musí spotřebitel obětovat statku Y, aby získal dodatečnou jednotku statku X, přičemž jeho celkový užitek se nezmění. Vzdálenost mezi body C a D znázorňuje, o kolik se zvýší spotřeba statku X, pokud se spotřebitel vzdá jedné jednotky statku Y, opět při neměnné výši užitku. Čím vzdálenější jsou IC od počátku, tím je celkový užitek vyšší (Musil et al., 2008).

2.2 Rozpočtové omezení

Spotřebitel při svém rozhodování není však ovlivněn jen výší užitku, jež mu spotřeba různých druhů statků a služeb a jejich množství přináší, ale musí brát v úvahu i další faktory, tj. omezení ve formě jejich cen a výše jeho disponibilního důchodu (Hořejší et al., 2018; Musil et al., 2008).

Nejdříve je nutné objasnit pojem disponibilní důchod. Spotřebitel ve většině případů bývá vlastníkem výrobních faktorů, tj. práce, půda a kapitál. Za poskytnutí práce pak obdrží

mzdu, za půdu rentu a za kapitál úrok či zisk. Kromě toho může obdržet různé transfery, jako je podpora v nezaměstnanosti, přídavky na děti, nemocenská dávka atd., které jeho důchod zvyšují. Na druhé straně dochází k odnímání části důchodu ve formě odvodů na zdravotní a sociální pojištění, daní a dalších srážek či odvodů. Ta část příjmů, která mu po odečtení výše uvedeného zůstává, se označuje jako disponibilní důchod (Jurečka et al., 2018; Jurečka et al., 2017).

Rozpočtové omezení tedy udává možnosti všech kombinací statků a služeb, které spotřebitel při svém disponibilním důchodu a daných cenách může získat. To jest rozdíl oproti užitku, kdy řešil, jaké statky a služby nakupovat, aby dosáhl maximální úrovně uspokojení. Nyní je na to nahlíženo z pohledu, jaké statky a služby si může dovolit koupit (Jurečka et al., 2018; Musil et al., 2008).

Při předpokladu, že spotřebitel nakupuje pouze dva statky X a Y a jejich cena není závislá na nakupovaném množství, poté bude platit:

$$I = P_x * X + P_y * Y \quad (2)$$

kde: I ... disponibilní důchod,

P_x ... cena statku X,

X ... množství statku X,

P_y ... cena statku Y,

Y ... množství statku Y (Musil et al., 2008).

Levá strana rovnice znázorňuje důchod spotřebitele. Pravá strana rovnice odpovídá částce peněz vynaložených na spotřebu statku X a Y neboli udává, jak byl daný důchod využit (Chakravarty, 2008). Rovnici rozpočtového omezení lze zachytit i graficky pomocí přímky, která se nazývá linie rozpočtu, viz obrázek č. 3.

Obrázek č. 3: Linie rozpočtu

Zdroj: Hořejší et al. (2018, s. 65)

Na ose x se nachází statek X a na ose y statek Y. Body H0J tvoří vrcholy trojúhelníku, jehož plocha pod linií rozpočtu zachycuje takové kombinace, kdy spotřebitel svůj disponibilní důchod plně nevyužívá. Tato situace také někdy bývá označována jako soubor tržních příležitostí. V bodě H spotřebitel celý svůj disponibilní důchod vynakládá na nákup statku Y a proti tomu v bodě J je veškerý důchod využit na nákup statku X. Všechny kombinace, kdy je důchod zcela spotřebován na pořízení statků X a Y se nachází na přímce, tedy na linii rozpočtu. Velmi důležitý je také její sklon, který závisí na poměru ceny statku X a ceny statku Y. Udává, kolik si spotřebitel může koupit dalších statků Y, pokud bude ochoten se vzdát jednoho statku X a tím pádem i poskytuje informaci o vzácnosti těchto statků na trhu (Hořejší et al., 2018; Chakravarty, 2008; Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

Pokud se disponibilní důchod spotřebitele změní, tak musí vzniknout nová linie rozpočtu. Při jeho růstu se posouvá rovnoběžně vpravo, při poklesu naopak vlevo. Její sklon zůstane zachován, jelikož ceny statků X a Y se nezměnily. Spotřebitel si jich nyní může nakoupit více, resp. méně, ale poměr, ve kterém je může mezi sebou směňovat je stále stejný (Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

V situaci, kdy je disponibilní důchod stejný, ale cena statku X či Y vzroste nebo naopak klesne, bude také nutné vytvořit novou linii rozpočtu a nyní i s jiným sklonem. Např. dojde k tomu, že statek X zlevní, díky čemuž si ho spotřebitel bude moct koupit více, aniž by musel obětovat nějaký statek Y. Pro lepší představu bude tento případ objasněn pomocí obrázku č. 3. Bod H zůstane stejný, jelikož se nezměnil ani důchod ani cena statku Y, takže spotřebitel si ho bude moct koupit stále stejné množství. Dopad by to mělo na bod J, který by musel být posunut doprava, protože nyní si spotřebitel statku X může nakoupit více. Linie rozpočtu by tak byla plošší, stejně tak by tomu bylo i při zdražení statku Y, kdy by však zůstal neměnný bod J a změna by se promítla do bodu H (Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

2.3 Přebytek spotřebitele

Hořejší et al. (2018, s. 69) definují přebytek spotřebitele jako: „rozdíl mezi celkovým užítkem, který spotřebiteli přinese spotřebované množství určitého statku, a výdaji na jeho získání“.

Spotřebitel obdrží něco na víc, než za daný statek zaplatil, protože na nákup byl ochoten vynaložit vyšší částku, než kterou ve skutečnosti uhradil. Cena, za kterou by spotřebitel koupil ještě realizoval, je dána právě užitek, který mu spotřeba přinese. Aby byl schopen danou cenu uhradit, musí obětovat část svého disponibilního důchodu (Holman, 2016; Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

Přebytek spotřebitele lze vyjádřit pomocí rovnice následovně:

$$\text{Přebytek spotřebitele} = TU(X) - P_X * X \quad (3)$$

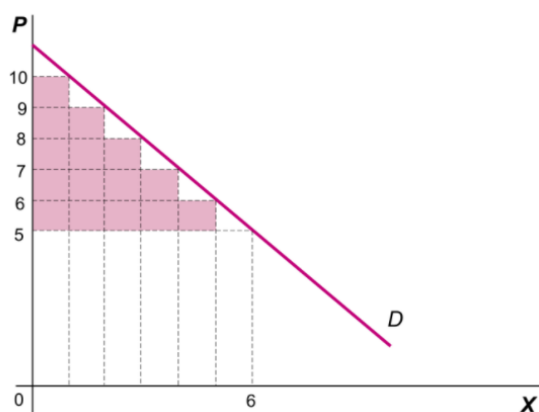
kde: $TU(X)$ ... celkový užitek plynoucí ze spotřeby statku X,

P_X ... cena statku X,

X ... množství statku X (Musil et al., 2008).

Tato problematika může být znázorněna i graficky. První způsob je zachycen na obrázku č. 4. Na ose x je množství statku X a na ose y cena statku X. Křivka D představuje poptávku po produktu X, který je na trhu prodáván za cenu 5 Kč. Spotřebitel by však byl ochoten zaplatit až 10 Kč, takže dosahuje přebytku. Celkovou velikost jeho přebytku znázorňuje vyznačená plocha (Hořejší et al., 2018; Musil et al., 2008).

Obrázek č. 4: Přebytek spotřebitele – znázornění pomocí křivky poptávky

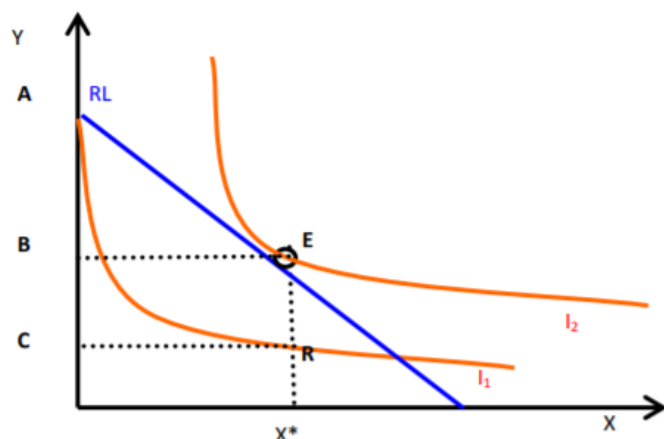

Zdroj: Hořejší et al. (2018, s. 70)

Druhý způsob ilustruje obrázek č. 5. Na ose x se nachází množství statku X a na ose Y množství statku Y. Křivka RL je linií rozpočtu a křivky I jsou indifferenční křivky. Bod A představuje situaci, kdy spotřebitel nakupuje pouze statek Y. Tento bod, však odpovídá nižší indifferenční křivce I_1 , kdy spotřebitel dosahuje nižšího užitku. Pokud by se spotřebitel vzdal určitého množství statku Y, mohl by nakupovat i statek X, viz bod R. Výše užitku je zde stejná jako v bodě A, ale nachází se pod linií rozpočtu, což znamená,

že spotřebitel nevynekládá celý svůj důchod. Proto může svůj užitek zvýšit a přesunout se do bodu E, kde dochází ke spotřebě celého jeho důchodu. Původně byl spotřebitel ochoten obětovat množství statku Y odpovídající úseku AC, ale na konec musí obětovat pouze část odpovídající úseku AB. Přebytek spotřebitele tedy odpovídá rozdílu mezi těmito dvěma úseky, tj. úsek BC (Steininger 2011; Hyman, 1988).

Obrázek č. 5: Přebytek spotřebitele – znázornění pomocí indiferenčních křivek

Zdroj: Steininger (2011, s. 243)

2.4 Optimum spotřebitele

Spotřebitel se nachází v optimální situaci tehdy, když jeho užitek dosahuje maxima při minimálních nákladech. Kombinace zvolených statků a služeb, které bude spotřebovávat, se odvíjí od jeho preferencí a tržních možností (Hořejší et al., 2018; Vlček, 2016).

V případě kardinalistické teorie užitku existují pro určení optima dva způsoby a klíčový je zde mezní užitek a cena. Pokud spotřebitel nakupuje pouze jeden druh statku, tak při optimálním množství se musí mezní užitek z poslední spotřebované jednotky rovnat její ceně, viz rovnice č. 4. To je dáno tím, že pokud mezní užitek z nakoupeného statku bude větší než jeho cena, spotřebitel bude mít zájem si koupit další, protože přínos ze spotřeby bude převyšovat náklady na jeho pořízení. Naopak pokud by cena byla vyšší než mezní užitek, tak spotřebitel již nebude chtít si ho za těchto podmínek pořídit, protože by musel obětovat více, než získá (Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

$$MU_X = P_X \quad (4)$$

kde: MU_X ... mezní užitek plynoucí ze spotřeby statku X,

P_X ... cena statku X (Hořejší et al., 2018).

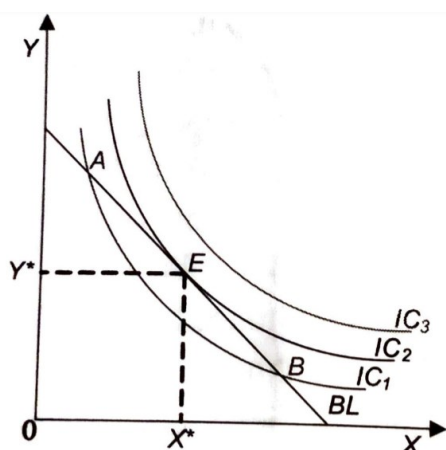
Druhý způsob udává optimální kombinaci nákupu dvou statků. I to lze vyjádřit matematicky pomocí rovnice č. 5. Vlček (2016, s. 129) objasňuje tuto situaci následovně: „Spotřebitel maximalizuje svůj užitek tehdy, když rozděluje svůj důchod mezi různé zboží tak, že dosáhne stejné uspokojení z poslední koruny vynaložené na každý statek.“. Neexistuje žádná jiná kombinace, kdy by dosáhl vyšší úrovně užitku při svém disponibilním důchodu. Oběť ze snížení spotřeby jednoho statku by byla vyšší než přírůstek užitku ze statku druhého (Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

$$\frac{MU_X}{P_X} = \frac{MU_Y}{P_Y} \quad (5)$$

kde: MU_X ... mezní užitek plynoucí ze spotřeby statku X,
 P_X ... cena statku X,
 MU_Y ... mezní užitek plynoucí ze spotřeby statku Y,
 P_Y ... cena statku Y (Hořejší et al., 2018).

U výše uvedené teorie byl užitek považován za přímo měřitelný, pokud se však od této podmínky upustí a bude brána jeho měřitelnost jako nepřímá, musí se k určení optima spotřebitele použít ordinalistický přístup. Optimální kombinace spotřebovávaných statků se zde určuje pomocí poměru mezních užitku, tzv. mezní míra substituce ve spotřebě, která vyjadřuje poměr, v jakém může spotřebitel nahrazovat jeden statek za druhý, aniž by se změnil jeho užitek. V úvahu musí být brána i jeho schopnost statky na trhu směnit, která se odvíjí, za předpokladu konstantního disponibilního důchodu, od poměru jejich cen, tzv. mezní míra substituce ve směně. Poté by pro matematické vyjádření byl použit opět vzorec č. 5. (Hořejší et al., 2018; Vlček, 2016). Grafické znázornění zachycuje obrázek č. 6.

Obrázek č. 6: Optimum spotřebitele

Zdroj: Musil et al. (2008, s. 112)

Na ose x je množství statku X , na ose y množství statku Y . BL představuje linii rozpočtu a IC indifferenční křivky. Optimum spotřebitele představuje bod E , kde se BL dotýká IC_2 . Body A a C to nejsou z důvodu, že zde by se spotřebitel nacházel na IC_1 , tedy tyto kombinace by mu přinášely nižší užitek. IC_3 je vzhledem k jeho rozpočtovému omezení nedostupná (Musil et al., 2008; Vlček, 2016).

Tato rovnováha v ordinalistické teorii platí pouze tehdy, pokud BL je tečnou některé IC a vznikne tak bod jejich dotyku. Zde se hovoří o vnitřním, případně tečnovém řešení. Pokud tomu tak není, musí být použito tzv. rohové řešení. K tomu dochází např. u dokonalých substitutů, tj. statky, u kterých spotřebiteli nezáleží na tom, který spotřebovává, užitek je stále stejný. V rohovém řešení mohou nastat dvě situace. První z nich představuje okamžik, kdy mezní míra substituce ve spotřebě je vyšší než mezní míra substituce ve směně, což má za následek, že spotřebitel nakupuje pouze statek X . Druhá z nich je opačná, tedy že mezní míra substituce ve spotřebě je nižší než mezní míra substituce ve směně, takže spotřebovává pouze statek Y . Z toho vyplývá, že nyní by nebylo možné použít matematické vyjádření dle vzorce č. 5 a i v kardinalistické teorii by bylo použito rohové řešení (Hořejší et al., 2018; Musil et al., 2008).

3 Chování spotřebitele z pohledu makroekonomie

Makroekonomie se zabývá tím, jak spotřebitel rozděluje svůj disponibilní důchod na spotřebu a tvorbu úspor.

3.1 Spotřební výdaje

Spotřební výdaje domácností tvoří největší složku hrubého domácího produktu. Jejich výše závisí na disponibilním důchodu, který na nákup statků a služeb mají k dispozici. Statky dle doby použitelnosti se rozdělují na krátkodobé, kam se řadí např. potraviny, tabák či nápoje, a dlouhodobé, tj. byty, domy, automobily atd. Disponibilní důchod byl již definován v kapitole 2.2 jako příjmy spotřebitele plynoucí z vlastnictví výrobních faktorů a transfery ponížené o daně, odvody a srážky (Jurečka et al., 2017; Soukup, Pošta, Neset, Pavelka & Dobrylovský, 2010; Vlček, 2017).

Keynesova teorie spotřeby vychází z předpokladu, že spotřeba se skládá ze dvou základních složek. První z nich představuje tzv. autonomní spotřeba, která nezávisí na výši disponibilního důchodu. Tvoří ji takové výdaje, které domácnosti musí uhradit i kdyby žádný důchod neměly. Každý potřebuje někde bydlet, něco jíst apod. a to samozřejmě něco stojí. Oproti tomu druhá složka, tzv. indukovaná spotřeba, na disponibilním důchodu již závisí. Ta obsahuje výdaje na pořízení statků a služeb, které nejsou nezbytné. Závislost lze vyjádřit pomocí mezního sklonu ke spotřebě, který říká, o kolik vzroste spotřeba, pokud se disponibilní důchod zvýší o jednotku, viz vzorec č. 6 (Musil et al., 2008; Soukup et al., 2010).

$$c = \frac{\Delta C}{\Delta YD} \quad (6)$$

kde: c ... mezní sklon ke spotřebě,

ΔC ... změna spotřeby,

ΔYD ... změna důchodu (Soukup et al., 2010).

Mezní sklon ke spotřebě může nabývat hodnot od 0 do 1. Pokud by byl roven 1, tak celé navýšení důchodu by bylo použito na spotřebu. Domácnosti však svůj disponibilní důchod mohou použít kromě spotřeby i na tvorbu úspor. V případě, že mezní sklon ke spotřebě nabývá hodnoty 0, tak právě celý dodatečný důchod uspoří (Musil et al., 2008).

Matematicky lze funkci spotřeby vyjádřit následovně:

$$C = C_a + c \cdot Y_D \quad (7)$$

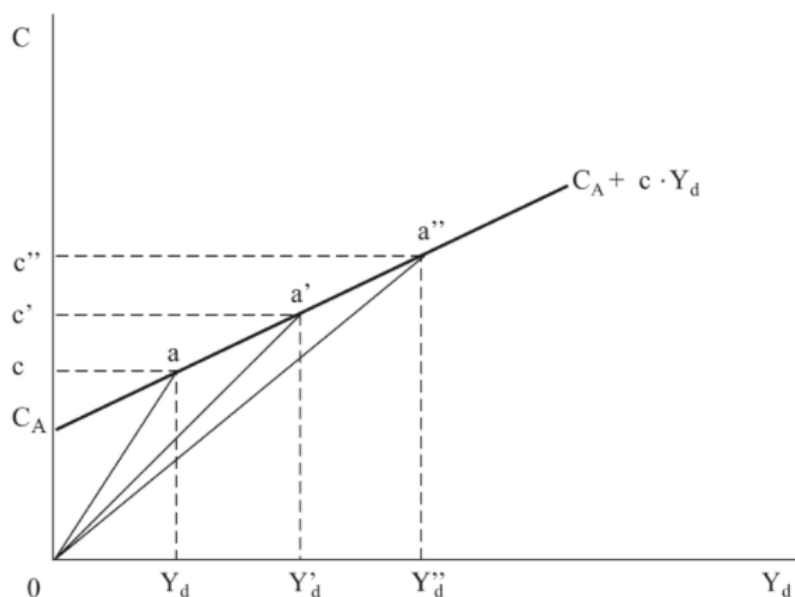
kde: C_a ... autonomní spotřeba,

c ... mezní sklon ke spotřebě,

Y_D ... disponibilní důchod (Soukup et al., 2010).

Grafické znázornění spotřební funkce zachycuje následující obrázek.

Obrázek č. 7: Keynesova funkce spotřeby

Zdroj: Holman (2010, s. 34)

Na ose x se nachází disponibilní důchod, na ose y spotřeba. Na grafu je možné si všimnout další důležité vlastnosti. Při růstu disponibilního důchodu spotřeba také roste, ale pomalejším tempem. To lze vyjádřit průměrným sklonem ke spotřebě viz vzorec č. 8. Na tomto grafu ho zobrazují sklony přímk a, a', a'' z čehož je zřejmé, že čím vyšší je disponibilní důchod, tím nižší je průměrný sklon ke spotřebě (Holman, 2010; Soukup et al., 2010).

$$APC = \frac{C}{Y_D} \quad (8)$$

kde: APC ... průměrný sklon ke spotřebě,

C ... spotřeba,

Y_D ... disponibilní důchod (Soukup et al., 2010).

3.2 Úspory

Z předchozí kapitoly vyplývá, že úspory se spotřebou úzce souvisí. Jejich výši lze určit jako rozdíl disponibilního důchodu a spotřeby (Vlček, 2017). Funkci úspor zachycuje následující vzorec.

$$S = -Sa + s * YD \quad (9)$$

kde: Sa ... autonomní úspory,

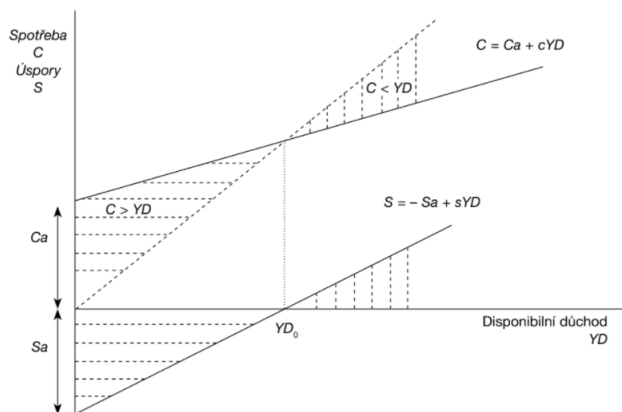
s ... mezní sklon k úsporám,

YD ... disponibilní důchod (Soukup et al., 2010).

Výše autonomních úspor se v absolutní hodnotě shoduje s výší autonomní spotřeby. Znaménko mínus je zde z důvodu, že k financování autonomní spotřeby musí domácnosti využít úspory, které si vytvořily. Mezní sklon k úsporám je obdobný jako mezní sklon ke spotřebě, viz vzorec č. 6, s tou změnou, že v čitateli by byla spotřeba změněna na úspory. Opět nabývá hodnot od 0 do 1. Jelikož se předpokládá, že domácnosti svůj disponibilní důchod mohou rozdělit jen mezi spotřebu a úspory, tak jejich mezní sklony musí dát v součtu hodnotu 1. Obdobně tomu tak je i u průměrného sklonu k úsporám (Musil et al., 2008; Soukup et al., 2010).

Vztah mezi spotřební funkcí a funkcí úspor lze zachytit i graficky viz obrázek č. 8. Na ose x se nachází disponibilní důchod, na ose y spotřeba a úspory. Protože autonomní úspory dosahují záporné hodnoty, tak funkce úspor musí vycházet ze záporné části osy y. V bodě, kde funkce úspor protíná osu x, tak celý disponibilní důchod je využit na financování spotřeby. Na levé straně od tohoto bodu je zobrazena situace, kdy spotřeba domácností převyšuje jejich disponibilní důchod a k pokrytí výdajů využívají své úspory. Hovoří se zde o tzv. negativním sklonu k úsporám. Oproti tomu na pravé straně nedochází ke spotřebě celého disponibilního důchodu, ale jeho část je použita na tvorbu úspor (Soukup et al., 2010; Vlček, 2017).

Obrázek č. 8: Vztah spotřební funkce a funkce úspor

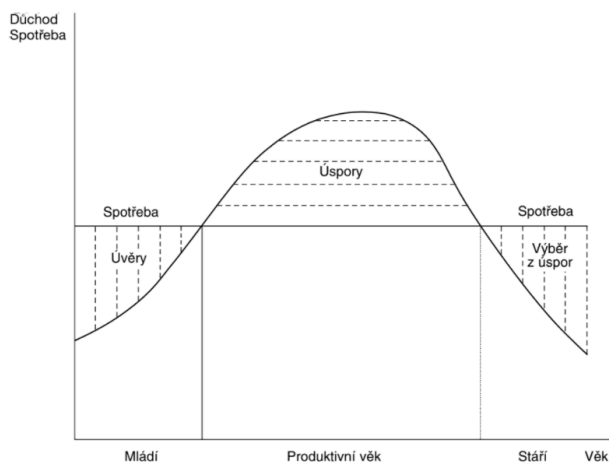
Zdroj: Soukup et al. (2010, s. 56)

3.3 Teorie životního cyklu

Autorem teorie životního cyklu, někdy také označována jako hypotéza životního cyklu, je ekonom Franco Modigliani. Slouží k vysvětlení jevu, že spotřeba domácností roste pomalejším tempem než její disponibilní důchod. Cíl spotřebitele zůstává stále stejný, tedy maximalizace užitku, ale nyní je na to nahlíženo z pohledu během jeho celého života. Spotřební výdaje jsou relativně stabilní, po celé období nedochází k žádným velkým výkyvům. K tomu je nezbytné, aby spotřebitel měl určitou představu i o tom, jak se bude vyvíjet jeho disponibilní důchod, tudíž se nebere v úvahu jen ten současný, ale i budoucí (Soukup et al., 2010; Vlček, 2017).

Výše uvedené zachycuje obrázek č. 9, kde se pro zjednodušení předpokládá nulová úroková míra.

Obrázek č. 9: Vývoj spotřeby během života spotřebitele

Zdroj: Soukup et al. (2010, s. 67)

Na ose x se nachází věk, na ose y důchod a spotřeba. Z důvodu, že výše spotřebních výdajů má být po celou dobu života spotřebitele stabilní, funkce spotřeby je konstantní. Disponibilní důchod se však v čase mění. V mládí bývá zpravidla nižší a chybějící zdroje na úhradu spotřebních výdajů se řeší pomocí úvěrů, ať už od rodinných příslušníků či bankovních institucí. V produktivním věku dosahuje disponibilní důchod již vyšších hodnot a slouží kromě spotřeby i na splácení úvěrů z mládí a zároveň si spotřebitel vytváří úspory na stáří, díky kterým nemusí měnit svou spotřebu ani v penzi (Holman, 2016; Soukup et al., 2010).

Spojením individuálních životních cyklů lze získat celkovou výši spotřeby a úspor v ekonomice, která bude záviset na věkové struktuře obyvatelstva. Pokud bude docházet ke stárnutí obyvatelstva, tak velikost úspor v ekonomice bude klesat a naopak, při větším počtu lidí v produktivním věku budou úspory růst (Soukup et al., 2010; Vlček, 2017).

Výši rovnoměrné spotřeby lze určit i matematicky viz vzorec č. 10.

$$C_t = \frac{1}{L} * (Y_t + (P - 1) * Y^e + W_t) \quad (10)$$

kde: C_t ... spotřeba v roce t,

L ... počet let života,

Y_t ... disponibilní důchod v roce t,

P ... počet let produktivního věku,

Y^e ... průměrný disponibilní důchod v následujících letech produktivního věku,

W_t ... bohatství na počátku roku t (Soukup et al., 2010).

Kritici této teorie upozorňují především na tyto nedostatky:

- člověk nemůže odhadnout délku svého života;
- disponibilní důchod nelze dokonale předvídat – nelze přesně určit budoucí důchod plynoucí z vlastnictví výrobních faktorů, dochází i ke změnám výše transferů a složek, o které je důchod snižován (tj. daně, odvody na sociální a zdravotní pojištění atp.);
- velikost spotřeby a úspor ovlivňuje ekonomická situace v dané zemi, kde spotřebitel žije (během ekonomického růstu jsou vytvářeny vyšší úspory, naopak během krize nikdo příliš nespoří);

- na trhu jsou dány podmínky, za kterých bankovní instituce klientům poskytují úvěry a v případě nedostatečné bonity či zajištění jsou žádosti o půjčky zamítány (Soukup et al., 2010; Vlček, 2017).

3.4 Teorie permanentního důchodu

S teorií permanentního důchodu, též nazývána hypotéza permanentního důchodu, přišel ekonom Milton Friedman. Ten předpokládal, že výše spotřebních výdajů se odvíjí od permanentního důchodu, tj. průměrný důchod, který spotřebitelé dlouhodobě očekávají (Musil et al., 2008; Vlček, 2017).

Tato závislost lze vyjádřit i matematicky viz vzorec č. 11.

$$C = c * Y^P \quad (11)$$

kde: C ... spotřeba,

c ... mezní sklon ke spotřebě,

Y^P ... výše permanentního důchodu (Soukup et al., 2010).

Permanentní důchod nemusí být roven běžnému disponibilnímu důchodu, protože změna důchodu může být pouze přechodná, viz vzorec č. 12. Výše permanentního důchodu se odvíjí od bohatství, ze kterého spotřebiteli plynou příjmy a očekávaných pracovních příležitostí. Tento důchod může s poměrně vysokou jistotou očekávat dlouhodobě. Dočasnou změnu důchodu představují např. jednorázové prémie vyplacené zaměstnancům. Tyto příjmy nemohou být dlouhodobě očekávány, protože nejsou poskytovány pravidelně. Za permanentní důchod by prémie mohly být brány pouze v případě, že zaměstnanec by měl uvedeno v pracovní smlouvě, že prémie obdrží vždy v určeném termínu bez dalších podmínek. Naopak zvýšení kvalifikace pozitivně ovlivní permanentní důchod, jelikož s tím souvisí lepší pracovní příležitosti na trhu práce (Holman, 2010; Musil et al., 2008).

$$YD = Y^P + Y^T \quad (12)$$

kde: YD ... běžný disponibilní důchod,

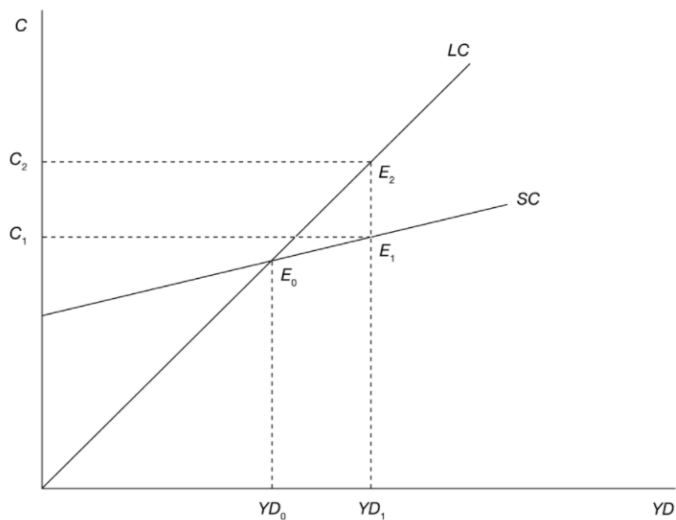
Y^P ... výše permanentního důchodu,

Y^T ... výše dočasné změny důchodu (Holman, 2010).

Na obrázku č. 10 je zobrazen graf krátkodobé (SC) a dlouhodobé (LC) spotřeby, kde na ose x je běžný disponibilní důchod a na ose y spotřeba. Ve výchozí situaci spotřebitelův

běžný disponibilní důchod odpovídá hodnotě YD_0 , která následně vzroste na hodnotu YD_1 . V krátkém období se jeho spotřeba téměř nezmění, vydá na ní pouze malou část navýšení důchodu, na grafu dosahuje hodnoty C_1 , jelikož si není jistý, zdali je tato změna dočasná či permanentní. Pokud se časem přesvědčí, že zvýšení je permanentní, dochází již k výraznému zvýšení spotřeby, viz hodnota C_2 (Holman, 2010; Soukup et al., 2010).

Obrázek č. 10: Krátkodobá a dlouhodobá funkce spotřeby

Zdroj: Soukup et al. (2010, s. 72)

4 Chování spotřebitele z pohledu marketingu

S marketingovým pojetím spotřebního chování se pojí především pojmy potřeba, motiv a motivace. Člověk nakupuje z nějakého konkrétního důvodu, ve spotřebě neexistuje nemotivované chování. Motivací, proč spotřebitel vstupuje na trh, je, že pociťuje nějakou potřebu. Uspokojení této potřeby je jeho motivem nikoliv nabídka produktů, jejich vlastnosti či cena. Motiv tedy představuje důvod nákupu, a ne vždy je spotřebitel schopen ho sám rozeznat. Každý motiv působí jinou intenzitou a má odlišnou délku trvání. Způsob, jak se spotřebitel rozhoduje, ovlivňuje i druh nákupu o který se jedná. U potravin bývá nákup velmi stereotypní, naopak při pořízování nemovitosti je proces značně komplikovanější a zdlouhavější (Bártová, Bárta & Koudelka, 2005; Komárková et al., 1998; Vysekalová, 2004).

Nákup lze rozdělit do následujících čtyř skupin:

- **extenzivní nákup** – spotřebitel si před nákupem vyhledává co nejvíce informací o daném produktu, může ho značně ovlivnit i reklama (např. mobilní telefon);
- **impulzivní nákup** – u tohoto druhu nákupu spotřebitel příliš neřeší vlastnosti daného produktu, z jeho pohledu se jedná o téměř stejné produkty (např. deštník);
- **limitovaný nákup** – spotřebitel daný produkt ani jeho výrobce příliš nezná, proto vychází z obecných zkušeností, např. se může řídit tím, že čím více za daný produkt zaplatí, tím bude lepší nebo ho stejně jako u extenzivního nákupu může ovlivnit reklama (např. autobaterie);
- **zvyklostní nákup** – spotřebitel kupuje to, na co je zvyklý, typickým příkladem jsou potraviny, při jejichž koupi se nerozhoduje, který vybrat, ale jednoduše si vezme ten, co vždycky (Jakubíková, 2013; Vysekalová, 2004).

4.1 Potřeba

Nejznámější členění potřeb formuloval Abraham Maslow. Ten předpokládal, že lidské potřeby mají hierarchické uspořádání dle naléhavosti a jsou stejné pro všechny lidi. Pokud člověk uspokojí svou nižší potřebu, poté se zcela soustředí na uspokojení potřeby, která je další v pořadí. Maslowovo posloupnost potřeb je následující:

1. **Fyziologické** – tj. voda, potrava, kyslík;
2. **Jistoty a bezpečí** – potřeba cítit se bezpečně a chráněně;

3. **Sociální** – potřeba přátelství, lásky a pocit'ovat, že člověk někam patří;
4. **Uznání** – mít sebeúctu, být ostatními uznáván, dosáhnout nějakého úspěchu a dobrého postavení ve společnosti;
5. **Seberealizace** – potřeba osobního rozvoje, zlepšování svých schopností a dovedností (Armstrong, 2007; Kotler & Keller, 2007).

Potřeby lze klasifikovat mnoha způsoby, v odborné literatuře je jich možné najít nespočet. V rámci této diplomové práce je ale vhodné ještě uvést třídění potřeb dle spotřeby.

- **Potřeba afiliace** – být v kontaktu s lidmi, patřit k nim, mít s nimi vztah;
- **potřeba akvizice** – vlastnit věci, moct je sbírat či shromažďovat, umět vydělat peníze a schovat si je na financování své budoucí potřeby;
- **potřeba altruismu** – být užitečný pro ostatní lidi, moct jim pomoci, když potřebují;
- **potřeba experimentace** – možnost vyzkoušet či objevit něco nového, probádat své okolí;
- **potřeba moci** – moct řídit, ovládat či ovlivňovat jiné lidi, ale zároveň dát rád i svému životu;
- **potřeba prestiže** – být druhými respektován, vychvalován, uznáván;
- **tělesné potřeby** – uspokojení základních fyziologických potřeb jako je např. pocit hladu či žízně, mít dostatek odpočinku, být zdravý atd. (Komárková et al., 1998; Vysekalová, Komárková, Herzmann & Herink, 2012).

4.2 Proces kupního rozhodování

Proces kupního rozhodování se skládá z pěti fází – identifikace problému, získávání informací, hodnocení alternativ, nákupního rozhodnutí a ponákupního chování (Bártová et al., 2005).

4.2.1 Identifikace problému

Jedná se o okamžik, kdy si spotřebitel uvědomí, že jeho požadovaný stav neodpovídá stavu skutečnému. To může nastat ze dvou důvodů. První z nich představuje nepříznivá změna současného stavu, např. používaný produkt se poškodí nebo zcela rozbije, spotřebitel vyčerpá veškeré své zásoby. Druhá situace je taková, že současný stav je neměnný, ale došlo ke změně stavu požadovaného, spotřebitel nyní požaduje vyšší úroveň uspokojení svých potřeb. To může být dáno tím, že na trhu se objevily nějaké

nové produkty nebo se zlepšila jeho finanční situace a nyní si může dovolit lepší produkty než dříve atp. Tyto dva směry se mohou i prolínat. Někdy dochází k tomu, že proces kupního rozhodování skončí již v této první fázi, protože spotřebitel zjistí, že rozpor ho dostatečně nemotivuje k dalšímu jednání nebo nemá dostatečné finanční zdroje, řešení by mu zabralo příliš času a mnoho dalších důvodů (Bártová et al., 2005; Zamazalová, 2010).

4.2.2 Získávání informací

Poté, co spotřebitel identifikuje problém, hledá řešení, jak ho odstranit, tedy jak svoji potřebu uspokojit. Snaží se získat co nejvíce relevantních informací, a to jak vnitřních, tak vnějších. Vnitřní informace získává ze své paměti, vnější z referenčního okolí, neutrálních zdrojů nebo marketingového mixu. Referenční okolí tvoří rodina, přátelé či známí a mohou významně ovlivnit spotřebitelův názor na základě jejich vlastních zkušeností či doporučení. Neutrální informace pochází od nezávislých zdrojů, typickým příkladem jsou různé srovnávací testy. Za nejméně důvěryhodné považuje spotřebitel informace plynoucí z marketingového mixu. Zde se jedná o různé reklamy, inzeráty, webové stránky, katalogy, obaly produktů či samotné prodavače nebo obchodní zástupce firmy. Míra, v jaké spotřebitel bude shánět informace je dána různými faktory, např. velikostí vnímaného rizika, předchozími zkušenostmi, charakteristikou daného produktu či tržním prostředím (Bártová et al., 2005; Jakubíková, 2012; Koudelka, 2010).

4.2.3 Hodnocení alternativ

Na základě informací, které spotřebitel získal, hodnotí jednotlivé alternativy. Snaží se u jednotlivých produktů najít výhody, které by jejich koupí získal. Jednotlivé výhody ještě posuzuje podle stupně důležitosti. Významnou roli má i image značky. Jedná se o povědomí o tom, jaké má daná značka vlastnosti, jak je kvalitní a může velmi výrazně zkreslit informace o produktu a ovlivnit konečné rozhodnutí o koupi. Průběh rozhodování spotřebitele může být založen na kompenzačních a nekompenzačních principech hodnocení. U kompenzačního rozhodování může být u dané alternativy nějaká vlastnost hodnocena negativně, ale v konečném výsledku ji vyrovnají přednosti jiných kritérií. To nekompenzační rozhodování nepřipouští, veškeré vlastnosti musí být splněny na určité úrovni. Pokud se jedná o produkt, který je na trhu nabízen ve velkém množství, a jednotlivé druhy se od sebe vlastnostmi příliš neliší, může spotřebitel využít zjednodušených úvah, tzv. heuristické rozhodování. V tomto případě např. předpokládá,

že méně riskantní bude koupit známou značku nebo že levněji nakoupí ve velkých obchodech než v malých (Bártová et al., 2005; Kotler, Wong, Saunders, Armstrong, 2007).

4.2.4 Nákupní rozhodnutí

Na základě výše uvedených tří fází spotřebitel učiní kupní záměr, který předchází samotnému nákupu daného produktu nebo jeho odmítnutí. Konečné nákupní rozhodnutí ovlivňují ještě tři faktory – vnímané riziko, situační prostředí a postoje ostatních. Situační prostředí se vztahuje k atmosféře obchodu (intenzita osvětlení, vzhled prodejny, hrající hudba, vůně atd.). Postoje ostatních jsou zde chápány v těsné vazbě před samotným nákupem, tzn., že se sem řadí další zákazníci v obchodě a prodavači. Samotné rozhodnutí o koupi může skončit třemi způsoby:

- nákupem produktu;
- odložením nákupu – spotřebitel si není jist, zdali se rozhodl správně;
- odmítnutím nákupu – např. spotřebitel zjistí, že pro něj bude výhodnější daný produkt nechat opravit než si koupit nový (Bártová et al., 2005; Koudelka, 2010).

4.2.5 Ponákupní chování

Jedná se o poslední fázi, kdy dochází k užití koupeného produktu a porovnávání, jestli skutečný stav odpovídá stavu požadovanému. Výsledkem může být, že spotřebitel se cítí spokojen nebo naopak nespokojen, a to pak ovlivňuje budoucí proces kupního rozhodování. V případě spokojenosti se dá očekávat, že nákup ještě zopakuje a bude produkt doporučovat ve svém okolí. Pokud však pociťuje nespokojenost, tak nejen že daný produkt již nejspíš znova nezakoupí, ale také místo doporučení se bude vyjadřovat negativně, ať už ústně nebo jinou formou, např. pomocí příspěvků na sociálních sítích, což může ovlivnit při rozhodování i další potenciální zákazníci. Do ponákupního chování se také řadí vyřazení daného produktu z užívání. Produkt může být např. vyhozen, darován, prodán nebo uskladněn jako rezerva (Bártová et al., 2005; Příkrylová, Jaderná, Kincl, Velinov & Štrach, 2019).

5 Analýza příjmů a výdajů českých domácností

V rámci analýzy příjmů a výdajů českých domácností je čerpáno z dat publikovaných Českým statistickým úřadem (dále jen „ČSÚ“). Výzkum je časově omezen na roky 2009 až 2020. Za první rok analýzy je zvolen rok 2009, jelikož v tomto období probíhala v České republice ekonomická krize, stejně jako v posledním roce analýzy, tj. 2020.

5.1 Metodika

Za ukazatele výše příjmů je zvolen čistý disponibilní důchod (dále jen „ČDD“), který ČSÚ (2021a) definuje následovně: „představuje částku, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory ve formě finančních aktiv a na akumulaci hmotných a nehmotných aktiv.“. Jedná se tedy o klíčový ukazatel, jelikož představuje výši příjmů, jež mohou domácnosti vynaložit na spotřební výdaje.

Spotřební vydání domácností jsou zkoumána na základě údajů ze statistiky rodinných účtů publikovaných ČSÚ. Výzkum je zaměřen na výši spotřebních výdajů podle postavení osoby v čele a podle velikosti obce. Spotřební výdaje domácností se třídí na základě klasifikace CZ-COICOP neboli „Klasifikace individuální spotřeby podle účelu“ do následujících dvanácti oddílů:

- 01 Potraviny a nealkoholické nápoje;
- 02 Alkoholické nápoje, tabák;
- 03 Odívání a obuv;
- 04 Bydlení, voda, energie, paliva;
- 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy;
- 06 Zdraví;
- 07 Doprava;
- 08 Pošty a telekomunikace;
- 09 Rekreace a kultura;
- 10 Vzdělávání;
- 11 Stravování a ubytování;
- 12 Ostatní zboží a služby (ČSÚ, 2019b).

ČSÚ až do roku 2016 prováděl šetření na kvótním výběru domácností, aby jejich složení bylo shodné se strukturou v České republice. Kvóty stanovil na základě výsledků šetření Životní podmínky. Domácnosti zde představují osoby, které spolu bydlí a zároveň participují na placení výdajů. Ty si během celého roku podrobně evidovaly své výdaje s výjimkou potravin a nealkoholických nápojů. U těch byla povinnost vést podrobný deník jen za dva měsíce, které jim ČSÚ určil při centrálním rozdělení a po zbytek roku zapisovaly pouze celkovou měsíční sumu. V rámci tohoto oddílu prováděl ČSÚ korekce, jelikož na základě analýzy bylo dokázáno, že v měsících, kdy výdaje nejsou podrobně rozepisovány, dochází k jejich nadhodnocení (ČSÚ, 2016b).

Z důvodu nařízení Integrated European Social Statistics, jehož cílem je sjednotit sociální šetření domácností, ČSÚ od roku 2017 změnil metodiku sběru dat a místo kvótního výběru začal používat výběr náhodný. Oslovovány jsou domácnosti, u kterých úspěšně proběhlo šetření Životní podmínky a v případě, že se účastní šetření Statistiky rodinných účtů, je jim nabídnuto podílet se na šetření i v roce následujícím. Jednotlivým domácnostem se přiřazuje referenční období (2x 4 týdny), kdy vedou podrobný deník o výši výdajů. To představuje hlavní rozdíl oproti původnímu šetření, kde s výjimkou potravin a nealkoholických nápojů, musely domácnosti evidovat své výdaje celých dvanáct měsíců (ČSÚ, 2019b).

Jak vypadá zpravodajský deník domácností, které se účastní šetření, je možné nalézt na stránkách ČSÚ. První část deníku, tzv. obvyklá peněžní vydání, se skládá z následujících devíti tabulek:

- A – Výdaje za bydlení;
- B – Úhrada za užívání garáže/garážového stání/parkovacího místa;
- C – Výdaje za balíčky telekomunikačních služeb;
- D – Výdaje za jednotlivé telekomunikační služby;
- E – Výdaje za předplatné časové jízdenky, kupony apod.;
- F – Výdaje za vzdělávání, sportování a jiné zájmové aktivity;
- G – Výdaje za závodní a školní stravování;
- H – Výdaje za pojištění, finanční produkty a služby;
- I – Další obvyklé výdaje, platby (ČSÚ, 2022b).

Druhou částí je tzv. týdenní část. Domácnosti mohou buď vložit do kapes deníku účtenky, nebo vyplnit tabulku Peněžní vydání, viz příloha A, kde evidují pro jednotlivé dny

v týdnu své nákupy. Pokud by se stalo, že by něco zapoměly zaznamenat, je zde k dispozici tabulka Ostatní peněžní vydání, kde mohou dodatečně opomenutý nákup zaznamenat. Domácnosti s vlastním hospodářstvím využívají pro svoji produkci, kterou mají buď pro osobní potřebu, ale i darování či prodej, tabulku Potraviny a nápoje z vlastního domácího hospodářství (ČSÚ, 2022b).

Poslední částí je list Osobní výdaje. Zde jednotliví členové domácnosti mohou evidovat takové výdaje, které nechtějí, aby viděli ostatní. Jedná se např. o dárky k narozeninám, výročím či svatbě. Zároveň za tímto účelem je součástí zpravodajského deníku i speciální obálka, kterou lze uzavřít (ČSÚ, 2022b).

Jelikož v průběhu sledovaného období došlo ke změnám metodiky ČSÚ, jsou v rámci této diplomové práce při rozdělení domácností podle postavení osoby v čele zahrnuty pouze tyto skupiny domácností:

- zaměstnanců s nižším vzděláním – tj. zaměstnané osoby, které mají základní vzdělání nebo střední vzdělání bez maturity;
- zaměstnanců s vyšším vzděláním – tj. zaměstnané osoby, které mají střední vzdělání s maturitou a vyšší;
- osob samostatně činných – tj. osoby podnikající nebo vykonávající nezávislé povolání (ČSÚ, 2019b).

Od roku 2016 již nejsou zahrnuty domácnosti nezaměstnaných, jelikož jejich zastoupení bylo nedostatečné. V roce 2017 došlo ke změně označení skupiny „domácnosti důchodců bez ekonomicky aktivních členů“ na „domácnosti důchodců bez pracujících členů“. Do roku 2016 musely osoby spadající do této skupiny pobírat důchod (kromě důchodu sirotčího), ale od roku 2017 je zde již jen podmínka důchodové věku, ale nárok na důchod tyto osoby mít nemusí (ČSÚ, 2017b; ČSÚ, 2019b). Z důvodu výše uvedených změn nejsou tyto skupiny domácností v rámci této diplomové práce zkoumány.

Podle velikosti obce jsou rozlišovány domácnosti v obci s počtem obyvatel:

- do 1 999;
- 2 000 až 9 999;
- 10 000 až 49 999;
- 50 000 a více (ČSÚ, 2019b).

Aby bylo možné data z jednotlivých let mezi sebou porovnávat, je nutné provést přepočítání z běžných cen na ceny stálé. Data z ČSÚ za jednotlivé roky se tedy očistí od vlivu inflace, díky čemuž lze získat informace o reálných změnách hodnot. Za základní rok je zvolen rok 2015, který používá i ČSÚ při výpočtu indexu spotřebitelských cen (ČSÚ, 2021b; Spěváček, Rojíček, Vejmělek, Zamrazilová & Žďárek, 2016).

Pro data ve stálých cenách je vypočten relativní přírůstek, který vyjadřuje procentní změnu hodnoty oproti roku předcházejícímu, někdy je také označován jako tempo růstu (Synek, Kopkáně & Kubálková, 2009).

Vzorec pro jeho výpočet je následující:

$$\text{Relativní přírůstek} = \frac{X_1 - X_0}{X_0} * 100 [\%] \quad (13)$$

kde: X_1 ... hodnota daného roku;

X_0 ... hodnota předchozího roku (Synek et al., 2009).

Cílem analýzy příjmů a výdajů je zodpovězení následujících výzkumných otázek:

V01: Jaká byla výše ČDD českých domácností v letech 2009 až 2020?

V02: Má vliv na výši spotřeby postavení osoby v čele domácnosti či velikost obce, ve které domácnost žije?

V03: V čem se odlišovalo spotřební chování během ekonomické krize v roce 2009 oproti obdobím ekonomického růstu?

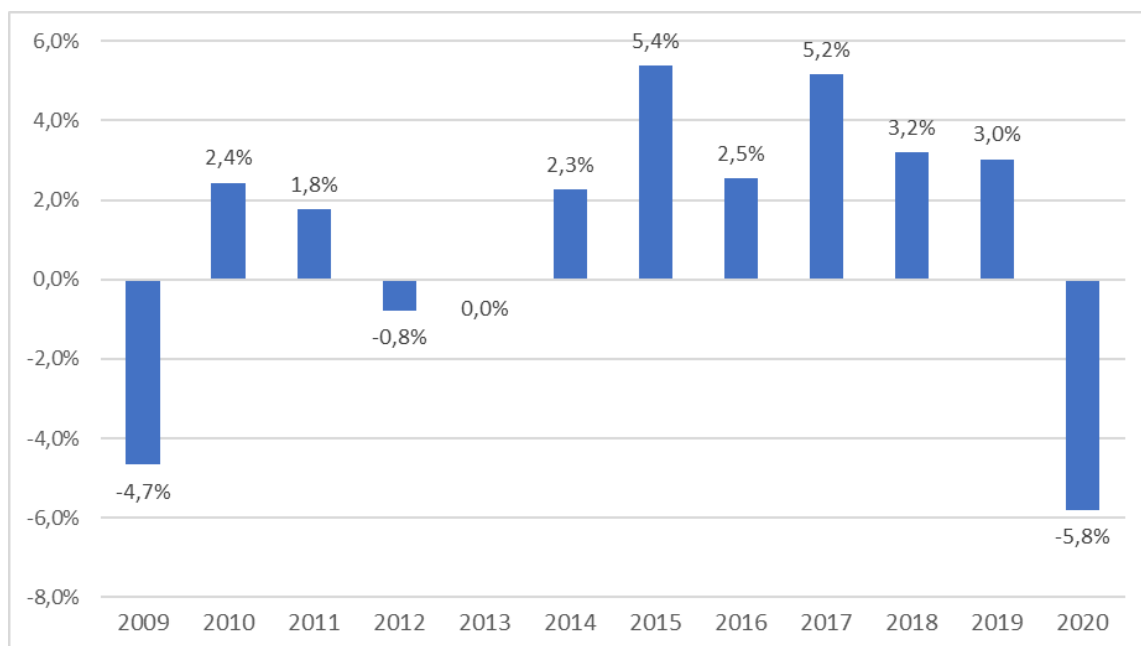
V04: Jaký dopad měla na spotřební chování pandemie Covidu-19?

V04: Lze najít společné rysy změn spotřebního chování během ekonomické krize v roce 2009 a pandemií Covidu-19 v roce 2020?

5.2 Ekonomická situace v ČR v letech 2009 až 2020

Za klíčový ukazatel měřící výkon ekonomiky jednotlivých zemí, je považován hrubý domácí produkt (dále jen „HDP“), který ČSÚ definuje následovně: „Představuje soubor hodnot přidaných zpracování ve všech odvětvích v činnostech považovaných v systému národního účetnictví za produktivní.“. Jeho tempo růstu ve sledovaném období zachycuje obrázek č. 11, kde se na ose x nachází jednotlivé roky a na ose y tempo růstu vyjádřené v procentech.

Obrázek č. 11: Vývoj tempa růstu reálného HDP v ČR v letech 2009 až 2020

Zdroj: ČSÚ (2022a), zpracováno autorkou

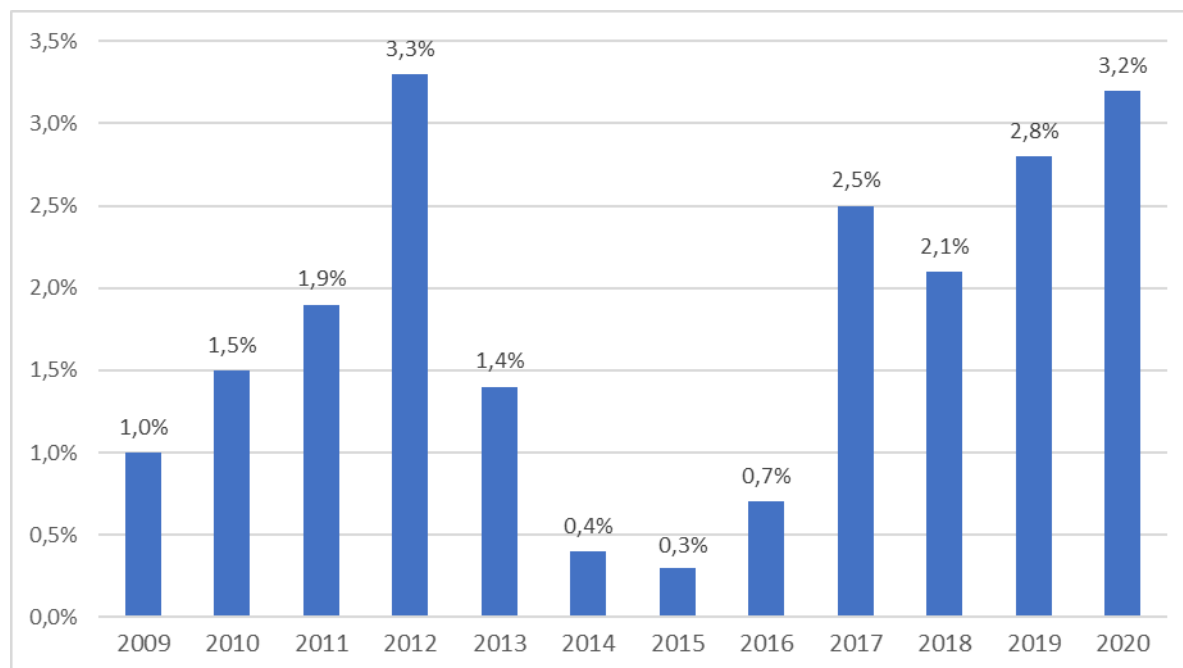
V roce 2009 probíhala v České republice ekonomická krize a tempo růstu HDP v té době zaznamenávalo propad ve výši 4,7 %. V následujícím roce došlo k oživení ekonomiky, kdy tempo růstu HDP dosahovalo hodnoty 2,4 %. Po dobu dalších tří let lze sledovat sestupný trend, kdy v roce 2012 tempo růstu HDP opět nabylo záporné hodnoty. V roce 2013 ekonomika stagnovala a poté opět následovalo oživení. Svého maxima hodnota dosáhlo v roce 2015, kdy činila 5,4 %. Ekonomický růst zastavila až pandemie Covidu-19 v roce 2020, kdy nastal nejhlubší propad ve sledovaném období, tj. pokles o 5,8 %.

Dne 12. března 2020 vláda vyhlásila z důvodu šíření Covidu-19 nouzový stav a o dva dny později došlo k zavření všech provozoven na území republiky kromě prodejen se zbožím základní potřeby, jednalo se o tzv. lockdown. Od 11. května 2020 docházelo k postupnému rozvolňování a 17. května nouzový stav skončil. Od té doby se restriktce týkaly pouze omezení počtu osob na hromadných akcích. Dne 5. října začal znova platit nouzový stav a vstoupila v platnost zase různá omezení, např. zákaz hromadných akcí, zavření posiloven či fitness center a od 22. října došlo opět k uzavření všech provozoven, jako tomu bylo během prvního nouzového stavu. Od 3. prosince byla opatření rozvolňována, ale vzhledem k nepříznivému vývoji epidemiologické situace byl od 27. prosince opět zaveden již třetí lockdown během tohoto roku (Bartoniček et al., 2022; Štorkán, 2021).

Dalším důležitým ukazatelem vypovídajícím o ekonomické situaci jednotlivých zemí je inflace. Jak uvádí ČSÚ (2022a), tak inflace je obecně definována jako růst cenové hladiny, tj. charakterizuje míru znehodnocování měny v přesně vymezeném časovém období. Vývoj míry inflace ve sledovaném období zachycuje graf na obrázku č. 12. Na ose x se nachází jednotlivé roky a na ose y míra inflace v procentuálním vyjádření.

Obrázek č. 12: Vývoj míry inflace v ČR v letech 2009 až 2020

Zdroj: ČSÚ (2022a), zpracováno autorkou

Během prvních tří let dochází k pozvolnému růstu míry inflace. Své maximální hodnoty dosahuje v roce 2012, kdy činí 3,3 %. Oproti tomu v roce 2015 je její hodnota minimální, a to ve výši 0,3 %. Výrazný meziroční růst lze sledovat v roce 2017, tj. na hodnotu 2,5 %. Na konci sledovaného období se přibližuje ke svému maximu, při hodnotě 3,2 %. Tyto údaje jsou dále v rámci této kapitoly použity pro přepočítání na stálé ceny.

5.3 Příjmy v letech 2009 až 2020

Příjmy českých domácností ve sledovaném období jsou posuzovány na základě ČDD připadajícího na jednoho obyvatele za rok v korunách českých. Data jsou zachyceny v tabulce č. 1. Jak již bylo zmíněno v metodice, pro výpočet stálých cen je za základní rok zvolen rok 2015.

Tabulka č. 1: Vývoj ČDD v letech 2009 až 2020

Rok	ČDD v běžných cenách [Kč]	ČDD ve stálých cenách [Kč]	Relativní přírůstek ve stálých cenách [%]
2009	179 909	197 645	–
2010	187 681	204 142	3,29
2011	191 305	205 009	0,42
2012	192 784	202 741	-1,11
2013	195 859	199 395	-1,65
2014	202 915	203 726	2,17
2015	211 618	211 618	3,87
2016	220 470	218 937	3,46
2017	230 243	223 065	1,89
2018	246 366	233 777	4,80
2019	268 108	247 478	5,86
2020	283 435	253 514	2,44

Zdroj: ČSÚ (2010a; 2011a; 2012a; 2013a; 2014a; 2015a; 2016a; 2017a; 2018; 2019a; 2020a; 2021c), zpracováno autorkou

S výjimkou dvou období lze sledovat v jednotlivých letech růst ČDD. Prvním z nich je rok 2012, kdy ČDD klesl o 1,11 % oproti roku předcházejícímu. To i přes to, že v tomto roce byla zrušena tzv. povodňová daň, která v roce 2011 snižovala základní slevu na poplatníka o částku 100 Kč za měsíc, takže tato sleva opět činila 24 840 Kč za rok a zároveň došlo k navýšení daňového zvýhodnění na dítě z původních 11 604 Kč na 13 404 Kč za rok. Pro úplnost informací zachycuje tabulka č. 2 změny ve výši daňového zvýhodnění na děti v celém sledovaném období. Vzrostla i maximální výše daňového bonusu z 52 200 Kč na 60 300 Kč za rok, tj. částka platná až do roku 2020. Více lidí dosáhlo i na sociální dávky, jelikož od 1. ledna 2012 se zvýšily částky existenčního a životního minima o 9 %.

Druhé období představuje rok 2013, kdy pokles nabývá hodnoty -1,65 %. V roce 2013 se událo hned několik významných změn. Došlo k zavedení solidární daně ve výši 7 %. Ta se týkala těch, kteří měli příjmy ze závislé činnosti (§ 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů) a příjmy ze samostatné činnosti (§ 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů) vyšší než 48násobek průměrné mzdy, tj. 1 242 342 Kč. Základem daně byly ty příjmy, které tu hranici překročily. U osob samostatně výdělečně činných, které si uplatňují

výdaje paušálem, byla pro příjmy za rok 2013 zrušena možnost využívat daňové zvýhodnění na vyživované dítě a slevu na manželku. Obě změny zůstaly v platnosti po celé sledované období (Hovorka, 2013; Kučerová, 2011; Kučerová, 2013; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011).

Lze najít určitou podobnost mezi tempem růstu HDP a výší ČDD. V roce 2012 oba ukazatele dosahují záporných hodnot. V následujícím roce ekonomika stagnovala, což se negativně projevilo i na výši ČDD. Ve zbylých letech oba ukazatele nabývají kladných hodnot. Jedinou výjimkou je rok 2020, kdy v České republice probíhala pandemie Covidu-19. I přes to, že tempo růstu HDP činilo -5,8 %, tak ČDD oproti předchozímu roku vzrostl a to o 2,44 %. Řada domácností se potýkala s poklesem či úplným výpadkem příjmů v důsledku pandemie, ale vláda zavedla několik programů, prostřednictvím kterých jim byly příjmy kompenzovány. Po druhé ve sledovaném období se zvýšilo životní a existenční minimum, s platností od 1. dubna 2020 vzrostlo o 13,2 %. Kromě toho došlo i k navýšení rodičovského příspěvku o 80 000 Kč na částku 300 000 Kč a u vícerčat vzrostl o 120 000 Kč na 450 000 Kč. Tento nárůst se týkal všech, kteří v roce 2020 rodičovský příspěvek aktivně čerpali, tzn., jak budoucích rodičů, tak i rodičů dětí, které se narodili před rokem 2020, ale v tomto roce příspěvek stále čerpali. Navýšení příjmů se dotklo i důchodců, kterým důchod kromě zákonné valorizace vzrostl o dodatečnou částku 151 Kč za měsíc, tj. výraznější navýšení, než bylo ve sledovaném období obvyklé. V důsledku pandemie jim byl navíc ještě vyplacen jednorázový příspěvek, tzv. rouškovné, ve výši 5 000 Kč (Bureš, 2020; Česká správa sociálního zabezpečení, 2019; Česká správa sociálního zabezpečení, 2020; Ministerstvo práce a sociálních věcí, n.d.; Ministerstvo průmyslu a obchodu, n.d; Hovorková, 2019).

Tabulka č. 2: Změny ve výši daňového zvýhodnění na děti v letech 2009 až 2020

Rok	1. dítě [Kč]	2. dítě [Kč]	3. a další dítě [Kč]
2009	10 680	10 680	10 680
2010	11 604	11 604	11 604
2012	13 404	13 404	13 404
2015	13 404	15 804	17 004
2016	13 404	17 004	20 604
2017	13 404	19 404	24 204
2018	15 204	19 404	24 204

Zdroj: Kučerová (2010; 2012; 2015; 2017), zpracováno autorkou

Údaje v tabulce č. 2 představují výši ročního daňového zvýhodnění na děti. Pokud se jedná o dítě se ZTP/P, tak se daňové zvýhodnění z tabulky zdvojnásobuje. Pořadí dítěte se nemusí stanovovat dle jeho věku, takže např. u dětí se ZTP/P je nejvýhodnější ho dát na nejvyšší pořadí. Od roku 2014 je možné si také uplatňovat slevu za umístění dítěte, tzv. školkovné, a to až do výše minimální mzdy. Na rozdíl od daňového zvýhodnění na dítě, které je možné využívat měsíčně, tak školkovné je slevou roční a lze si ji uplatnit u zaměstnavatele prostřednictvím ročního zúčtování záloh na dani nebo v rámci podávaného daňového přiznání (Finanční správa, 2015; Kučerová, 2010).

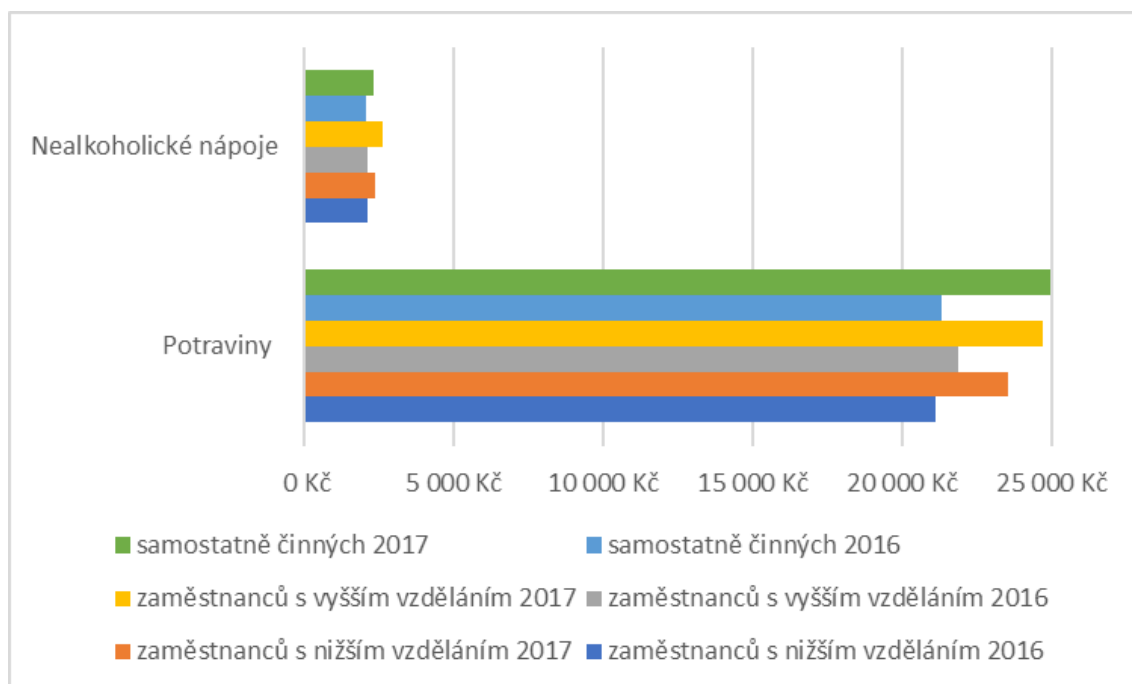
5.4 Výdaje v letech 2009 až 2020

V rámci této kapitoly je zkoumán vývoj jednotlivých oddílů spotřebních výdajů domácností dle klasifikace CZ-COICOP na základě údajů ze statistiky rodinných účtů publikovaných ČSÚ. Data představují průměrnou spotřebu na jednu osobu v korunách českých za rok. Stejně jako u příjmů je pro přepočítání na stálé ceny základním rokem rok 2015.

Oddíl 01

Tabulka v příloze B zachycuje výši spotřeby v oddíle 01 Potraviny a nealkoholické nápoje. U domácností zaměstnanců jak s nižším, tak vyšším vzděláním lze sledovat relativně stabilní vývoj. K výraznému výkyvu dochází v roce 2017, kdy u všech sledovaných skupin domácností spotřeba výrazně roste oproti předchozímu roku, konkrétně u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním o 11,43 %, u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním o 13,71 % a u domácností osob samostatně činných dokonce o 16,78 %. Zda-li spotřeba vzrostla jak u potravin, tak nealkoholických nápojů nebo se týkala pouze jedné skupiny výdajů, objasňuje graf, viz obrázek č. 13.

Obrázek č. 13: Skupiny oddílu 01 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017

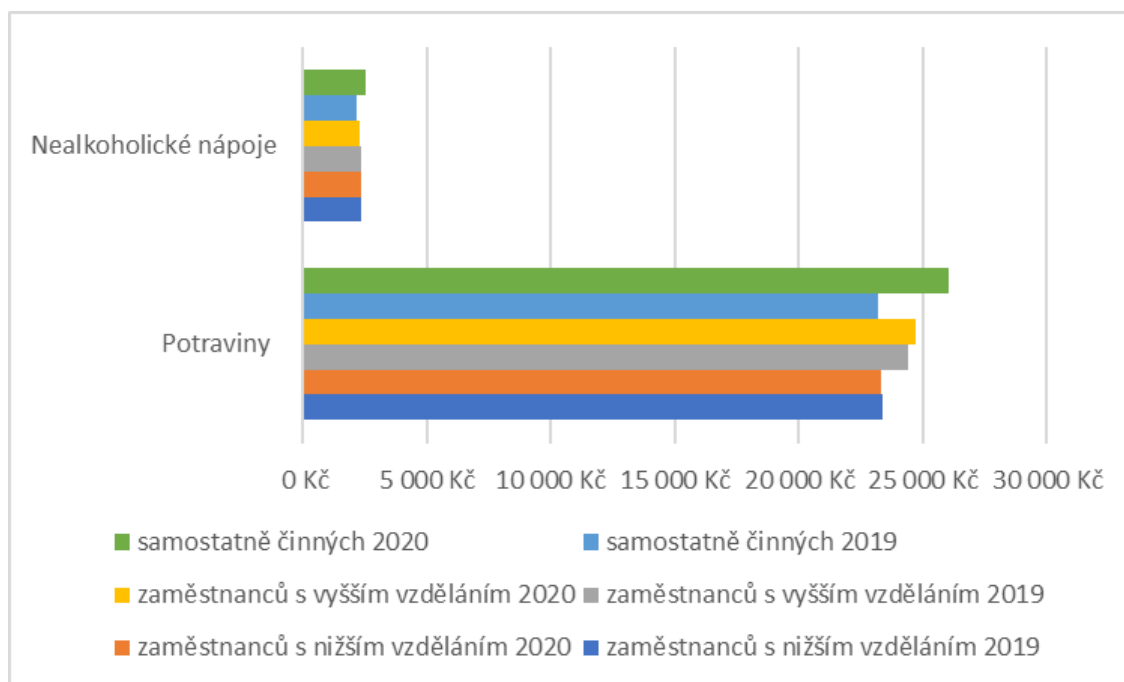
Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Z grafu je zřejmé, že domácnosti zvýšily v roce 2017 spotřebu u obou skupin výdajů. Potraviny tvoří největší část oddílu 01 a u všech skupin domácností vzrostla jejich spotřeba o tisíce korun. Je zde možné nalézt určitou podobnost mezi domácnostmi samostatně činnými a zaměstnanců s vyšším vzděláním, jelikož hodnoty u těchto dvou skupin si jsou velmi blízké.

U nealkoholických nápojů se peněžní vydání navýšila o sta koruny. Zároveň z grafu vyplývá, že výše spotřeby nealkoholických nápojů není ovlivněna tím, kdo stojí v čele domácnosti, protože hodnoty se mezi jednotlivými skupinami liší jen velmi nepatrně.

Na základě údajů z tabulky v příloze B však vyplývá, že v roce 2020 se značně odlišuje chování domácností samostatně činných, u kterých spotřební výdaje oproti předchozímu roku vzrostly o 12,38 %, tj. druhý nejvyšší nárůst ve sledovaném období, a u domácností zaměstnanců zůstaly hodnoty téměř neměnné. Porovnání roku 2019 s rokem 2020, dle jednotlivých skupin vydání, lze nalézt na obrázku č. 14.

Obrázek č. 14: Skupiny oddílu 01 dle postavení osoby v čele 2019 a 2020

Zdroj: ČSÚ (2020b; 2021d), zpracováno autorkou

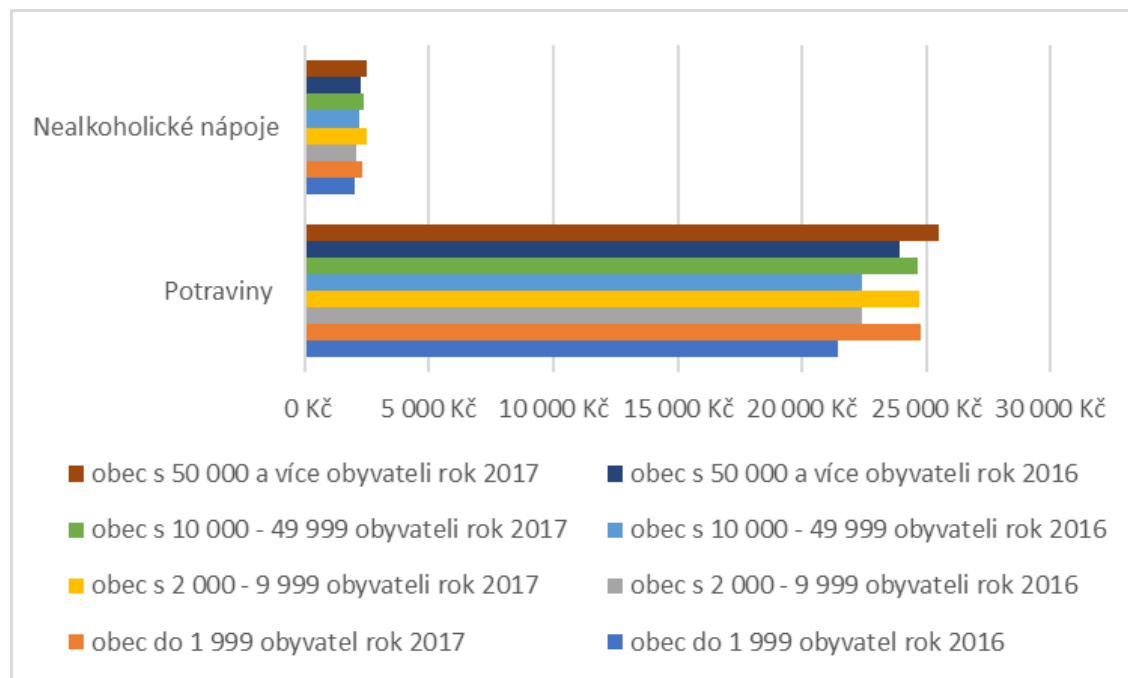
Výrazné zvýšení spotřeby u domácností samostatně činných v roce 2020 způsobilo především nákup potravin, u kterých peněžní vydání oproti předchozímu roku vzrostla o 2 820 Kč. U domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním lze také sledovat růst, ale zde se pohybuje v řádu sta korun, konkrétně se jedná o částku 312 Kč. Naopak u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním došlo k omezení spotřeby, i když nijak významnému, hodnota v roce 2020 klesla o 55 Kč.

I za nákup nealkoholických nápojů vynaložily domácnosti samostatně činných více peněz a to o 323 Kč více než v roce 2019. U domácností zaměstnanců změny nejsou příliš patrné. V případě zaměstnanců s nižším vzděláním se výdaje navýšily o pouhé 4 Kč, u zaměstnanců s vyšším vzděláním naopak klesly, ale rozdíl je také vcelku malý, jednalo se o 59 Kč.

Tabulka v příloze C také obsahuje údaje o výši spotřeby v oddíle 01, ale nyní jsou domácnosti rozlišovány dle velikosti obce, ve které žijí. Stejně jako tomu bylo u rozdělení dle osoby v čele, i zde je vývoj hodnot relativně stabilní. Po celé sledované období je spotřeba nejvyšší u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli. K nejvyššímu přírůstku dochází v roce 2017, nejcitelněji u domácnosti v obci do 1 999 obyvatel, kde

hodnota oproti roku 2016 vzrostla o 17,63 %. Pro dokreslení situace je opět využit graf viz obrázek č. 15.

Obrázek č. 15: Skupiny oddílu 01 dle velikosti obce 2016 a 2017

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Obdobně jako tomu bylo při rozdělení dle postavení osoby v čele, ani zde se v případě nákupu nealkoholických nápojů chování jednotlivých domácností příliš neliší. U všech v roce 2017 spotřeba vzrostla v řádu sto korun.

Citelnější zvýšení výdajů lze sledovat u pořízování potravin, a to u všech skupin domácností. Po oba dva roky jsou vydání nejvyšší u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli. V roce 2017 je možné shledat, že domácnosti žijící v obci do 1 999 obyvatel utrácejí za potraviny nejméně. V následujícím roce je ale růst jejich spotřeby nejvyšší a dostávají se tak na téměř stejnou úroveň, jako domácnosti žijící v obci s 2 000 až 49 999 obyvateli.

Výše spotřeby se příliš nemění ani během roku 2020. Největší nárůst lze najít u domácností žijících v obci s obyvateli od 2 000 do 9 999, kde hodnota vzrostla o 3,93 %. V tomto roce také spotřeba u všech skupin domácností dosahuje maximální hodnoty ve stálých cenách, kromě domácností žijících v obci od 10 000 do 49 999 obyvatel, kdy nejvyšší spotřební výdaje lze sledovat již o rok dřív, tj. v roce 2019. Nejvyšší částka

vynaložená na spotřebu činí 28 347 Kč a nachází se u domácností z obce s 50 000 a více obyvateli v roce 2020.

Oddíl 02

Oddíl 02 je tvořen výdaji za alkoholické nápoje a tabák. Velikost této spotřeby dle postavení osoby v čele zachycuje tabulka v příloze D. Tento oddíl spotřebního vydání je po celé sledované období nejvyšší u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním. Nejnižší hodnoty je možné sledovat do roku 2015 u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, kdy poté je až do roku 2019 nahrazují domácnosti osob samostatně činných. Během ekonomické krize v roce 2009 dosahovala vydání na alkoholické nápoje a tabák vysokých hodnot. U domácností zaměstnanců s nižším vzděláním byla hodnota z roku 2009 překonána až v roce 2015, u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním v roce 2016 a u domácností samostatně činných dokonce až v roce 2017. V roce 2020, kdy v České republice byla ekonomická krize z důvodu pandemie Covidu-19 se u domácností samostatně činných opět objevuje rostoucí trend, kdy spotřeba vzrostla o 29,83 % oproti předchozímu roku, tj. druhý nejvyšší nárůst ve sledovaném období a nejvyšší nárůst v rámci této skupiny. U domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním dosahuje relativní přírůstek svého maxima v roce 2017, kdy činí 37,67 %, tj. nejvyšší nárůst během celého sledovaného období. Stejně tomu tak je i u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, kdy relativní přírůstek nabývá svého maxima v roce 2017 při hodnotě 14,95 %. Důležité je také poznamenat, že velkou část konečné ceny pro spotřebitele u tohoto zboží tvoří spotřební daň.

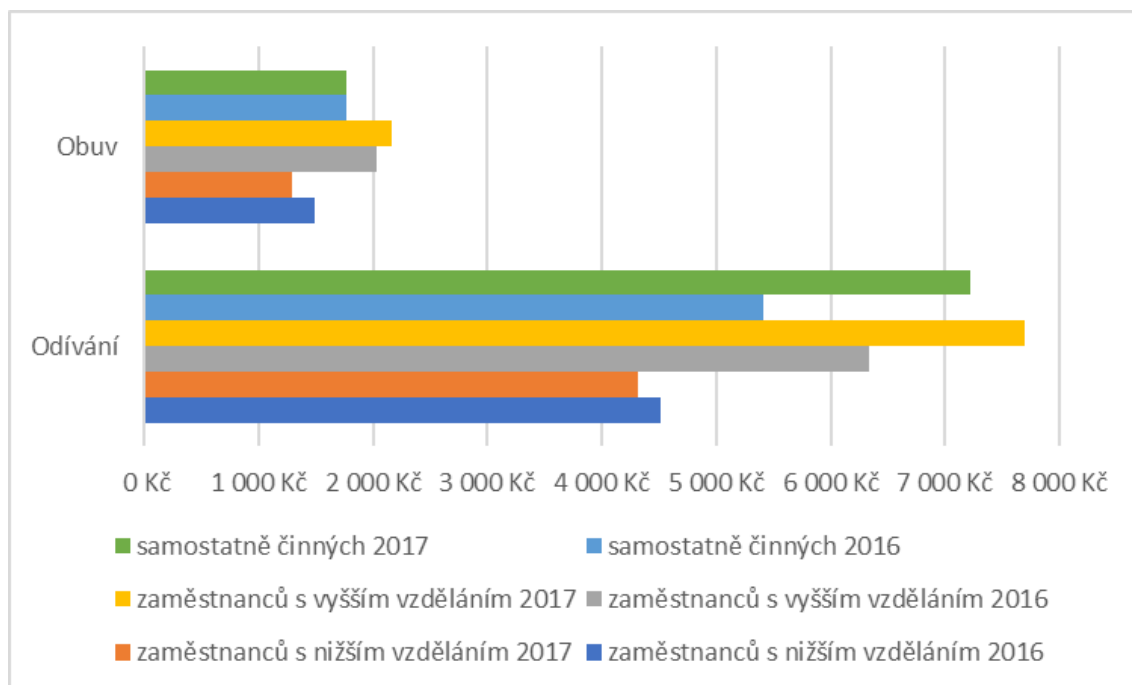
Spotřební výdaje na alkoholické nápoje a tabák dle velikosti obce zachycuje tabulka v příloze E. Vysokých hodnot v roce 2009 zde dosahují pouze domácnosti v obci s počtem obyvatel do 1 999, u kterých dochází k překonání až v roce 2014. U ostatních skupin domácností je nárůst patrný již v roce 2010, resp. v roce 2011 u domácností v obci s 50 000 a více obyvateli. Svého maxima ve sledovaném období dosahují všechny domácnosti v roce 2020, kromě domácností v obci do 1 999 obyvatel, zde se nejvyšší hodnota nachází v roce 2017. V tomto roce lze však sledovat vysoký nárůst relativního přírůstku u všech skupin domácností. Až do roku 2017 drží první místo ve výši spotřeby domácnosti žijící v obci nad 49 999 obyvatel, poté je nahrazují na další tři roky domácnosti žijící v obci do 1 999 obyvatel a v roce 2020 lze nalézt maximální hodnotu u domácností žijících v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli.

Oddíl 03

Informace o oddílu 03, který je tvořen výdaji za odívání a obuv, dle postavení osoby v čele se nachází v tabulce v příloze F. Na první pohled je zřejmé, že největší část spotřeby v tomto oddíle tvoří domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním, u kterých jsou po celé období nejvyšší hodnoty, naopak nejnižší hodnoty se nachází u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním. Podobně jako tomu bylo u spotřeby v oddíle 02, i zde je relativně vysoká spotřeba v roce 2009 během ekonomická krize. Tato hodnota je u domácností zaměstnanců s nižším a vyšším vzděláním překonána až v roce 2016, u domácností samostatně činných dokonce ještě o rok později. Zajímavý je i fakt, že u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním je hodnota z roku 2009 druhá nejvyšší po celé sledované období. U domácností osob samostatně činných dochází k nejvyšší spotřebě v roce 2017 a i u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním je v tomto roce velmi vysoký relativní přírůstek, tj. 17,74 %. Naopak u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním dochází k poklesu o 6,87 %. Podrobnější pohled na tuto situaci znázorňuje obrázek č. 16.

Obrázek č. 16: Skupiny oddílu 03 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Z grafu vyplývá, že největší část výdajů v oddíle 03 tvoří odívání. U domácností zaměstnanců s nižším vzděláním spotřeba v roce 2017 poklesla o 204 Kč, u zbylých dvou

skupin domácností je možné sledovat navýšení, zejména pak u domácností samostatně činných, u kterých vydání v roce 2017 vzrostlo o 1 809 Kč.

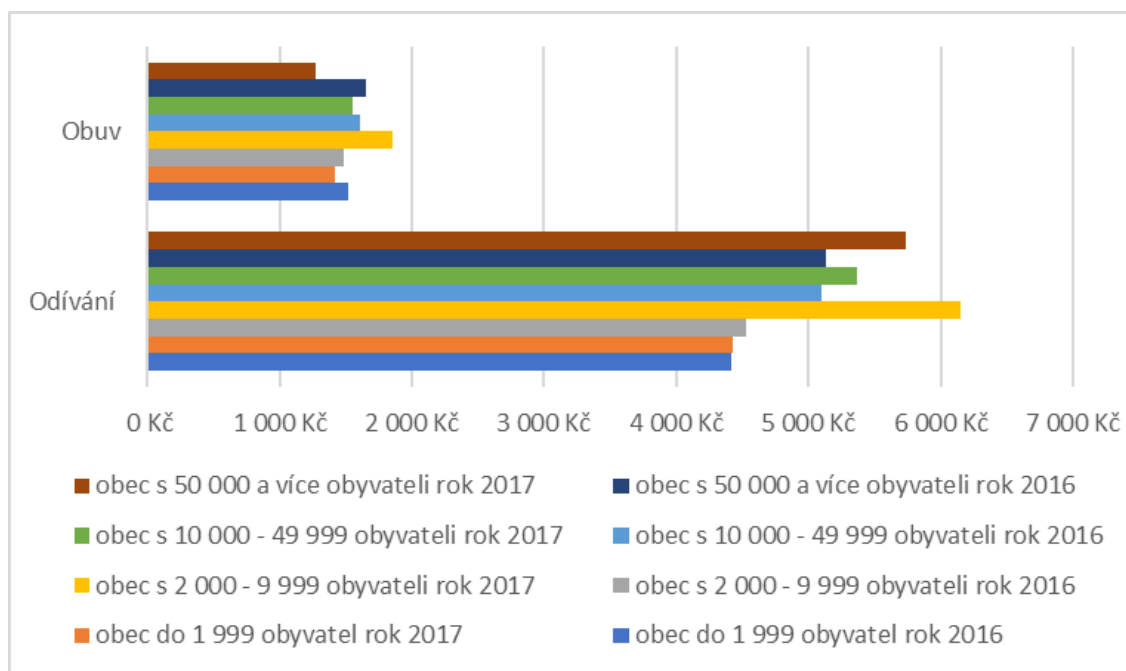
U obuvi již nejsou patrné tak velké výkyvy hodnot. U domácností zaměstnanců s nižším vzděláním klesly v roce 2017 výdaje o 207 Kč a u domácností samostatně činných se hodnota oproti roku 2016 téměř nezměnila, konkrétně došlo k ponížení o 7 Kč. V případě poslední skupiny domácností, tj. zaměstnanců s vyšším vzděláním, lze jako u jediné sledovat růst, a to o 128 Kč.

V roce 2020, kdy z důvodu pandemie byly téměř čtyři měsíce prodejny s tímto zbožím uzavřené, nejsou znatelné příliš velké změny ve výši výdajů. U domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním a osob samostatně činných pokračuje sestupný trend, který započal již v roce 2019, resp. 2018. U domácností zaměstnanců s nižším vzděláním sice došlo k poklesu o 4,98 % oproti roku 2019, kdy spotřeba naopak rostla, ale z tabulky je zřejmé, že v roce 2011 a 2017 byl relativní přírůstek ještě nižší.

Pohled na stejný oddíl spotřeby, tj. odívání a obuvi, ale nyní dle velikosti obce, ve které domácnosti žijí, znázorňuje tabulka v příloze G. Nejnižší hodnoty, s výjimkou roku 2009, lze nalézt u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel. Naopak nejvyšší jsou u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli, kromě roku 2017, kdy je předběhly domácnosti žijící v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli a roku 2018, kdy se posunuly až na třetí příčku. Obdobně jako tomu bylo v případě rozdělení dle postavení osoby v čele, i zde jsou spotřební výdaje v roce 2009 vysoké. Výjimku představují obce s 2 000 až 9 999 obyvateli, kdy hodnota z tohoto roku je překonána hned v roce následujícím. U ostatních skupin domácností k tomu dochází až o několik let později, dokonce u obce s 50 000 a více obyvateli je hodnota z roku 2009 překonána až téměř na konci sledovaného období, tj. rok 2019.

Při posuzování spotřeby v oddíle 03, dle postavení osoby v čele, byl zaznamenán vysoký nárůst v roce 2017, s výjimkou domácností zaměstnanců s nižším vzděláním. Zde je možné v tomto roce nalézt vysokou hodnotu relativního přírůstku pouze u domácností žijících v obci s 2 000 až 10 000 obyvateli, u kterých činí 32,97 %, tj. nejvyšší hodnota za celé sledované období. U zbylých skupin domácností se relativní přírůstek pohybuje v rozmezí od -1,64 % do 3,36 %. Proto vývoj tohoto období je doplněn o graf, viz obrázek č. 17.

Obrázek č. 17: Skupiny oddílu 03 dle velikosti obce 2016 a 2017

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Stejně jako tomu bylo u rozdělení dle postavení osoby v čele, i zde lze sledovat v roce 2017 pokles u vydání za obuv, s jedinou výjimkou, kterou jsou v tomto případě domácnosti žijící v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli.

U spotřebních výdajů za odívání dochází v roce 2017 ke zvyšování u všech skupin domácností, i když v případě domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel se jedná o pouhých 7 Kč. Největší nárůst proběhl u domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli, u kterých se hodnota navýšila o 1 619 Kč. Díky této změně se tyto domácnosti přesunuly na první místo, co se týče velikosti peněžních vydání za odívání.

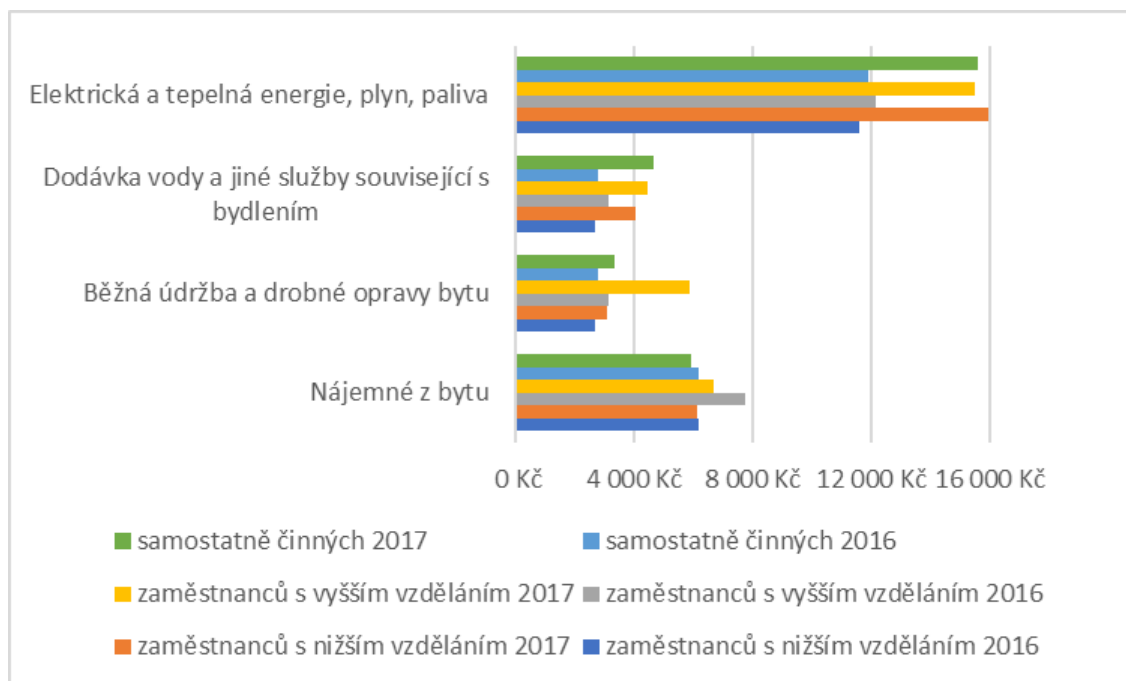
Z tabulky v příloze G je také zřejmé, že dopad pandemie v roce 2020 a zavření provozoven mělo velký dopad především na domácnosti z menších obcí. Ale i u domácností z obce s 50 000 a více obyvateli došlo k poklesu, a to o 10,15 %, což je nejnižší hodnota za celé sledované období.

Oddíl 04

Oddíl 04 je tvořen výdaji za bydlení, vodu, energie a paliva. Výši spotřeby dle postavení osoby v čele zachycuje tabulka v příloze H. Nejvyšší spotřeba se nachází u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, s výjimkou roku 2020, kdy se na první místo přesouvají domácnosti samostatně činných. Až do roku 2017 je vývoj vcelku stabilní,

dochází ke kolísání relativního přírůstků v řádu jednotek procent. Poté nastal výrazný výkyv, u všech skupin domácností spotřební výdaje vzrostly téměř o jednu třetinu. Konkrétní změny, ke kterým zde došlo, znázorňuje obrázek č. 18.

Obrázek č. 18: Skupiny oddílu 04 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017

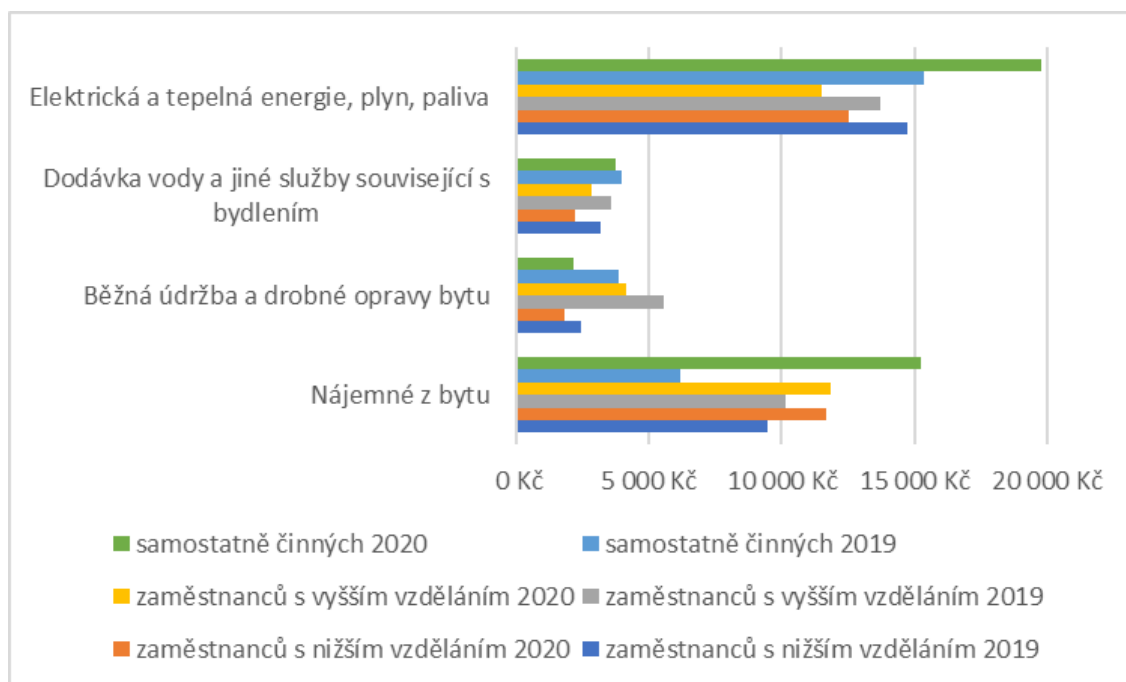

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že k nárůstu spotřebních výdajů v roce 2017 došlo v prvních třech skupinách oddílu 04. Největší navýšení lze sledovat u spotřebního vydání za běžnou údržbu a drobné opravy bytu u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, konkrétně se zvýšila o 2 725 Kč. Výrazně vzrostly náklady všech domácností za elektrickou a tepelnou energii, plyn a paliva. Naopak u nájemného byla výše výdajů u všech skupin domácností vyšší v roce 2016, přesto pokles v rámci této skupiny v roce 2017 nedorovnal vysoký růst vydání u zbylých třech skupin.

Další významné změny hodnot se udály v roce 2020. U domácností zaměstnanců, jak s nižším, tak vyšším vzděláním, došlo k lehkému poklesu spotřeby. Naopak u domácností samostatně činných došlo k druhému nejvyššímu nárůstu za sledované období, oproti roku 2019 jim výdaje vzrostly o 20,36 %. Opět zde bude pro objasnění této situace využit graf, zachycující velikost spotřeby v jednotlivých skupinách oddílu 04, viz obrázek č. 19.

Obrázek č. 19: Skupiny oddílu 04 dle postavení osoby v čele 2019 a 2020

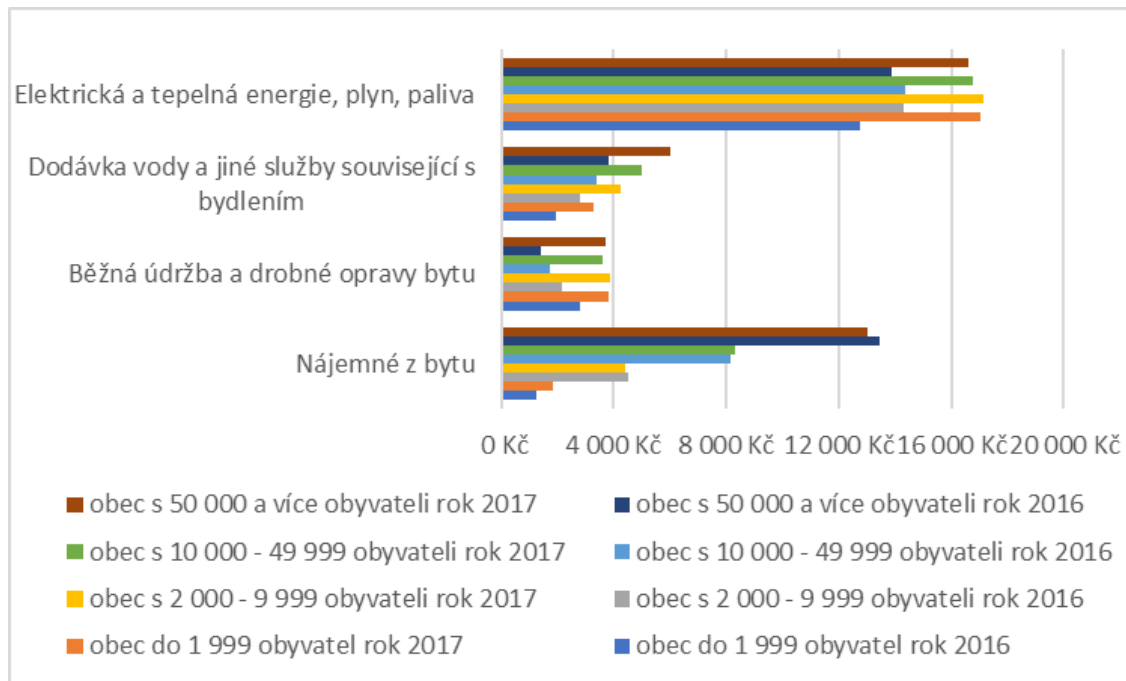
Zdroj: ČSÚ (2020b; 2021d), zpracováno autorkou

I přesto, že domácnosti samostatně činných v roce 2020 měly nižší výdaje ve srovnání s rokem 2019 u dvou skupin – tj. dodávka vody a jiné služby související s bydlením, běžná údržba a drobné opravy bytu, spotřeba v oddíle 04 vzrostla o více než 20 %. Tento jev je dán tím, že výše nájemného z bytu se u nich navýšila o více než polovinu, z hodnoty 6 149 Kč na 15 261 Kč. Zároveň je patrné, že i výdaje za elektrickou a tepelnou energii, plyn a paliva vzrostla v řádu tisíců korun. U domácností zaměstnanců, jak s nižším, tak vyšším vzděláním, došlo k poklesu výdajů u všech skupin, kromě nájemného, kde však není tak vysoký nárůst oproti osobám samostatně činným.

Výdaje v oddílu 04 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020 zachycuje tabulka v příloze CH. Zde je patrné, že na spotřební chování domácností má značný vliv velikost obce, ve které žijí. Pořadí velikosti vydání jde vzestupně od domácností žijících v nejmenších obcích až po ty největší. Rozdíly v hodnotách jsou markantní, u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli je spotřeba větší v celém sledovaném období o více než 10 000 Kč, v porovnání s domácnostmi žijícími v obci do 1 999 obyvatel. Výše výdajů během ekonomické krize v roce 2009 a pandemií Covidu-19 v roce 2020 se příliš neodlišuje od ostatních let. Jediný výrazný výkyv lze nalézt v období ekonomického růstu v roce 2017, kdy relativní přírůstek u všech skupin domácností dosahuje svého maxima.

Zdali vzrostla spotřeba ve všech skupinách výdajů v oddílu 04, nebo pouze v určité části, znázorňuje graf, viz obrázek č. 20.

Obrázek č. 20: Skupiny oddílu 04 dle velikosti obce 2016 a 2017

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

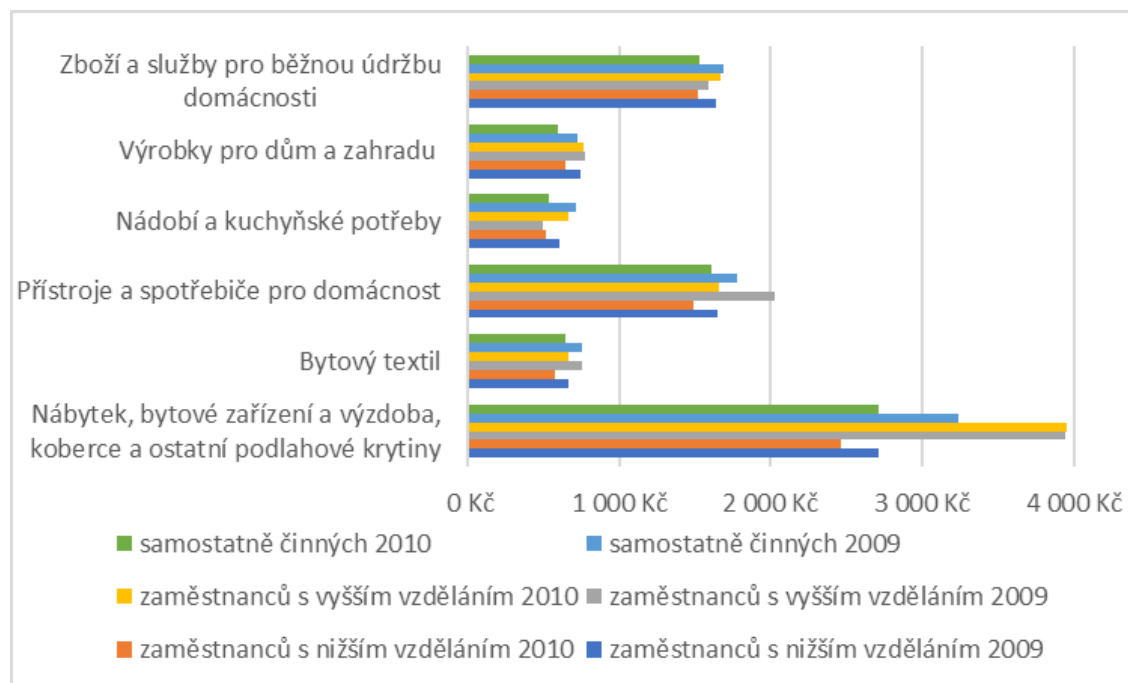
Z grafu je zřejmé, že v roce 2017 došlo k citelnému nárůstu v prvních třech skupinách výdajů oddílu 04 u všech domácností, a to v řádu tisíců korun. Největší změny nastaly u vydání za elektrickou a tepelnou energii, plyn a paliva, kde u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel vzrostly dokonce o 4 290 Kč. Co se týče poslední skupiny, tj. nájemné z bytu, tak zde došlo v roce 2017 k nárůstu pouze u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel a s 10 000 až 49 999 obyvateli, u zbylých spotřeba poklesla. Hodnoty se však pozměnily jen o sta koruny, nikoliv o tisíce, jako tomu bylo u ostatních skupin spotřebních výdajů oddílu 04.

Oddíl 05

Oddíl 05 je tvořen výdaji za bytové vybavení, zařízení domácnosti a opravy. Jak se vyvíjela výše spotřeby v tomto oddílu v letech 2009 až 2020, dle postavení osoby v čele, zachycuje tabulka v příloze I. Po celé sledované období největší část vydání tvořily domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním. Nejnižší hodnoty se nachází u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, s výjimkou let 2016, 2019 a 2020, kdy se na jejich pozici přesunuly domácnosti samostatně činných.

V roce 2009 byla výše spotřeby u všech skupin domácností relativně vysoká. K jejímu překonání došlo až v roce 2017, resp. 2018 u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním. K značnému omezení výdajů dochází hned v roce následujícím, tj. rok 2010, kdy se relativní přírůstek pohybuje v rozmezí -4,93 % až -11,39 %. Jakých skupin vydání v oddílu 05 se změny konkrétně dotýkají, znázorňuje obrázek č. 21.

Obrázek č. 21: Skupiny oddílu 05 dle postavení osoby v čele 2009 a 2010

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b), zpracováno autorkou

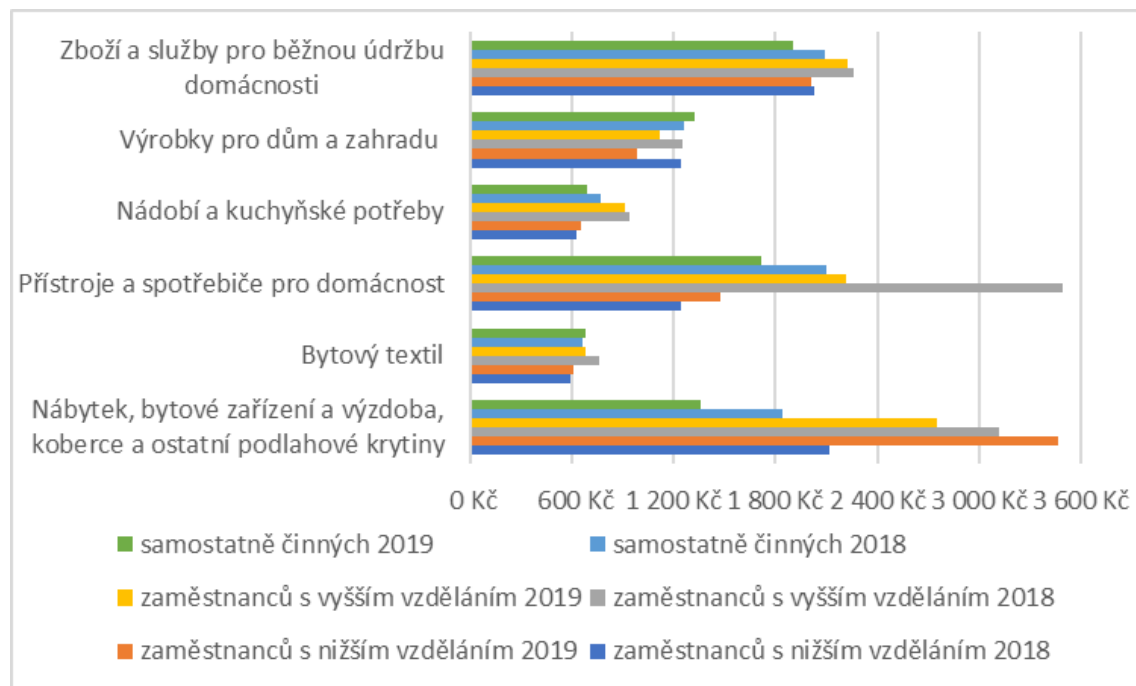
Až na výjimku domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, došlo u všech skupin vydání v oddílu 05 během roku 2010 k ponížení spotřeby. Nejvíce poklesly výdaje za nábytek, bytové zařízení a výzdoba, koberce a ostatní podlahové krytiny u domácností samostatně činných, a to o 531 Kč.

V případě domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním lze sledovat růst vydání u tří skupin – zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti; nádobí a kuchyňské potřeby; nábytek, bytové zařízení a výzdoba, koberce a ostatní podlahové krytiny. Největší navýšení se týká pořízování nádobí a kuchyňských potřeb, u kterých hodnota v roce 2010 vzrostla o 170 Kč. I přesto ale tento růst nedorovnal snižování v ostatních skupinách vydání, a proto v roce 2010 relativní přírůstek nabývá hodnoty -4,93 %.

Přesto, že relativní přírůstek dosahuje svých maximálních hodnot v roce 2017, u domácností samostatně činných dokonce přesahuje hranici 40 %, zajímavější z hlediska

podrobnějšího zkoumání se jeví rok 2019. V tomto roce dochází u zaměstnanců s nižším vzděláním k druhému největšímu nárůstu výdajů za celé sledované období, naopak u zbylých skupin domácností vydání značně klesají, u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním dokonce nejvíce za celé období. Podrobnější pohled přináší obrázek č. 22.

Obrázek č. 22: Skupiny oddílu 05 dle postavení osoby v čele 2018 a 2019

Zdroj: ČSÚ (2019c; 2020b), zpracováno autorkou

Jak u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, tak domácností samostatně činných, došlo v roce 2019 ke snížení spotřeby v následujících čtyřech skupinách oddílu 05 – zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti; nádobí a kuchyňské potřeby; přístroje a spotřebiče pro domácnost; nábytek, bytové zařízení a výzdoba, koberce a ostatní podlahové krytiny. Největší rozdíl se nachází u vydání za přístroje a spotřebiče pro domácnost, kdy v roce 2019 u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním spotřeba poklesla o 1 272 Kč. U domácností samostatně činných došlo v roce 2019 ke zvýšení výdajů za výrobky pro dům a zahradu a bytový textil. Jednalo se však o změny v řádu desítek korun, které nemohly vykompenzovat výrazný pokles u zbylých skupin spotřebních výdajů.

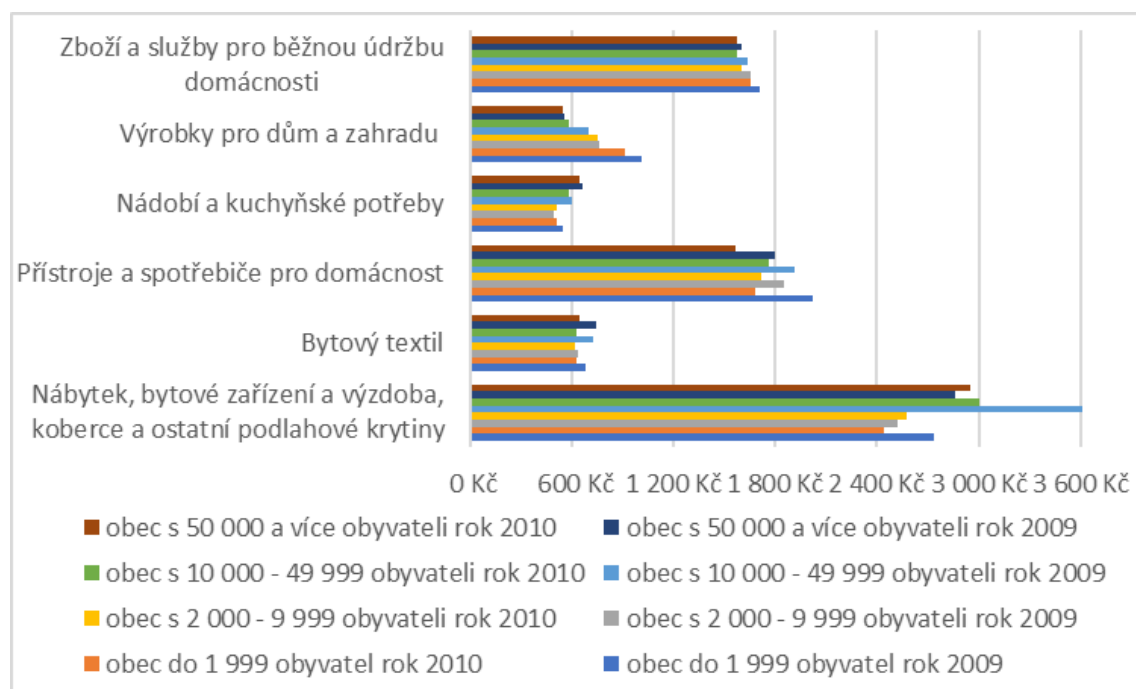
S výjimkou výdajů za výrobky pro dům a zahradu a zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti, lze sledovat u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním navýšení spotřeby. Rekordní zvýšení v roce 2019 o 1 351 Kč se týká nábytku, bytového zařízení

a výzdoby, koberců a ostatních podlahových krytin. Naopak u skupin, u kterých došlo k ponížení vydání, nejsou změny hodnot tak markantní. Největší omezení se týkalo výrobků pro dům a zahradu, kde v roce 2019 spotřeba poklesla o 254 Kč, u druhé skupiny ponížených výdajů se jedná o pouhých 15 Kč.

Pohled na oddíl 05, nyní však dle třídění na základě velikosti obce, ve které domácnosti žijí, v letech 2009 až 2020 zachycuje tabulka v příloze J. Zde nelze jednoznačně říci, u kterých domácností byla výše výdajů nejvyšší či nejnižší. Hodnoty různě kolísají a pořadí jednotlivých skupin domácností se mění. Opět jsou však patrné vysoké vydání v roce 2009, především u domácností žijících v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli, u kterých hodnota 9 371 Kč je nejvyšší za celé sledované období. K určení skupin výdajů oddílu 05, u kterých došlo v následujícím roce k omezení, je využit graf, viz obrázek č. 23.

Obrázek č. 23: Skupiny oddílu 05 dle velikosti obce 2009 a 2010

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b), zpracováno autorkou

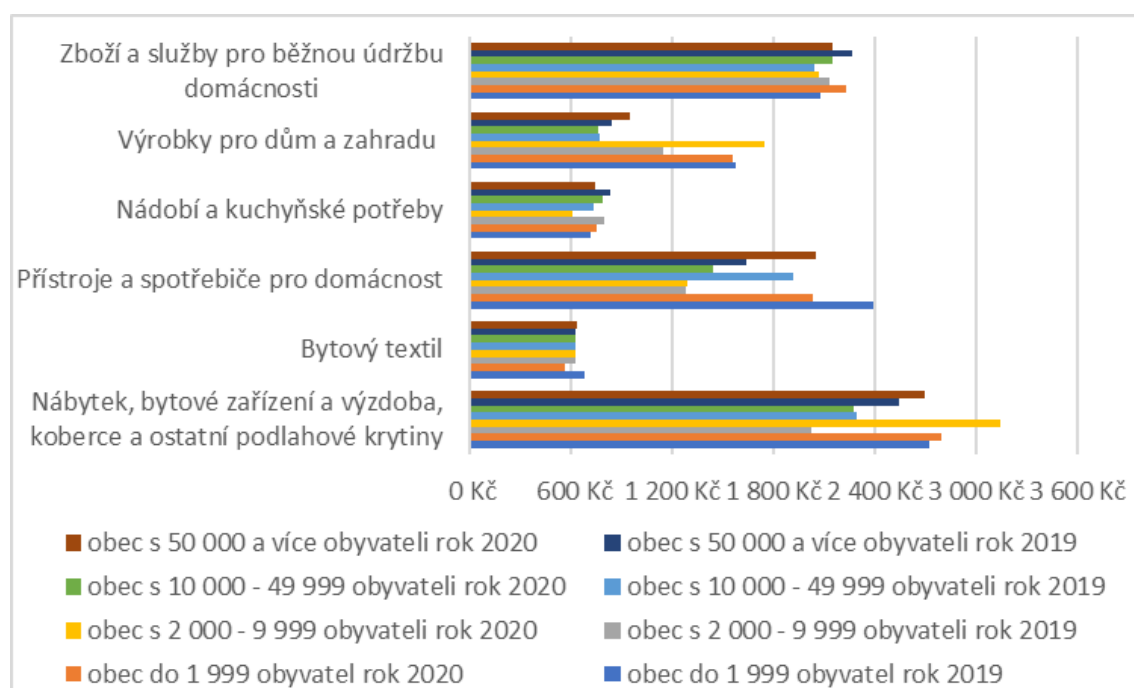
U všech domácností došlo v roce 2010 ke snížení spotřeby u následujících skupin oddílu 05 – zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti; výrobky pro dům a zahradu; bytový textil; přístroje a spotřebiče pro domácnost. Nejvíce se ponížení dotýká výdajů za přístroje a spotřebiče pro domácnost, u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel spotřeba klesla o 340 Kč. Omezení spotřeby v roce 2010 lze sledovat i u domácností žijících v obci

do 1 999 obyvatel a s 10 000 až 49 999 obyvateli u nábytku, bytového zařízení a výzdoby, koberců a ostatních podlahových krytin. U zbylých skupin domácností došlo v rámci této skupiny k nárůstu vydání, i když pouze v řádu desítek korun. Domácnosti žijící v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli za nádobí a kuchyňské potřeby v roce 2010 utratily více, avšak o pouhých 17 Kč. Všechny ostatní domácnosti naopak pořizování těchto předmětů omezily, ale také se nejedná o žádné vysoké částky.

Obdobně jako tomu bylo při členění dle postavení osoby v čele, i zde lze sledovat vysoký nárůst výdajů v oddílu 05 v roce 2017. Výjimkou jsou domácnosti žijící v obci do 1 999 obyvatel, u kterých relativní přírůstek činí jen 3,77 %.

Další větší odlišnosti v chování jednotlivých skupin domácností lze nalézt v roce 2020. U domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli dosahují v tomto roce výdaje svého maxima za celé sledované období, naopak u domácností žijících v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli se jedná o nejnižší hodnotu od roku 2017. Situaci napomáhá objasnit graf, viz obrázek č. 24.

Obrázek č. 24: Skupiny oddílu 05 dle velikosti obce 2019 a 2020

Zdroj: ČSÚ (2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Peněžní vydání v roce 2020 za přístroje a spotřebiče pro domácnost a výrobky pro dům a zahradu různě kolísaly. U domácností do 1 999 obyvatel a s 10 000 až 49 999 obyvateli se ponížily, u zbylých skupin domácností naopak vzrostly. Značné odlišnosti mezi

jednotlivými domácnostmi jsou i u výdajů za nádobí a kuchyňské potřeby, zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti. Zde se naopak u domácností do 1 999 obyvatel a s 10 000 až 49 999 obyvateli navýšily a u ostatních skupin domácností klesly.

Hodnoty výdajů za bytový textil v roce 2020 se oproti roku předcházejícímu změnilo jen o pár korun. Pouze u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel se spotřeba výrazněji понížila, a to o 115 Kč. U vydání za nábytek, bytová zařízení a výzdobu, koberce a ostatní podlahové krytiny je možné sledovat navýšení oproti roku 2019, s výjimkou domácností žijících v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli, kde došlo k nepatrnému poklesu.

Oddíl 06

Vývoj výdajů v oddílu 06 Zdraví dle postavení osoby v čele za roky 2009 až 2020 je zaznamenán v tabulce v příloze K. Tento oddíl je tvořen těmito skupinami – léčiva a zdravotnické prostředky; ambulantní zdravotní péče; ústavní zdravotní péče. Vzhledem k tomu, že většina péče je v České republice hrazena ze zdravotního pojištění, tak největší část vydání tvoří nákup léčiv a zdravotnických prostředků. Až do roku 2020 lze nalézt nejvyšší hodnoty u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, poté je nahrazují domácnosti samostatně činných, u kterých v roce 2020 došlo k výraznému zvýšení spotřeby oproti ostatním skupinám domácností, relativní přírůstek činí 15,83 %. Naopak nejméně za zboží a služby v oddílu 06 vynakládají po celé sledované období domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním. U těch jediných došlo v roce 2017 k ponížení výdajů oproti předchozímu roku, u zbylých skupin domácností vzrostly o více než 20 %, tj. nejvíce za celé sledované období.

Jak se vyvíjela výše výdajů v oddíle 06 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020 zachycuje tabulka v příloze L. Obdobně jako tomu bylo v oddílu 04, i zde je patrný vliv velikosti obce, ve které domácnosti žijí. Kromě roku 2011 a 2015 platí, že z čím větší obce domácnosti pochází, tak tím vyšší je jejich spotřeba. Rozdíly v jednotlivých hodnotách tu však nejsou tak markantní, největší odchylka se nachází v roce 2020, kdy u domácností žijících v obci nad 49 999 obyvatel a více spotřeba činí 5 305 Kč a u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel nabývá hodnoty 3 205 Kč, tj. rozdíl o 2 100 Kč. Jinak po celé období není rozdíl větší než 1 000 Kč.

Svého maxima dosahují hodnoty v roce 2020, resp. 2019 u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel a s 10 000 až 49 999 obyvateli. Nejvyšší relativní přírůstek se nachází v roce 2017, s výjimkou domácností žijících v obci nad 49 999 obyvatel, u kterých je jeho

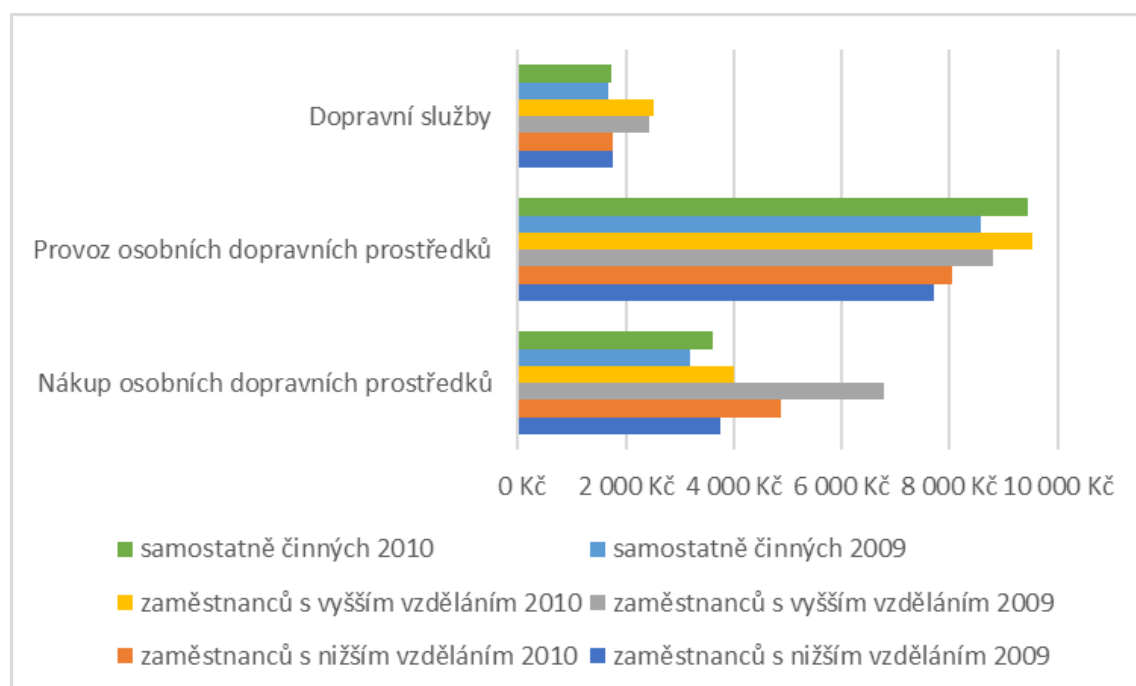
hodnota maximální v roce 2020. Naopak nejnižší je v roce 2013, kromě domácností žijících v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli, které se na své minimum dostávají v roce 2015 při hodnotě -11,23 %.

Oddíl 07

Oddíl 07, který představují výdaje za dopravu, dle postavení osoby čele, je možné nalézt v tabulce v příloze M. Po celé sledované období jsou tyto výdaje nejvyšší u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, které převyšují zbylé skupiny domácností o tisíce korun. Nejnižší vydání lze sledovat v letech 2013 až 2016 a také v letech 2019 až 2020 u domácností samostatně činných, po zbytek období je na této pozici nahrazují domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním. Mezi těmito dvěma skupinami již ty rozdíly nejsou tak velké, pohybují se v řádu sta korun, s výjimkou roku 2020, kdy u domácností samostatně činných dosahují hodnoty jen 10 842 Kč a u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním je částka o 2 158 Kč vyšší, tj. 13 000 Kč.

V roce 2009 domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním vydaly na dopravu 18 021 Kč, což je u této skupiny nejvyšší hodnota až do roku 2018. V následujícím roce tyto výdaje značně omezily, relativní přírůstek činí -10,95 %. Naopak u zbylých skupin domácností je výše výdajů z roku 2009 překonána hned v roce následujícím, kdy relativní přírůstek nabývá hodnot přes 10 %. Podrobnější pohled na tyto dva roky poskytuje obrázek č. 25.

Obrázek č. 25: Skupiny oddílu 07 dle postavení osoby v čele 2009 a 2010

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b), zpracováno autorkou

U všech skupin domácností v roce 2010 vzrostly výdaje jak za dopravní služby, tak za provoz dopravních prostředků. U první zmíněné skupiny není ten nárůst tak výrazný, pohybuje se v rámci desítek korun. Nejvíce se spotřeba zvýšila u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, a to o 79 Kč. U druhé skupiny lze již hovořit o nárůstu v řádu sta korun. Největší navýšení se týká domácností samostatně činných při zvýšení hodnoty o 869 Kč oproti roku 2009.

Příčinu propadu spotřeby v roce 2010 u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním lze identifikovat u výdajů za nákup osobních dopravních prostředků. V roce 2009 na něj bylo těmito domácnostmi vynaloženo 6 788 Kč a v roce 2010 již jen 4 003 Kč, tj. poníženi o 2 785 Kč. U zbylých skupin domácností naopak vydání v roce 2010 v rámci této skupiny vzrostla, nejvíce u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, konkrétně se jednalo o navýšení o 1 114 Kč.

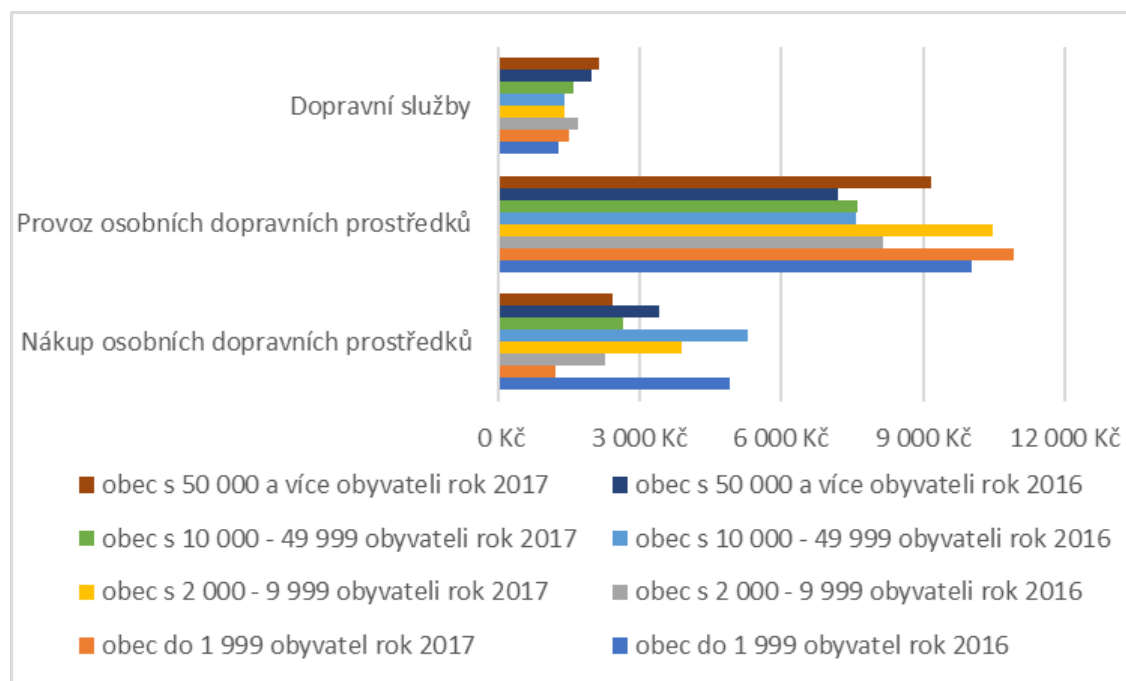
Oddíl 07 je prvním oddílem spotřebních výdajů, kdy v roce 2017 nedochází k vysokému nárůstu spotřeby. Relativní přírůstek zde nabývá vcelku nízkých hodnot, dokonce u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním je záporný, tedy výše vydání u nich v porovnání s rokem 2016 klesla.

Dalším zajímavým rokem je rok 2020, u kterého jako jediného se najednou výdaje u všech skupin domácností ponížily o více než 10 % oproti roku předchozímu. Značný vliv má zajisté pandemie Covidu-19 a s ní související omezení, zákazy či úplné lockdowny. Cílem vlády bylo v této době co nejvíce omezit pohyb osob, což se samozřejmě muselo projevit na výdajích za dopravu.

Informace o výdajích za dopravu v letech 2009 až 2020, nyní však z pohledu velikosti obce, ve které domácnost žije, jsou v tabulce v příloze N. Nelze jednoznačně říci, jestli má vliv na výši spotřeby velikost obce, jelikož hodnoty dost kolísají. V roce 2009 se největší hodnota nachází u domácností žijících v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli, zároveň se jedná o druhou nejvyšší výši výdajů v rámci této skupiny za celé sledované období. V letech 2010 až 2016 jsou vydání nejvyšší u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel. Poté je vystřídal na dva roky domácnosti žijící v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli a v posledních dvou letech sledovaného období se na první místo ve výši výdajů přesunuly domácnosti žijící v obci s 50 000 a více obyvateli.

Z hlediska dalšího zkoumání je nejzajímavější rok 2017. U domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel a s 10 000 až 49 999 obyvateli dochází k největšímu omezení spotřebních výdajů za celé sledované období, naopak u zbylých skupin domácností je nárůst v tomto roce nejvyšší. Podrobnější informace poskytuje graf, viz obrázek č. 26.

Obrázek č. 26: Skupiny oddílu 07 dle velikosti obce 2016 a 2017

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

První skupinu vydání představují dopravní služby, u kterých došlo v roce 2017 u všech skupin domácností k navýšení, s jedinou výjimkou, a to jsou domácnosti žijící v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli, u kterých spotřeba klesla o 287 Kč. U výdajů za provoz osobních dopravních prostředků lze sledovat u všech domácností nárůst, nejvíce u domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli, kdy hodnota z původních 8 142 Kč v roce 2016 se posunula na 10 478 Kč.

Příčinou negativního vývoje v roce 2017 u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel a s 10 000 až 49 999 obyvateli je poslední skupina výdajů, kterou je nákup osobních dopravních prostředků. Zde kromě domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli hodnoty značně klesly, nejvíce právě u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel a to o 3 705 Kč, u domácností žijících v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli o 2 615 Kč.

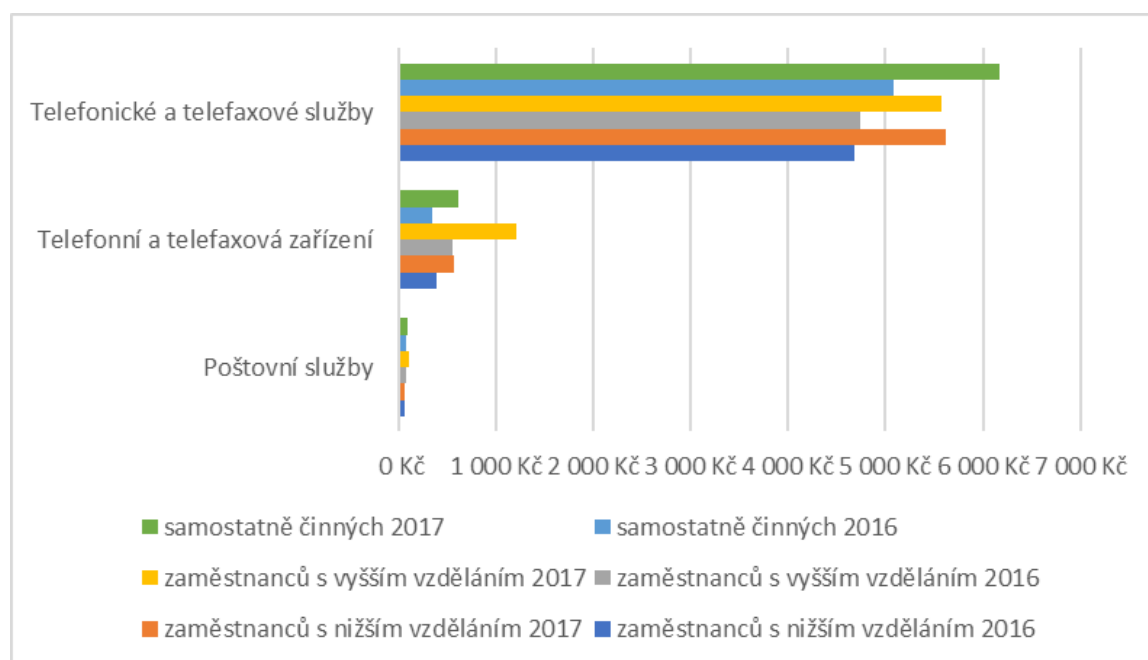
I při pohledu na oddíl 07 dle velikosti obce je v roce 2020 patrný vliv pandemie Covidu-19. U všech skupin domácností došlo k ponížení výdajů, nejcitelněji u těch, které

pocházejí z menších obcí. Jednou z hlavních příčin je zavření škol, zaměstnanci pracující na home office a to, že většina podnikatelů musela mít své provozovny zavřené. Lidé z menších měst musí za tímto účelem většinou dojíždět, což řadě z nich tato povinnost odpadla, a proto u nich je pokles vydání nejvyšší. Naopak lidé z větších měst mívají tato místa blízko svého bydliště a omezení těchto cest se na konečné výši výdajů tak neprojeví.

Oddíl 08

Tabulka v příloze O zachycuje vývoj spotřebních výdajů v oddílu 08 Pošta a telekomunikace dle postavení osoby v čele za roky 2009 až 2020. Největší výše spotřeby se nachází v letech 2010 až 2015, a pak dále v letech 2017 až 2019, u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním. V roce 2009 a 2016 se na jejich místo přesunuly domácnosti samostatně činných. Nejnižší hodnoty v letech 2009 až 2018 lze nalézt u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, v roce 2019 u domácností samostatně činných. S pořadím značně zamíchal rok 2020, kdy největší výdaje byly u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, a naopak nejnižší hodnota se nachází u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním. Rozdíly ve výši spotřeby však nebyly příliš velké, vývoj byl totiž po celé sledované období vcelku stabilní, s jedinou výjimkou, a to rokem 2017, kdy u všech skupin domácností relativní přírůstek přesahuje hranici 20 %. Zdali se navýšení týkalo všech skupin vydání oddílu 08, pomáhá objasnit graf, viz obrázek č. 27.

Obrázek č. 27: Skupiny oddílu 08 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

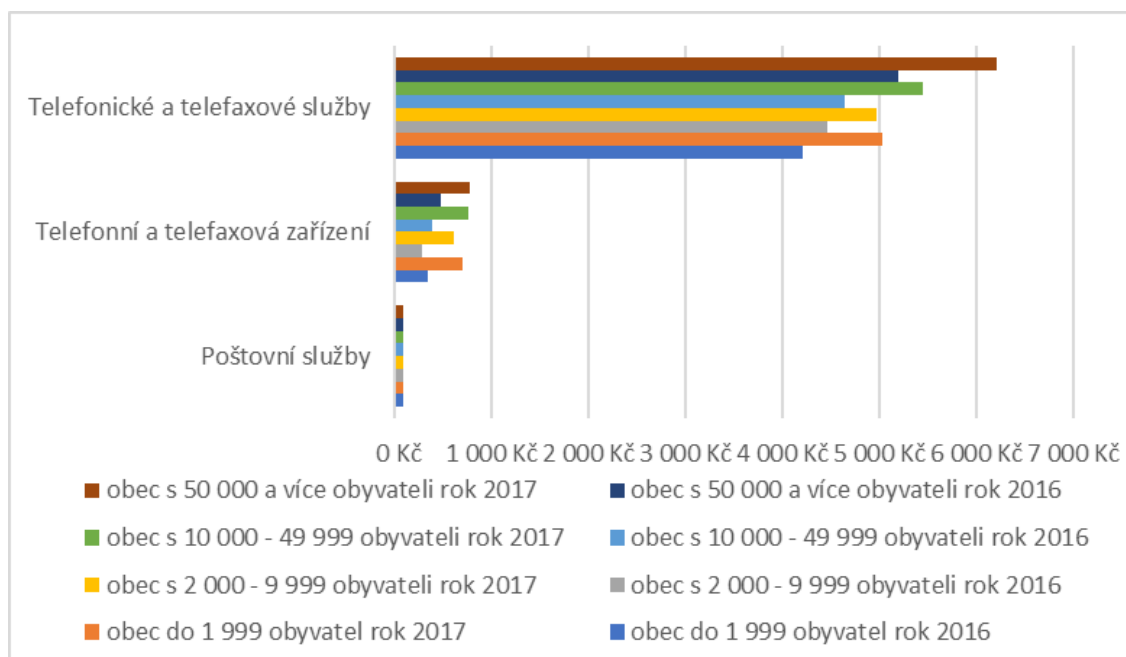
Z grafu je patrné, že hlavní příčinou vysokého nárůstu spotřebních výdajů v oddílu 08 za rok 2017 je výrazné navýšení vydání za telefonické a telefaxové služby, a to u všech skupin domácností. Nejvíce spotřeba vzrostla u domácností samostatně činných, z hodnoty 5 082 Kč se přesunula na 6 170 Kč. I u výdajů za telefonní a telefaxová zařízení došlo u všech domácností v roce 2017 k růstu. Nejcitelnější změna ve výši 651 Kč se týká domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním. Minoritní zastoupení mají vydání za poštovní služby, pohybují se v řádu 62 až 105 Kč. U domácností zaměstnanců s nižším vzděláním jejich hodnota v roce 2017 klesla, i když o pouhé 2 Kč. U zbylých skupin domácností se sice navýšila, ale jen v řádu několika málo desítek korun.

Vývoj výdajů v oddílu 08 za roky 2009 až 2020 dle velikosti obce, ve které domácnosti žijí, zachycuje tabulka v příloze P. Po celé sledované období je spotřeba nejvyšší u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli. Nejnižší hodnoty výdaje nabývají v letech 2013 až 2016 a poté v letech 2019 až 2020 u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel. Zbylé roky sledovaného období je na jejich místě nahrazující domácnosti žijící v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli. Rozdíly mezi minimálními a maximálními hodnotami se pohybují okolo tisíce korun, což je více, než jak tomu bylo u rozdělení domácností dle postavení osoby v čele v tabulce v příloze O.

Podobnost je zde však ve vývoji, který je také poměrně stabilní, až na výkyv v roce 2017, kdy spotřeba značně stoupla u všech skupin domácností. Proto je pro doplnění vytvořen graf, viz obrázek č. 28.

Obrázek č. 28: Vývoj spotřeby v oddílu 08 dle velikosti obce 2016 a 2017

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

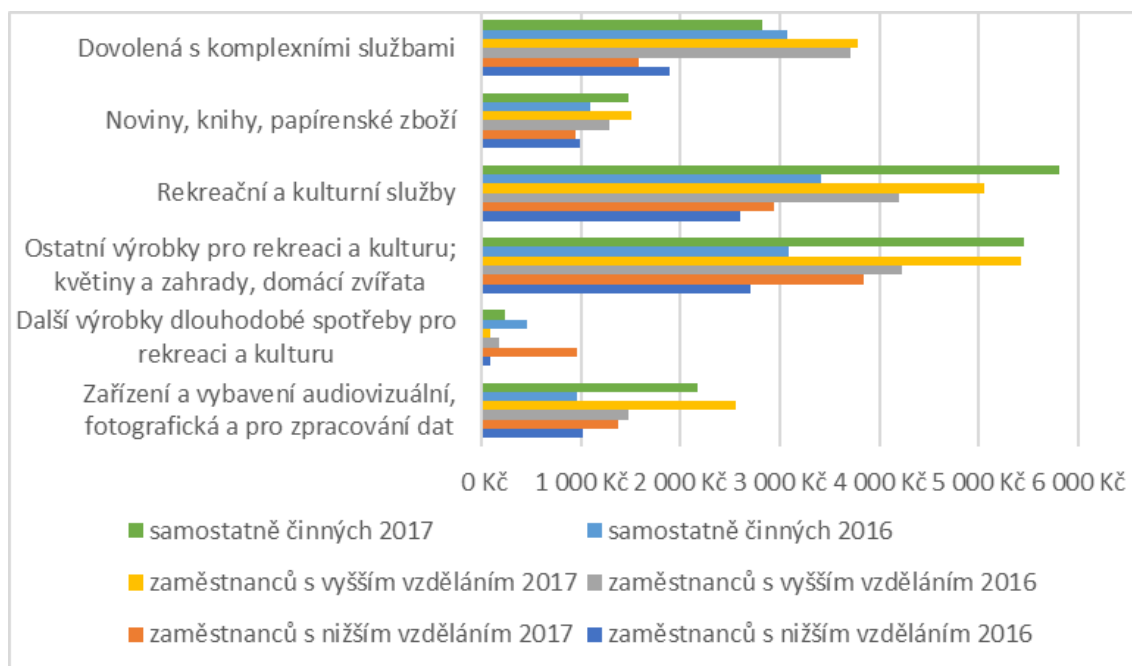
I zde je vysoký růst spotřeby v oddíle 08 v roce 2017 způsoben především nárůstem výdajů za telefonické a telefaxové služby, který se týkal všech skupin domácností. Nejvíce vzrostly vydání u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli, konkrétně o 1 003 Kč. Růst hodnot v roce 2017 je patrný i u výdajů za telefonní a telefaxová zařízení, pohybuje se okolo 350 Kč a také platí pro všechny domácnosti. Poštovní služby opět tvoří minoritní podíl na celkové spotřebě oddílu 08 a hodnoty zůstávají po oba dva roky téměř neměnné v rozmezí 80 až 90 Kč.

Oddíl 09

Informace o spotřebních výdajích v oddílu 09 Rekreační a kultura dle postavení osoby v čele za roky 2009 až 2020 se nachází v tabulce v příloze Q. Po celé sledované období jsou nejnižší hodnoty u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, naopak nejvyšší spotřeba je u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním. Rozdíly mezi těmito dvěma skupinami jsou dost výrazné, výše výdajů se mezi nimi liší v řádu tisíců korun.

U všech skupin domácností je velikost vydání v roce 2009 vcelku vysoká. K jejímu překonání dochází až v roce 2017, kdy došlo k nárůstu oproti roku 2016 o více než 20 %, u domácností samostatně činných dokonce o 48,40 %. Více viz graf na obrázku č. 29.

Obrázek č. 29: Skupiny oddílu 09 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017

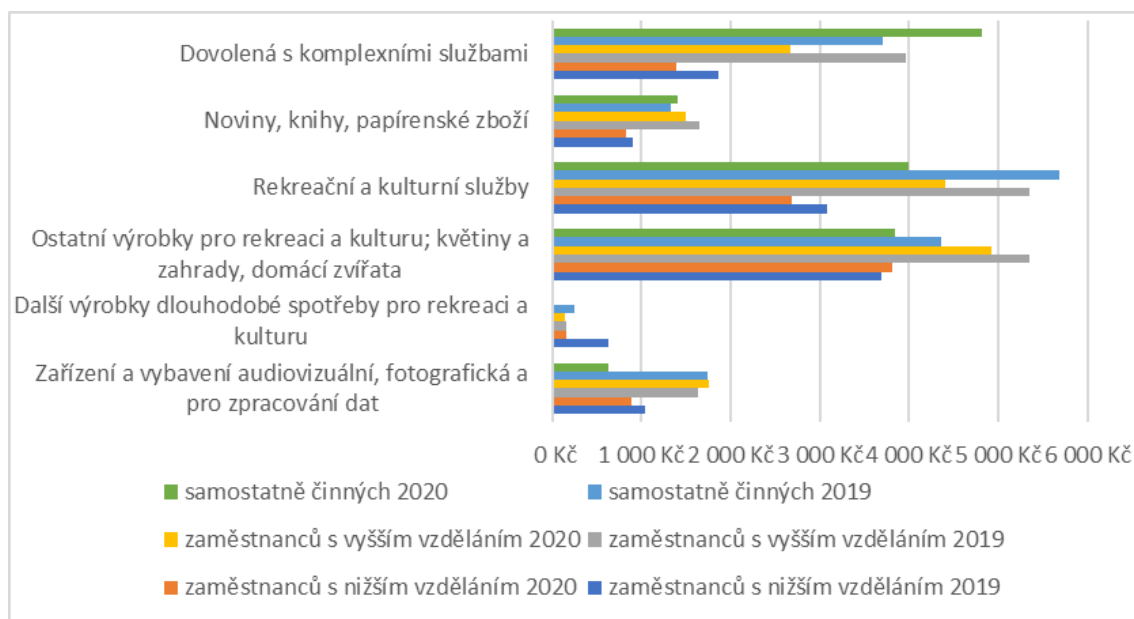

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

V roce 2017 u všech domácností vzrostly výdaje u těchto skupin oddílu 09 – zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat; ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu, květiny a zahrady, domácí zvířata; rekreační a kulturní služby. Dále je navýšení možné sledovat u vydání za noviny, knihy a papírenské zboží, kromě domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, u kterých došlo k poklesu o 47 Kč. U domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním je možné spatřit růst výdajů i za dovolenou s komplexními službami, u zbylých skupin domácností dochází k jejich ponížení. V případě dalších výrobků dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu došlo k omezení jejich nákupu, s výjimkou domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, které za tyto produkty ve srovnání s rokem 2016 utratily o 862 Kč více.

Dále byl až do roku 2020 vývoj vcelku stabilní. V roce 2020 relativní přírůstek nabývá vysokých záporných hodnot v rozmezí od -12,99 % do -15,03 %. Jednou z hlavních příčin této změny je zajištění pandemie Covidu-19, které měla výrazný dopad jak na rekreaci, tak kulturu. Co všechno domácnosti v tomto roce omezily, znázorňuje graf, viz obrázek č. 30.

Obrázek č. 30: Skupiny oddílu 09 dle postavení osoby v čele 2019 a 2020

Zdroj: ČSÚ (2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Omezení výdajů v roce 2020, které se týkalo všech skupin domácností, lze nalézt ve skupině další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu a dále u rekreačních a kulturních služeb. U první zmíněné skupiny není na grafu výše výdajů v roce 2020 u domácností samostatně činných téměř patrná, jelikož činila pouhých 5 Kč. Tyto domácnosti se svým chováním vymykají i u vydání za dovolenou s komplexními službami a noviny, knihy a papírenské zboží, jelikož jako u jediných u nich v roce 2020 hodnota vzrostla. Další odlišnosti mezi jednotlivými domácnostmi se nachází u pořizování zařízení a vybavení audiovizuálních, fotografických a pro zpracování dat. Zde u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním se spotřeba navýšila, ale u ostatních domácností naopak poklesla. Stejně tak tomu je i u ostatních výrobků pro rekreaci a kulturu, květiny a zahrady, domácí zvířata, kde však výjimku s růstem výdajů představují domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním.

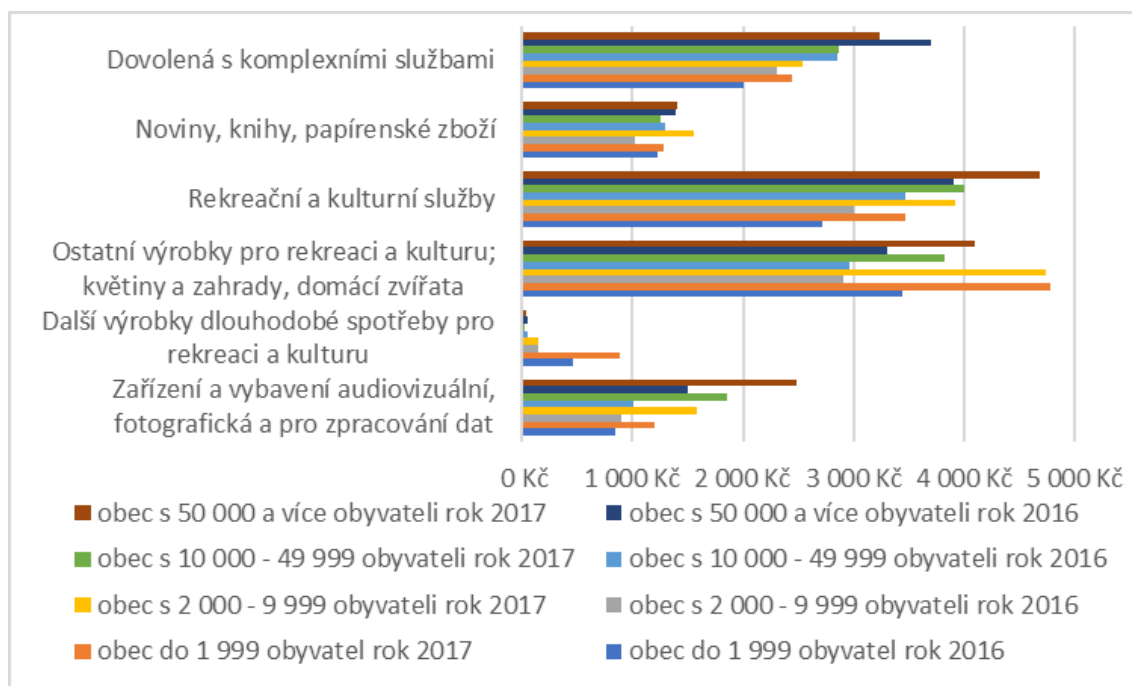
Negativní dopad Covidu-19 na výdaje za služby v oddílu 09 se dal očekávat, jelikož z důvodu nařízení vlády je nebylo možné značnou část roku poskytovat. Vzhledem k tomu, že lidé byli nuceni trávit více času doma, mohlo se mít za to, že budou alespoň více nakupovat produkty z tohoto oddílu, aby se doma zabavili. To se však nepotvrdilo, ba naopak výdaje na jejich pořízení ve většině případů poklesly. Jednou z příčin je jistě uzavírání provozoven s tímto druhem zboží během roku a možnost si ho zakoupit pouze přes internet.

Z tabulky v příloze R o spotřebních vydáních v oddíle 09 dle velikosti obce vyplývá, že zde v roce 2009 nejsou tak vysoké hodnoty, jako tomu bylo u rozdělení dle postavení osoby v čele. Dokonce u dvou skupin domácností, tj. ty, které žijí v obci do 9 999 obyvatel, byly výdaje převýšeny již v roce následujícím.

Po celé sledované období je největší spotřeba u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli, oproti zbylým skupinám domácností se jedná o rozdíly v řádu tisíců korun. Co se však týče nejnižších hodnot, tak zde to již není tak jednoznačné. V letech 2009 až 2014 a dále pak v roce 2020 se jedná o domácnosti žijící v obci do 1 999 obyvatel. V roce 2017 až 2018 je na jejich místě nahrazují domácnosti žijící v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli a ve zbývajících letech domácnosti s 2 000 až 9 999 obyvateli.

Podobnost s tabulkou v příloze Q je v roce 2017, kdy i zde výdaje značně vzrostly, u domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli dokonce o 40,41 %. Proto je pro doplnění vytvořen graf, který se nachází na obrázku č. 31.

Obrázek č. 31: Skupiny oddílu 09 dle velikosti obce 2019 a 2020

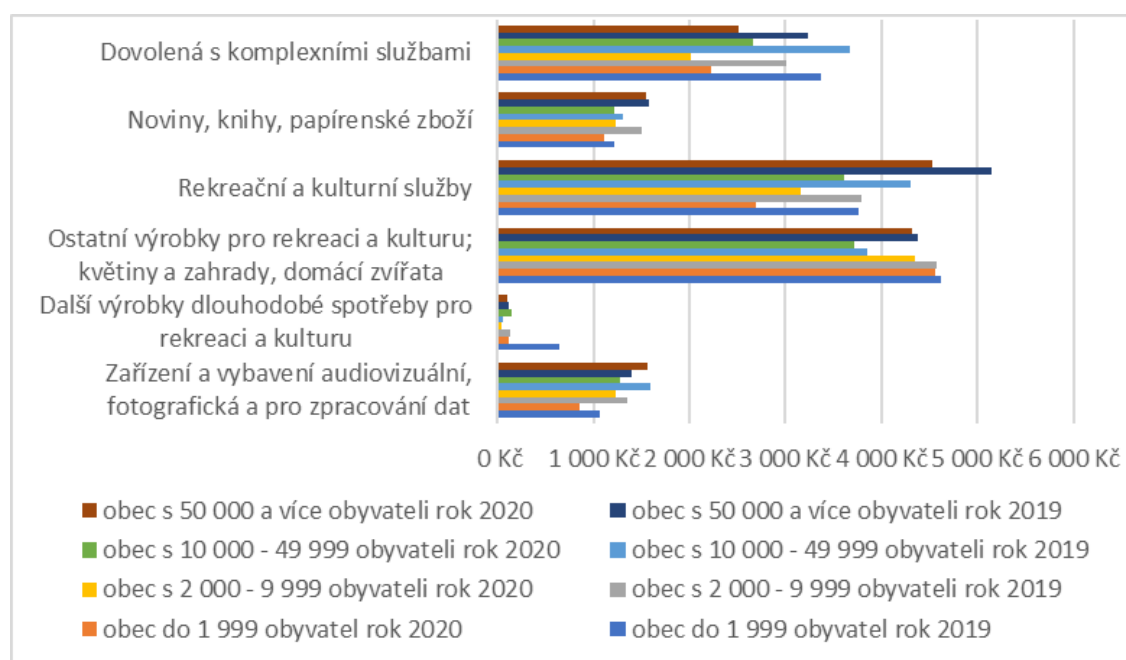
Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Stejně jako tomu u rozdělení dle postavení osoby v čele, i zde je možné u všech domácností sledovat zvýšení výdajů v roce 2017 u těchto skupin – zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat; ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu, květiny a zahrady, domácí zvířata; rekreační a kulturní služby. Za dovolenou

s komplexními službami v roce 2017 utratily všechny domácnosti více, ve srovnání s rokem 2016, s jedinou výjimkou, kterou jsou domácnosti žijící v obci s 50 000 a více obyvateli. Kromě domácností s 10 000 až 49 999 obyvateli lze sledovat růst i u skupiny noviny, knihy a papírenské zboží. Za pořízení dalších výrobků dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu vynaložily ve srovnání s rokem 2016 více domácnosti žijící v obci do 9 999 obyvatel. U zbylých skupin domácností vydání klesla a zajímavý je i fakt, že u nich se pohybují pouze v řádu několika desítek korun.

I v rámci rozdělení dle velikosti obce je patrný dopad pandemie Covidu-19 v roce 2020. Nejvíce se dotkla domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel, u kterých relativní přírůstek činí -21,02 %, tj. nejvyšší pokles za celé sledované období u všech skupin domácností. Jak konkrétně se změnila výše vydání v jednotlivých skupinách oddílu 09, zachycuje obrázek č. 32.

Obrázek č. 32: Skupiny oddílu 09 dle velikosti obce 2019 a 2020

Zdroj: ČSÚ (2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Omezení spotřeby v roce 2020 u všech domácností lze sledovat ve čtyřech skupinách oddílu 09 – ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu, květiny a zahrady, domácí zvířata; rekreační a kulturní služby; noviny, knihy, papírenské zboží; dovolená s komplexními službami. Méně si taky pořizovaly zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat, kromě domácností z obce s 50 000 a více obyvateli, u kterých hodnota výdajů vzrostla. Další odlišnost ve spotřebním chování lze nalézt u domácností žijících

v obci s 10 000 až 49 999, které v roce 2020 utratily více, ve srovnání s rokem 2019, za další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu, u zbylých skupin domácností spotřeba klesla. Lze tedy shrnout, že až na dvě výše uvedené výjimky, ve všech skupinách výdajů oddílu 09 při rozdělení domácností dle velikosti obce došlo v roce 2020 k poklesu hodnot.

Oddíl 10

V tabulce v příloze S jsou zachyceny informace o vývoji výdajů v oddílu 10 Vzdělávání dle postavení osoby v čele za roky 2009 až 2020. Na první pohled je zřejmé, že hodnoty často výrazně kolísají, jak směrem nahoru, tak dolů. Rekordní nárůst vydání za vzdělání se nachází u všech skupin domácností v roce 2017, u samostatně činných relativní přírůstek činí dokonce 241,46 %. Naopak největší pokles je zaznamenán v roce 2020, s výjimkou domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, u kterých hodnota zůstala téměř neměnná v porovnání s rokem 2019. Jelikož od roku 2016 ČSÚ zveřejňuje pouze souhrnný údaj o výši výdajů v oddílu 10, nelze provést podrobnější analýzu.

Nejnižší hodnoty výdajů se po celé sledované období objevují u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, kromě roku 2020, kdy u domácností samostatně činných poklesla spotřeba o 79,98 % a díky tomu se přesunuly na jejich pozici. Nejvyšší částky jsou u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, kromě let 2017 až 2019, kdy je nahrazují domácnosti samostatně činných.

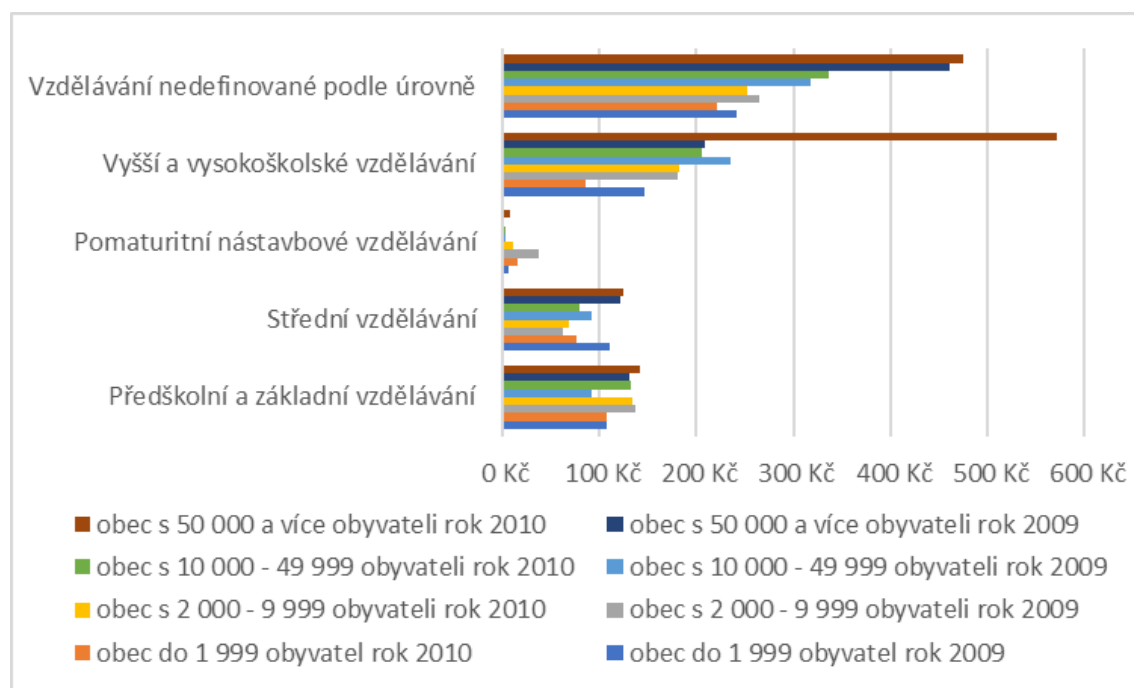
Opět pohled na výdaje v oddílu 10, ale nyní dle velikosti obce, poskytuje tabulka v příloze T. Nejnižších hodnot nabývají u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel, kromě let 2016 až 2019, kdy je nahrazují domácnosti žijící v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli. Naopak nejvyšší spotřeba je u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli, s výjimkou jediného roku, a to 2016, kdy se na jejich příčku přesouvají domácnosti žijící v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli.

I zde je v roce 2020 zaznamenán největší pokles u všech skupin domácností, až na domácnosti žijící v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli, u kterých překvapivě výdaje vzrostly, a to o více než polovinu a dosáhly tak své nejvyšší hodnoty. U zbylých domácností svého maxima hodnoty výdajů dosahují v roce 2019.

Vcelku zajímavý je vývoj během let 2009 až 2010. Domácnosti žijící v obci s 50 000 a více obyvateli značně omezily výdaje za vzdělávání během ekonomické krize a v následujícím roce u nich dochází k druhému nejvyššímu nárůstu. Ale u domácností

žijících v obci do 1 999 obyvatel, naopak v roce 2010 výše výdajů klesla, a to o 17,49 %, což je druhý největší pokles za celé sledované období. Z tohoto důvodu, je vývoj v těchto letech doplněn o graf, viz obrázek č. 33.

Obrázek č. 33: Skupiny oddílů 10 dle velikosti obce 2009 a 2010

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b), zpracováno autorkou

Nejmenší část oddílu 11 tvoří skupina výdajů za pomaturitní nástavbové vzdělávání. U všech domácností v roce 2010 u ní došlo k lehkému nárůstu, s výjimkou domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli, u kterých hodnota klesla o 26 Kč. Vydání za předškolní a základní vzdělávání a vzdělávání nedefinované podle úrovně v roce 2010 vzrostlo u domácností s 10 000 a více obyvateli, u menších obcí naopak pokleslo. V případě výdajů za střední, vyšší a vysokoškolské vzdělávání lze sledovat snížení hodnot pouze u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel a s 10 000 až 49 999 obyvateli. U zbylých skupin domácností vzrostly, nejvíce pak u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli, u kterých výdaje za vyšší a vysokoškolské vzdělávání narostly na více než dvojnásobnou hodnotu v porovnání s rokem 2009.

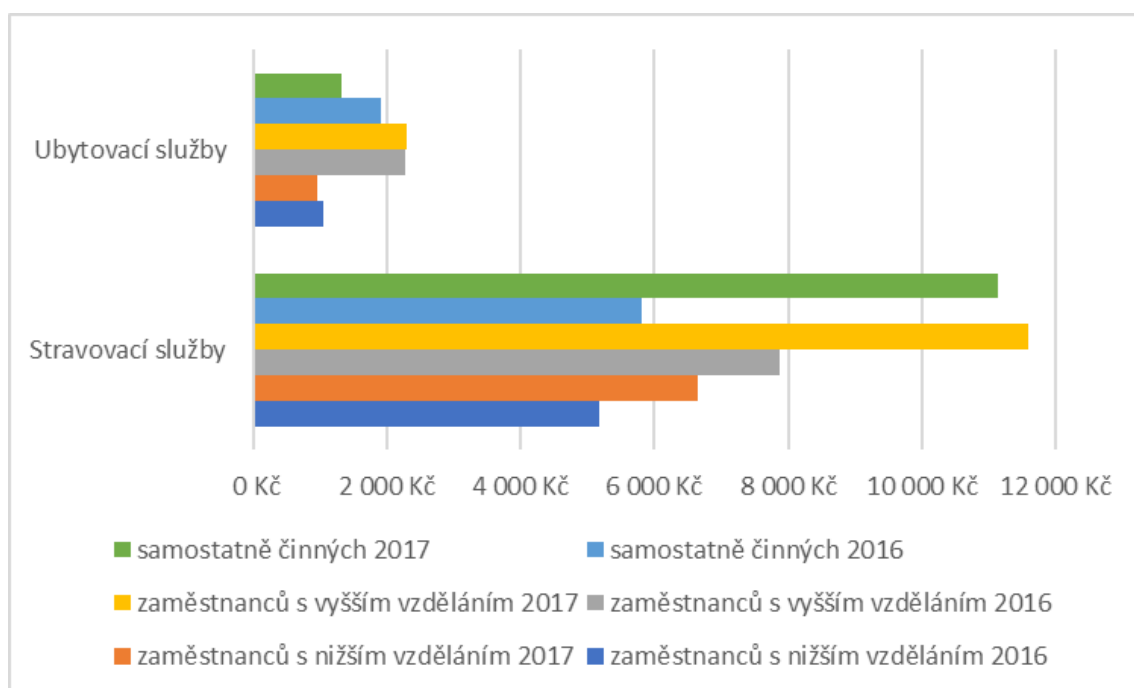
Oddíl 11

Výše výdajů v oddílu 11, který je tvořen stravováním a ubytováním, dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020 zachycuje tabulka v příloze U. Po celé sledované období bylo vydání nejnižší u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, naopak nejvyšší

u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním. Rozdíly v hodnotách jsou mezi těmito dvěma skupinami vysoké, v řádu několika tisíců korun.

S výjimkou dvou roků je vývoj relativně stabilní, hodnoty kolísají o několik málo procent. K první výrazné změně dochází v roce 2017, kdy u všech skupin domácností relativní přírůstek nabývá své maximální hodnoty, u domácností samostatně činných dosahuje dokonce 61,35 %. Podrobnější pohled přináší obrázek č. 34.

Obrázek č. 34: Skupiny oddílu 11 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017

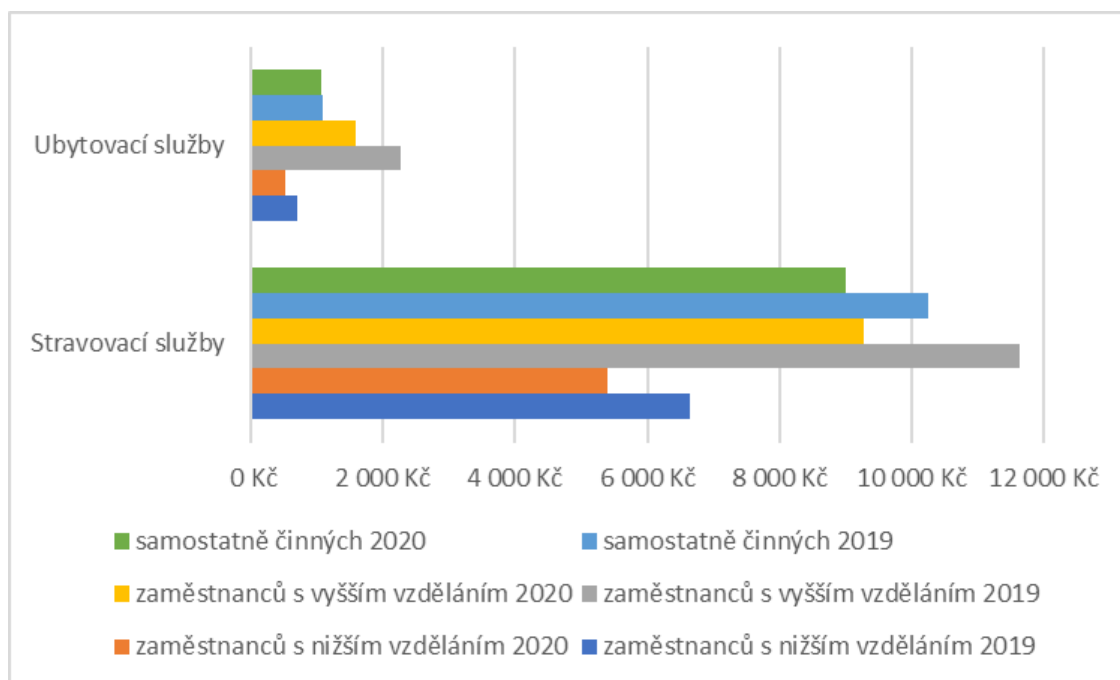

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Z grafu je patrné, že u všech skupin domácností vysoký nárůst výdajů v oddíle 11 způsobily stravovací služby. Největší rozdíl oproti roku 2016 je u domácností samostatně činných, u kterých spotřeba vzrostla o 5 323 Kč. U vydání za ubytovací služby je možné sledovat zvýšení hodnoty pouze u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, a to o pouhých 13 Kč. U zbylých domácností výdaje v rámci této skupiny klesly, nejvíce u domácností samostatně činných, kdy z původních 1 912 Kč se posunuly na 1 332 Kč. Druhý výrazný výkyv je zaznamenán v roce 2020, kdy naopak relativní přírůstky dosahují svých minimálních hodnot. Více informací poskytuje graf, viz obrázek č. 35.

Obrázek č. 35: Skupiny oddílu 11 dle postavení osoby v čele 2019 a 2020

Zdroj: ČSÚ (2020b; 2021d), zpracováno autorkou

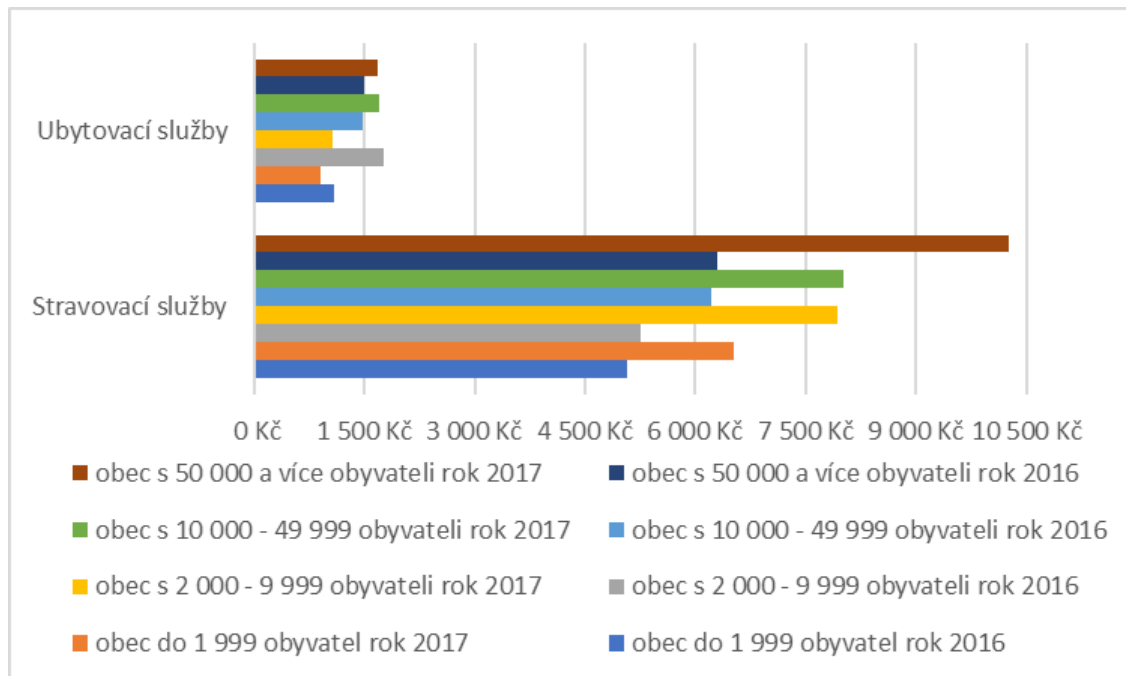
Značnou část roku 2020 musely být z důvodu nařízení vlády provozovny poskytující stravovací a ubytovací služby zavřené z důvodu pandemie Covidu-19. Některé restaurace nabízely prodej přes okénko či rozvozy jídel, ale i přes to je u nich pokles nejvíce patrný u všech skupin domácností. Výše výdajů za stravovací služby poklesla okolo 1 250 Kč, resp. 2 351 Kč u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním. Vcelku překvapivé jsou hodnoty u vydání za ubytovací služby, jelikož u domácností samostatně činných se v porovnání s rokem 2019 téměř nezměnily, pokles je o pouhých 30 Kč. U domácností zaměstnanců s nižším vzděláním se výdaje snížily o 169 Kč. Největší rozdíl se nachází u poslední skupiny domácností, tj. zaměstnanců s vyšším vzděláním, kdy hodnota klesla o 679 Kč.

Informace o spotřebě dle velikosti obce v oddílu 11 za roky 2009 až 2020 poskytuje tabulka v příloze V. Nejnižší hodnoty se nachází u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel, s jedinou výjimkou, kterou je rok 2011, kdy je nahrazují domácnosti žijící v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli. Naopak nejvyšší spotřeba je po celé sledované období u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli. I zde jsou rozdíly mezi nejnižší a nejvyšší hodnotou vysoké, především v posledních čtyřech letech.

Vývoj výše výdajů je obdobně, jako tomu bylo dle postavení osoby v čele, relativně stabilní, kromě roku 2017 a 2020. V roce 2017 relativní přírůstek dosahuje svého maxima

u všech skupin domácností, dokonce u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli přesahuje hodnotu 50 %. Více viz obrázek č. 36.

Obrázek č. 36: Skupiny oddílu 11 dle velikosti obce 2016 a 2017

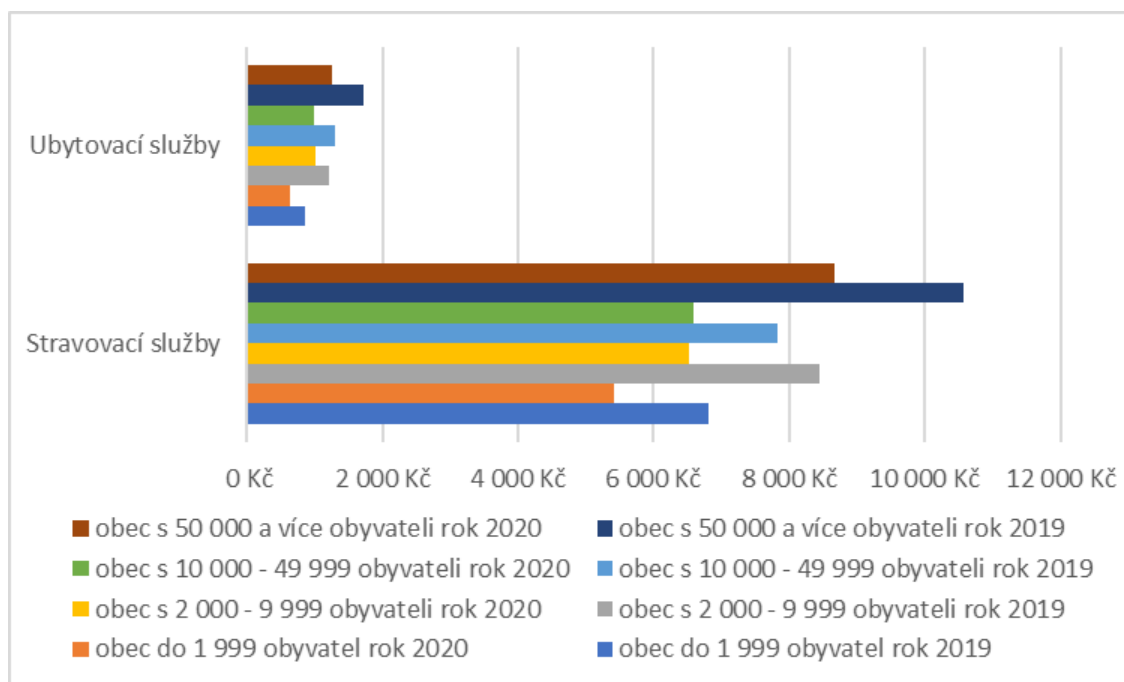

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Z grafu je patrné, že největší část výdajů v oddílu 11 tvoří stravovací služby, u kterých je také možné sledovat nejvyšší nárůsty u všech skupin domácností. Nejvíce se spotřeba zvýšila u domácností s 50 000 a více obyvateli, a to o 3 957 Kč. I u ubytovacích služeb došlo k růstu vydání, ale jen u domácností žijících v obci s 10 000 a více obyvateli. U domácností z obcí do 9 999 obyvatel spotřeba poklesla.

Další významné změny přinesl již výše zmíněný rok 2020, kdy je však jev opačný oproti roku 2017, zde relativní přírůstek nabývá svých minimálních hodnot. U domácností z obce s 10 000 a více obyvateli byl trend poklesu výdajů započat již v roce 2019. Pro podrobnější popis situace je vytvořen graf, viz obrázek č. 37.

Obrázek č. 37: Skupiny oddílu 11 dle velikosti obce 2019 a 2020

Zdroj: ČSÚ (2020b; 2021d), zpracováno autorkou

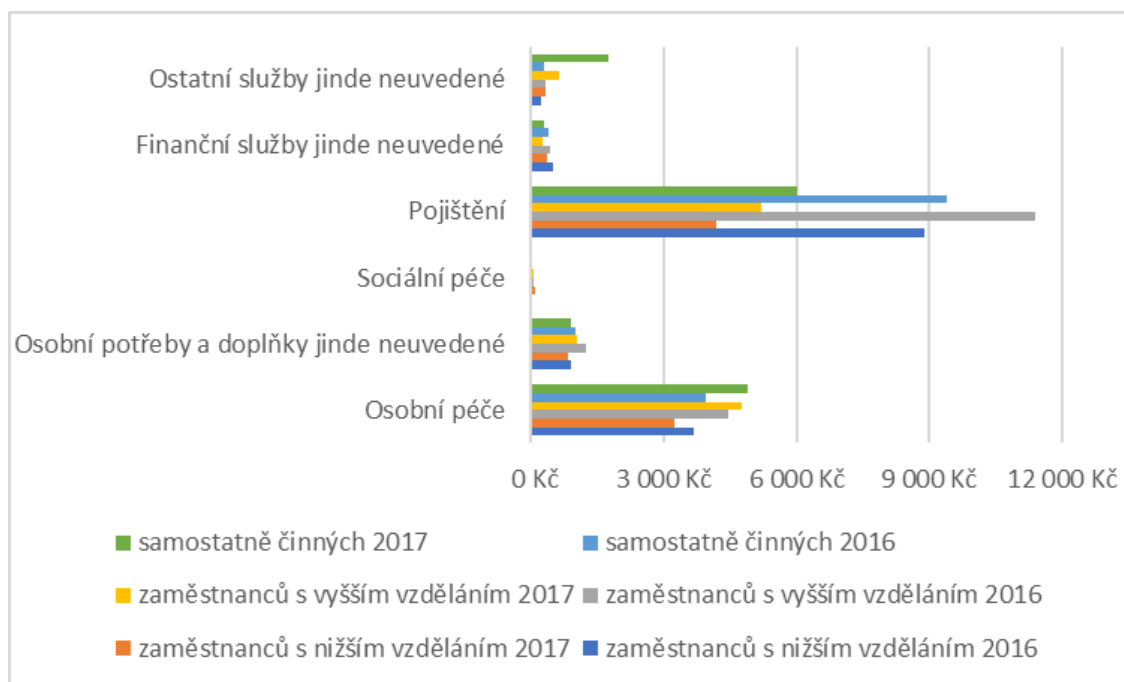
Na grafu je možné vidět, že v roce 2020 došlo k ponížení hodnot vydání u všech skupin domácností, a to jak za služby ubytovací, tak stravovací. Samozřejmě i zde znatelně větší část výdajů tvoří stravovací služby. Největší rozdíly v hodnotách oproti roku 2019 se nachází u stravovacích služeb, u domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli spotřeba poklesla dokonce o 1 921 Kč. Oproti tomu u ubytovacích služeb se hodnoty změnily jen v řádu sta korun.

Oddíl 12

Informace o spotřebních výdajích v oddílu 12 Ostatní zboží a služby dle postavení osoby v čele za roky 2009 až 2002 jsou zaznamenány v tabulce v příloze W. Po celé sledované období byly nejnižší hodnoty u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním. Naopak nejvyšší výdaje se nachází u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, s výjimkou let 2017 a 2018, kdy je nahrazují domácnosti samostatně činných.

Vývoj byl až do roku 2017 vcelku stabilní, maximálních hodnot bylo dosahováno v obdobích ekonomického růstu v letech 2015 až 2016. V roce 2017 nastal u všech domácností, kromě samostatně činných, výrazný propad, přes 33 %. Podrobnější popis poskytuje obrázek č. 38.

Obrázek č. 38: Skupiny oddílu 12 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017

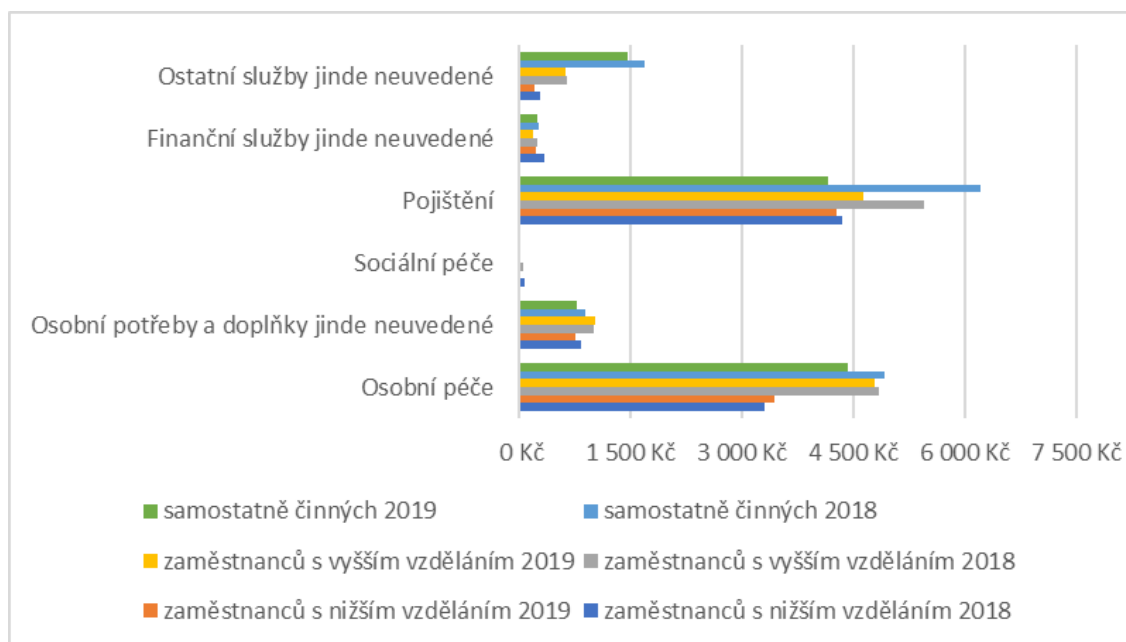

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Na grafu nejsou příliš patrné výdaje za sociální péči. V roce 2017 sice došlo k jejich navýšení, ale i tak se pohybují v řádu jednotek až desítek korun, takže jejich podíl na celkové výši výdajů v oddílu 12 je minoritní. Další růst je možné sledovat u vydání za osobní péči, výjimkou jsou však domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním, které svoji spotřebu naopak snížily. Poslední skupinou výdajů, u které dochází ke zvyšování hodnoty u všech domácností, jsou ostatní služby jinde neuvedené. U domácností samostatně činných hodnota stoupla téměř o 1 500 Kč, což je jednou z hlavních příčin, proč u této skupiny domácností nebyl pokles v roce 2017 tak citelný. Zbylé tři skupiny výdajů, tj. pojištění, osobní potřeby a doplňky jinde neuvedené a finanční služby jinde neuvedené, postihlo výrazné omezení. Nejvíce se snížení vydání dotklo pojištění, u kterých hodnoty klesly v řádu několika tisíců korun.

U domácností samostatně činných je možné sledovat značný pokles výdajů až v letech 2019 až 2020. Z tohoto důvodu je ještě doplněn graf za období 2018 a 2019, viz obrázek č. 39.

Obrázek č. 39: Skupiny oddílu 12 dle postavení osoby v čele 2018 a 2019

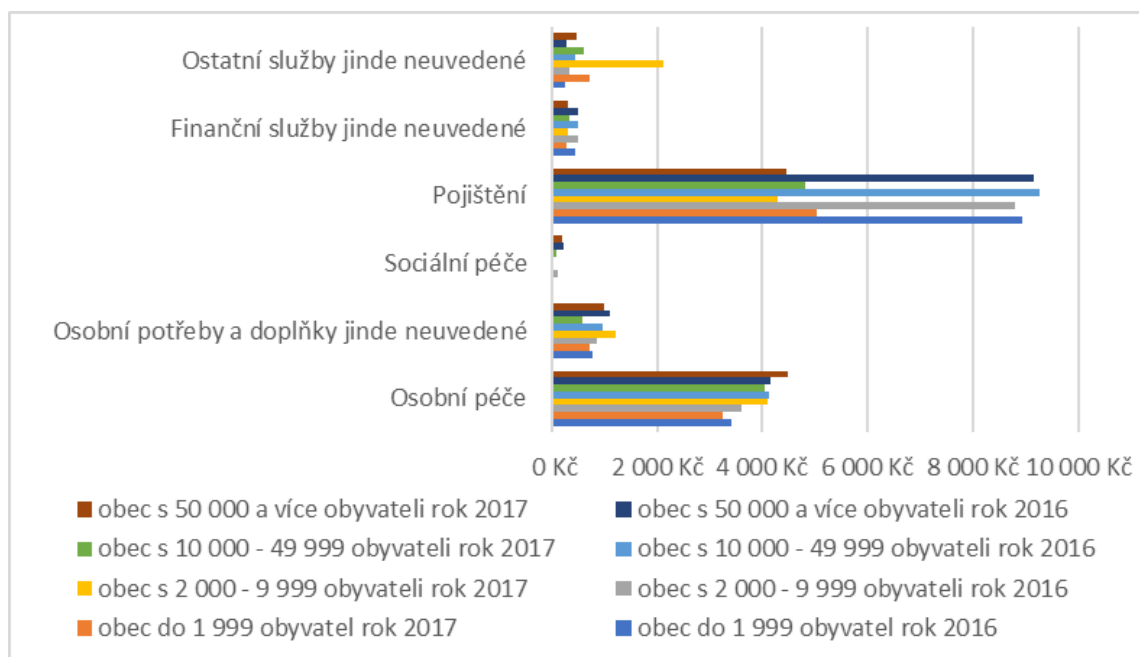
Zdroj: ČSÚ (2019c; 2020b), zpracováno autorkou

U výdajů za sociální péči v roce 2019 hodnoty klesly, ale opět jsou téměř zanedbatelné, v řádu jednotek až desítek korun. Podobný znak s obrázkem č. 38 představuje omezení výdajů všemi domácnostmi za pojištění a finanční služby jinde neuvedené. Výše vydání za osobní péči se také zmenšila, jen u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním vrostla, ale o pouhých 139 Kč. Pokles u ostatních služeb jinde neuvedených je zřetelný u všech domácností. Poslední skupinou výdajů jsou osobní potřeby a doplňky jinde neuvedené, u kterých lze sledovat navýšení hodnot pouze u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním, u ostatních se o několik desítek korun ponížily.

Vývoj spotřebních výdajů v oddílu 12 na základě rozdělení dle velikosti obce za roky 2009 až 2020 zaznamenává tabulka v příloze X. Maximálních hodnot je zde také dosahováno v letech ekonomického růstu, konkrétně se jedná o roky 2014 až 2016. Nelze říci, že by na velikost spotřeby měla vliv velikost obce, ve které domácnost žije. Jednotlivé hodnoty se mezi sebou příliš neliší, a i jejich zastoupení, co se týče nejvyšších a nejnižších výdajů, je značně proměnlivé.

Obdobně jako tomu bylo u tabulky v příloze W, i zde je vývoj až do roku 2017 poměrně stabilní. S výjimkou domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli, dosahuje relativní přírůstek svého minima v roce 2017 při hodnotě okolo -30 %. Co tento výrazný pokles způsobilo, pomáhá objasnit graf na obrázku č. 40.

Obrázek č. 40: Skupiny oddílu 12 dle velikosti obce 2016 a 2017

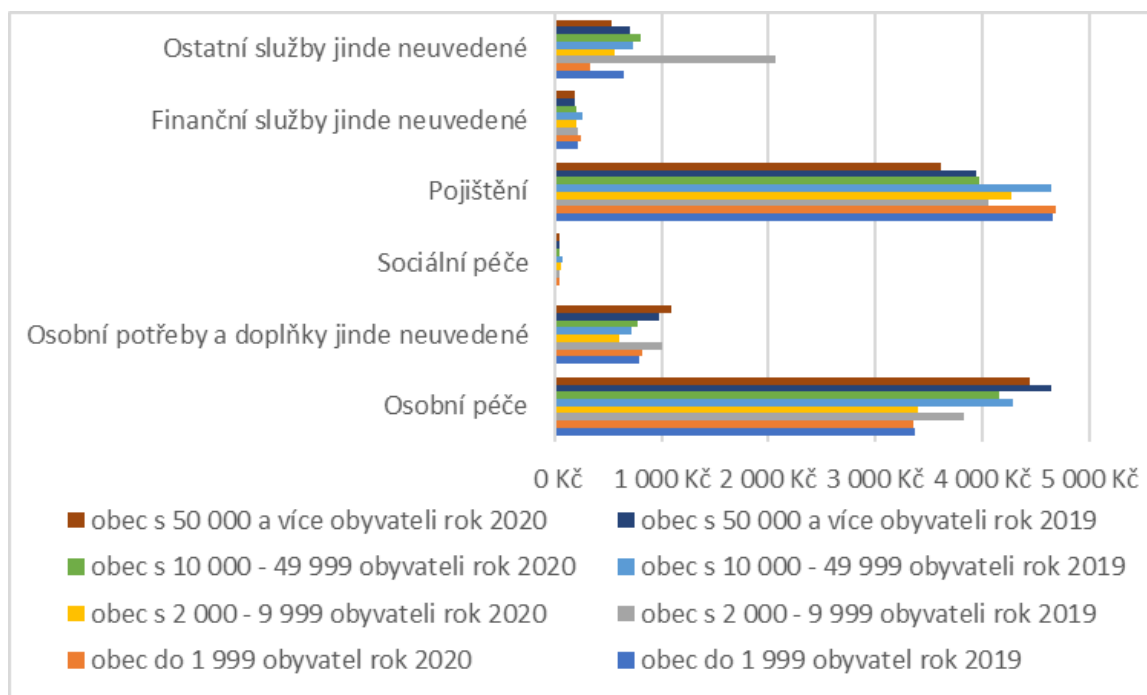

Zdroj: ČSÚ (2017b; 2019b), zpracováno autorkou

Z grafu vyplývá, že všechny skupiny domácností omezily výdaje za pojištění a finanční služby jinde neuvedené. Právě u pojištění je zaznamenán největší pokles v celém oddílu 12, u některých domácností se zmenšily vydání až na polovinu. Poprvé je výrazněji zastoupená sociální péče, dokonce u domácností žijících v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli došlo v roce 2017 k jejímu navýšení. Přesto jejich maximální hodnota činí 220 Kč, tj. údaj u domácností žijící v obci s 50 000 a více obyvateli z roku 2016. U osobní péče se zvýšila vydání v roce 2017 u dvou skupin domácností, kterou tvoří ty, jež jsou z obce s 2 000 až 9 999 a s 50 000 a více obyvateli. Značné ponížení se dotklo i výdajů za osobní potřeby a doplňky jinde neuvedené, pouze u domácností s 2 000 až 9 999 obyvateli bylo možné sledovat růst o 138 Kč oproti roku 2016. Jedinou skupinou, u které je možné sledovat navýšení hodnoty výdajů u všech domácností, jsou ostatní služby jinde neuvedené. Nejvíce se změnila u domácností s 2 000 až 9 999 obyvateli, u kterých se z původních 334 Kč pozvedla v roce 2017 na 2 121 Kč.

Druhý výraznější výkyv ve vývoji výdajů v oddílu 12 je v roce 2020 u domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli, u kterých relativní přírůstek činí -18,97 %. Podrobnější pohled přináší graf na obrázku č. 41.

Obrázek č. 41: Skupiny oddílu 12 dle velikosti obce 2019 a 2020

Zdroj: ČSÚ (2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Minoritní zastoupení opět připadá na sociální pojištění, u kterého výdaje v roce 2020 vzrostly u domácností žijících v obci do 9 999 obyvatel. V případě domácností žijících v obci s 10 000 až 49 999 lze sledovat nepatrný pokles a u poslední skupiny domácnosti zůstala hodnota neměnné při částce 50 Kč. Omezování vydání se dotklo osobní péče, a to u všech skupin domácností. Dále klesly výdaje v roce 2020 u ostatních služeb jinde neuvedených, nejcitelněji právě u domácností s 2 000 až 9 999 obyvateli, a to o 1 500 Kč. Jedinou výjimkou byly domácnosti s 10 000 až 49 999 obyvateli, u kterých hodnota nepatrně vzrostla. Růst lze také sledovat u osobní potřeby a doplňků jinde neuvedených, kromě domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli, u kterých se hodnota z 1 002 Kč ponížila v následujícím roce na 603 Kč. Za pojištění v roce 2020 utratily více, v porovnání s rokem 2019, domácnosti žijící v obci do 9 999 obyvatel, u zbylých skupin domácností došlo ke snížení spotřeby. Poslední skupinou oddílu 12 jsou finanční služby jinde neuvedené, v rámci které, došlo k poklesu u domácností s 2 000 až 49 999 obyvateli. Zbylé dvě skupiny domácností naopak v roce 2020 vynaložily vyšší částky než v roce 2019.

5.5 Shrnutí

V rámci analýzy příjmů a výdajů se podařilo nalézt odpovědi na všechny výzkumné otázky. Zde bude uvedeno krátké shrnutí zjištěných informací.

ČDD ve sledovaném období, s výjimkou dvou let, rostl. První představuje rok 2012, kdy došlo k poklesu o 1,11 % oproti roku 2011. Druhým je rok 2013, kdy je ponížení ještě větší, a to o 1,65 %. V tomto roce došlo k zavedení solidární daně a zrušení možnosti využívat slevu na manželku a daňové zvýhodnění na vyživované děti u osob samostatně činných, které si výdaje uplatňují paušálem. Zároveň se zde odrazilo tempo růstu reálného HDP, kdy v roce 2012 nabývalo hodnoty -0,8 % a v roce 2013 došlo ke stagnaci ekonomiky.

Ve většině oddílech spotřebních výdajů byl znát vliv toho, kdo stojí v čele domácnosti. S výjimkou pár let byla zaznamenána nejnižší spotřeba u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním v oddíle 03 Odívání a obuv; 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy; 06 Zdraví; 08 Pošty a telekomunikace; 09 Rekreační a kultura; 10 Vzdělávání; 11 Stravování a ubytování; 12 Ostatní zboží a služby. Naopak největší část vydání tvořily především domácnosti zaměstnancům s vyšším vzděláním v oddílech 04 Bydlení, voda, energie, paliva; 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy; 06 Zdraví; 07 Doprava; 08 Pošty a telekomunikace; 09 Rekreační a kultura; 10 Vzdělávání; 12 Ostatní zboží a služby. Naopak tomu bylo v oddíle 02 Alkoholické nápoje a tabák, kde se jejich pozice vyměnily. Domácnosti samostatně činných se většinou pohybovaly svojí výší spotřeby na druhé příčce, tedy ani ne nejvíce, ani ne nejméně. V rámci oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje se spotřební chování jednotlivých skupin domácností od sebe příliš nelišilo.

Výše spotřeby se v mnoha případech odvíjela i od toho, v jak velké obci domácnosti žijí. Opět až na pár drobných výkyvů bylo možné sledovat nejnižší vydání po celé sledované období u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel v těchto oddílech: 03 Odívání a obuv; 04 Bydlení, voda, energie, paliva; 06 Zdraví; 10 Vzdělávání; 11 Stravování a ubytování. Nejvyšší vydání tvořily domácnosti žijící v obci s 50 000 a více obyvateli v následujících oddílech: 01 Potraviny a nealkoholické nápoje; 03 Odívání a obuv; 04 Bydlení, voda, energie, paliva; 06 Zdraví; 08 Pošty a telekomunikace; 09 Rekreační a kultura; 10 Vzdělávání; 11 Stravování a ubytování. V rámci oddílů 02 Alkoholické nápoje a tabák; 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy; 07 Doprava; 12 Ostatní

zboží a služby bylo pořadí jednotlivých skupin domácností proměnné, z čehož vyplývá, že zde to, z jaké obce pocházejí, není klíčové.

Byly identifikovány i odlišnosti ve spotřebním chování domácností během ekonomické krize v roce 2009. U domácností dle postavení osoby v čele dosahovala vysokých hodnot spotřeba v oddíle 02 Alkoholické nápoje a tabák. Podobný trend se nachází i u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel a nad 49 999 obyvatel. Vysoká vydání se nachází i v oddíle 03 Odívání a obuv, kde pouze u domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli došlo k nárůstu hodnoty v roce 2010, zbylé skupiny domácností naopak svou spotřebu omezily. V rámci oddílu 05 domácnosti během ekonomické krize značně utrácely za přístroje a spotřebiče pro domácnost a nábytek, bytové zařízení a výzdobu, koberce a ostatní podlahové krytiny. Domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním během roku 2009 vynaložily značnou část peněz v oddílu 07 za nákup osobních dopravních prostředků. Zbylé skupiny domácností spíše své výdaje omezily a hodnoty u nich vzrostly během období ekonomického růstu. Vysoká vydání se nachází i v oddíle 09 Rekreace a kultura, a to především v rámci rozdělení dle postavení osoby v čele. V případě třídění dle velikosti obce se tento trend objevuje pouze u domácností s 10 000 a více obyvateli. Značné omezení je patrné v oddílu 10, který je tvořen výdaji za vzdělávání. Pouze u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním a domácností z obce do 9 999 obyvatel byl zaznamenán v dalším roce pokles, u zbylých skupin došlo k značnému nárůstu, u domácností z obce s 50 000 a více obyvateli dokonce o 43,09 %. U oddílu 11 Stravování a ubytování je hodnota vydání vcelku vysoká u všech skupin domácností, v následujících letech spíše klesá. Z výše uvedeného vyplývá, že spotřeba v roce 2009 v porovnání s následujícími roky sledovaného období byla spíše vyšší.

Značný vliv na spotřební chování domácností měla v roce 2020 pandemie Covidu-19. U domácností samostatně činných výdaje v oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje vzrostly o 12,38 %, u zbylých skupin domácností se hodnoty příliš nezměnily. Rostoucí trend je patrný i v oddílu 02 Alkoholické nápoje a tabák u domácností samostatně činných a domácností žijících v obci od 2 000 obyvatel a více. Snížení spotřeby u všech domácností lze nalézt v oddíle 03 Odívání a obuv; 07 Doprava; 09 Rekreace a kultura; 11 Stravování a ubytování; 12 Ostatní zboží a služby. V oddílu 04 Bydlení, voda, energie, paliva došlo u domácností samostatně činných k navýšení o 20,36 %. Tento jev způsobil značný růst výdajů za nájemné z bytu a elektrickou a tepelnou energii, plyn a paliva. U zbylých skupin domácností se spotřeba snížila. Vcelku překvapivý je vývoj v oddílu

10 Vzdělávání, kde u domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli vydání vzrostla o více než 50 %, přičemž u zbylých skupin domácností klesla v řádu desítek procent. Jedinou výjimkou jsou domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním, u kterých se hodnota téměř nezměnila. Relativní přírůstek činí 0,13 %. Obdobná výše hodnot jako v roce 2019 se nachází i u všech skupin domácností v oddílu 08 Pošty a telekomunikace. I v oddílu 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy, není vliv pandemie příliš patrný, hodnoty jsou téměř neměnné, s výjimkou domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli, u kterých relativní přírůstek činí 18,47 %. Vcelku nejednoznačný je přístup domácností v oddílu 06 Zdraví. U domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním a samostatně činných a dále domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 a s 50 000 a více obyvateli vydání vzrostla, u zbylých skupin naopak klesla.

Podařilo se najít i nějaké společné rysy změn chování domácností během ekonomické krize v roce 2009 a pandemií Covidu-19 v roce 2020. U domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, samostatně činných a také těch, kteří žijí v obci s 2 000 až 49 999 obyvateli, byla spotřeba v oddílu 02 Alkoholické nápoje a tabák značně vysoká. V obou letech svoje vydání v oddílu 03 Odívání a obuv omezily domácnosti s 2 000 až 9 999 obyvateli. Naopak v oddílu 04 Bydlení, voda, energie a paliva vydání dosahovala vysokých hodnot u domácností samostatně činných. Domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním a samostatně činných vydaly značnou část peněz v oddílu 06 Zdraví. Nízké hodnoty se nachází v oddílu 07 Doprava, a to u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním, samostatně činných a těch, které žijí v obci do 9 999 obyvatel. Za vzdělání v oddílu 10 byly vynaloženy menší částky u domácností žijících v obci s 50 000 a více obyvateli, naopak vysoké hodnoty se jak v roce 2009, tak 2020, nacházejí u domácností žijících v obci s 2 000 až 9 999 obyvateli.

Z hlediska celého zkoumaného období docházelo k největším výkyvům v roce 2017. V oddílu 12 Ostatní zboží a služby došlo jako v jediném, v porovnání s předchozím rokem, k značnému omezení spotřeby, a to až o desítky procent. Naopak u zbylých oddílu spotřeby, především pak v oddílu 02 Alkoholické nápoje a tabák; 04 Bydlení, voda, energie, paliva; 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy; 08 Pošty a telekomunikace; 09 Rekreace a kultura; 10 Vzdělávání a 11 Stravování a ubytování docházelo k rekordním přírůstkům hodnot, u některých i o více než polovinu. Napomohl tomu především růst tempa reálného HDP ve výši 5,2 %. Zároveň v roce 2017 vzrostla inflace o 1,8 %. Samozřejmě hodnoty výdajů byly o vliv inflace očištěny, ale vliv to má

na spotřební chování domácností. Jelikož peníze začínají ztrácet svoji hodnotu, tak ve většině případech lidé začínají navyšovat svoji spotřebu a omezují úspory.

6 Dotazníkové šetření

Dotazník je jeden z nejrozšířenějších nástrojů výzkumu. Skládá se z řady otázek, které jsou předkládány respondentovi k zodpovězení za účelem zjistit názory a fakta (Hauge, 2003; Kotler et al., 2007).

6.1 Metodika

Prvním krokem při tvorbě dotazníku musí vždy být formulace výzkumného problému (Punch, 2008). V rámci této diplomové práce je jím vliv pandemie Covidu-19 na spotřební chování domácností. Hlavním cílem dotazníkového šetření je zjistit, jestli se změnily příjmy, výdaje a úspory domácností během pandemie.

Ještě před samotnou formulací otázek, které budou součástí dotazníku, je nutné stanovit výzkumné otázky a hypotézy, díky kterým dojde k naplnění hlavního cíle šetření. Autorka práce je určila následovně:

Výzkumné otázky

V01: U kterých oddílů spotřebních výdajů došlo během pandemie Covidu-19 k jejich navýšení či snížení?

V02: Co bylo příčinou těchto změn?

Hypotézy

H1₀: Změna výdajů na bytové vybavení nezávisí na velikosti obce.

H1₁: Změna výdajů na bytové vybavení závisí na velikosti obce.

H2₀: Výše úspor nemá vliv na to, zda došlo ke změně úspor v důsledku pandemie Covidu-19.

H2₁: Výše úspor má vliv na to, zda došlo ke změně úspor v důsledku pandemie Covidu-19.

H3₀: Výše příjmu nemá vliv na to, zda došlo ke změně příjmu v důsledku pandemie Covidu-19.

H3₁: Výše příjmu má vliv na to, zda došlo ke změně příjmu v důsledku pandemie Covidu-19.

Následně je již možné přistoupit k tvorbě otázek dotazníku. Vždy je nezbytné, aby veškeré otázky a položky, které se v dotazníku objevují, byly jasné a srozumitelné. K ověření, zda tyto kritéria byla splněna, slouží tzv. předvýzkum. Dotazník se otestuje na malém počtu respondentů, kteří se následně již neúčastní šetření a jejich odpovědi nejsou do výsledků zahrnuty. Na základě jejich zpětné vazby se kromě výše uvedeného zjistí i to, zda dotazník není příliš časově náročný na vyplnění či složitý. Pokud by něco takového bylo odhaleno, je nutné ho předělat a předvýzkum realizovat znova, aby autor měl jistotu, že nyní je vše v pořádku (Eger & Egerová, 2014; Chráska, 2007).

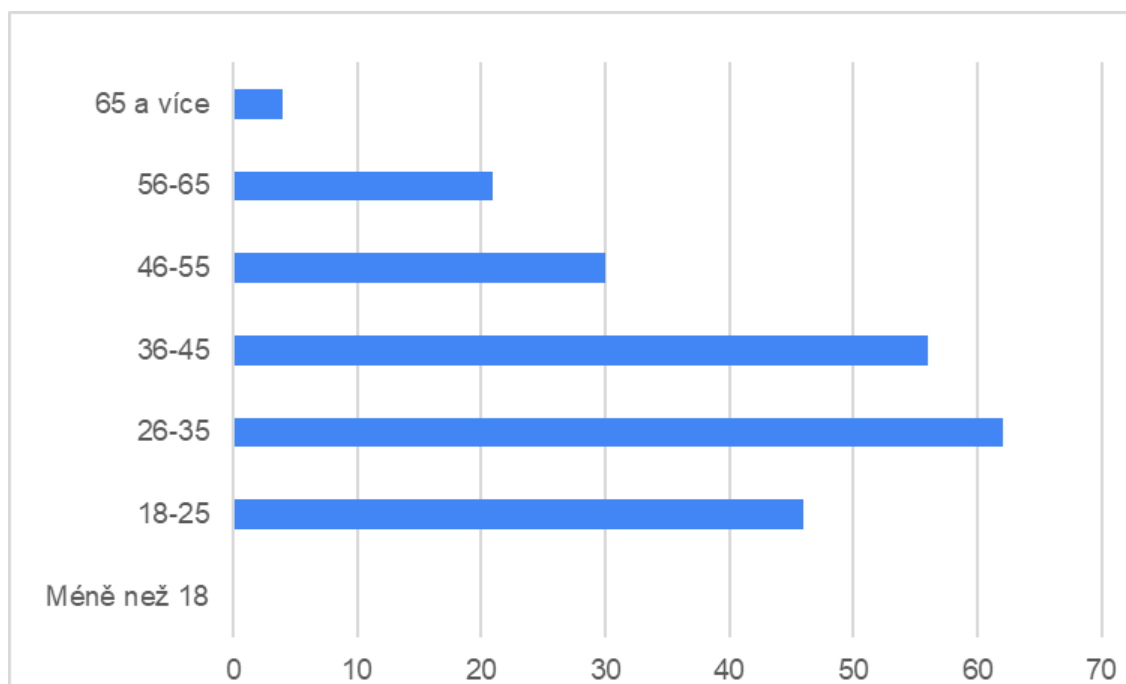
Autorka práce tedy po sestavení dotazníku provedla dne 22. března 2022 předvýzkum na deseti respondentech, na jehož základě bylo zjištěno, že dvě otázky nejsou položeny zcela jednoznačně a respondenti si nejsou jisti, co konkrétně je těmito otázkami myšleno. Proto došlo k přepracování a dne 23. března 2022 byl předvýzkum znova realizován, nyní na osmi respondentech a nebyly již objeveny žádné nedostatky. Proto mohla začít distribuce dotazníku, jehož finální podoba je k dispozici k náhledu v příloze Y. Vzhledem k tomu, že některé otázky mohou být respondenty považovány za citlivé, tak za distribuční kanál byl zvolen internet, který zaručuje absolutní anonymitu odpovědí. Dotazník byl šířen prostřednictvím sociální sítě Facebook, e-mailem a v diskuzích u relevantních článků. Dne 29. března 2022 byl ukončen sběr odpovědí, při celkovém počtu 230 respondentů.

6.2 Vyhodnocení

Jak již bylo uvedeno výše, v rámci dotazníkového šetření byly získány odpovědi od 230 respondentů. Před samotným vyhodnocením je ještě nutné provést kontrolu zaznamenaných odpovědí a vyřadit takové respondenty, u kterých byl dotazník vyplněn chybně. Po kontrole zůstaly pro následovné zpracování data od 219 respondentů.

Dotazníkového šetření se účastnilo 174 žen a 45 mužů. Věkové zastoupení respondentů znázorňuje graf na obrázku č. 42 a údaje o nejvyšším dosaženém vzdělání tabulka č. 3.

Obrázek č. 42: Věk respondentů

Zdroj: zpracováno autorkou

Na ose x se nachází počet respondentů a na ose y věkové kategorie. Z grafu je patrné, že šetření se neúčastnily žádné osoby mladší 18 let. Jelikož osoby z této věkové skupiny ve většině případech nemají přehled o hospodaření domácnosti, ve které žijí, jejich absence nemá na výsledky šetření vliv. Malé zastoupení je u osob ve věku 65 let a více, což je však dáno tím, že ty příliš nevyužívají internet a vzhledem k potřebě zaručit anonymitu při vyplňování dotazníku, nebylo možné využít jiného způsobu, jak od nich odpovědi získat.

Tabulka č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet respondentů
Neúplné základní	0
Základní	5
Střední s výučním listem	23
Střední s maturitou	95
Vyšší odborné	11
Vysokoškolské	85

Zdroj: zpracováno autorkou

Na základě dat z tabulky č. 3 je možné konstatovat, že největší zastoupení měli respondenti se středním vzděláním s maturitou a poté osoby s vysokoškolským vzděláním. Naopak nejméně se vyskytovaly lidé se základním vzděláním a žádný respondent neměl pouze neúplné základní vzdělání.

Co se týče statutu jednotlivých respondentů, tak nejméně bylo nezaměstnaných, při celkovém počtu 5. Po nich následovali důchodci, jak starobní, tak invalidní, kterých bylo 12, dále 18 studentů, 21 osob na mateřské či rodičovské dovolené a 28 osob samostatně činných. Největší zastoupení měli zaměstnanci, kterých dohromady bylo 135.

Údaje o tom, z kolika členů se skládá domácnost respondentů, zachycuje tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Počet členů domácnosti

Počet členů domácnosti	Počet respondentů
1	31
2	74
3	52
4	49
5 a více	13

Zdroj: zpracováno autorkou

Z tabulky je zřejmé, že nejvíce respondentů bylo z domácnosti se dvěma členy. Po nich následují domácnosti s třemi členy a podobný počet respondentů se nachází i u domácnosti čtyřčlenné. Naopak nejméně je domácností s 5 a více členy, konkrétně se jedná o 13 respondentů.

Vcelku překvapivé výsledky přinesla otázka na to, zdali je respondent tou osobou, která v domácnosti rozhoduje o výdajích a úsporách. Celkem 110 z nich odpovědělo, že to nelze jednoznačně určit. Odpověď ano byla zaznamenána u 85 respondentů a pouhých 24 zvolilo, že ne.

Informace o tom, v jak velké obci respondenti žijí, poskytuje tabulka č. 5. Členění je totožné, jako využívá ČSÚ v rámci statistiky rodinných účtů.

Tabulka č. 5: Velikost obce

Velikost obce	Počet respondentů
Do 1 999 obyvatel	50
2 000 až 9 999 obyvatel	42
10 000 až 49 999 obyvatel	15
50 000 a více obyvatel	112

Zdroj: zpracováno autorkou

Nejvíce respondentů žije v obci s 50 000 a více obyvateli, konkrétně tuto odpověď zvolilo 112 z nich. V obci do 1 999 obyvatel žije 50 respondentů, podobně je tomu tak i u obce s 2 000 až 9 999 obyvateli, kde se jedná o 42 respondentů. Naopak nejméně žije v obci s 10 000 až 49 999 obyvateli, počet respondentů je zde 15.

Graf, který se nachází na obrázku č. 43, udává, jaké procento respondentů z jednotlivých skupin domácností navýšilo výdaje v oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje a 02 Alkoholické nápoje.

Obrázek č. 43: Procenta domácností s navýšením výdajů v oddílu 01 a 02

Zdroj: zpracováno autorkou

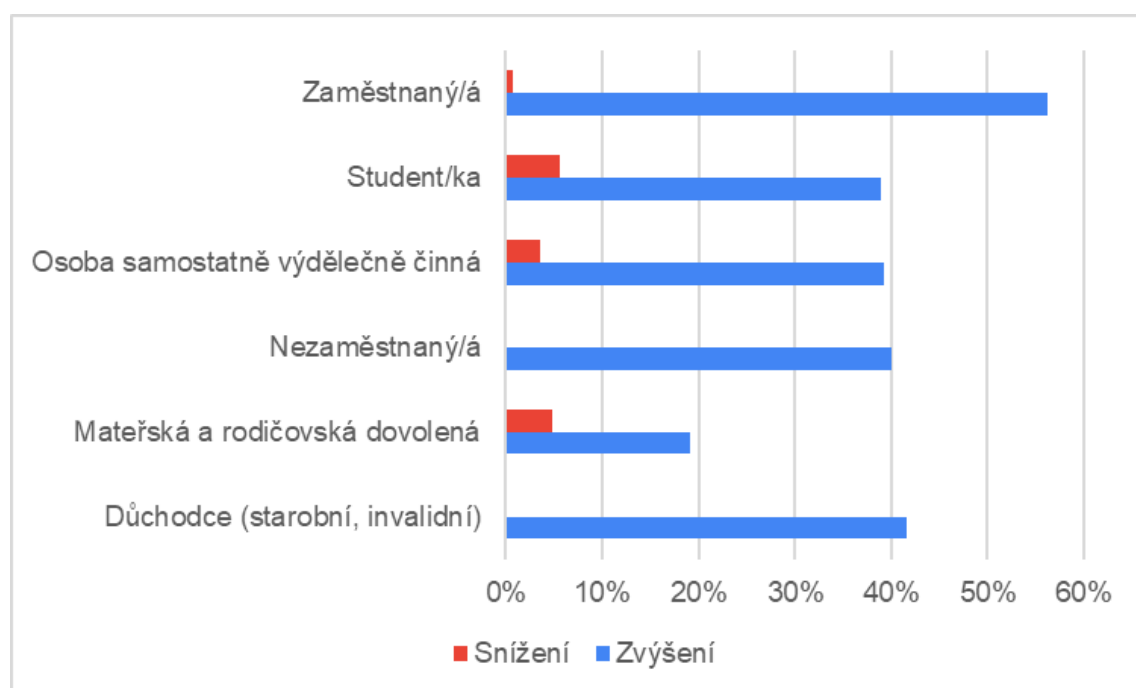
Z grafu je patrné, že až na domácnosti důchodců, došlo k vyššímu nárůstu v oddílu 02 Alkoholické nápoje. Zvýšení této spotřeby potvrdilo 57 % osob samostatně činných, tj. 16 z 28, které se šetření zúčastnily. Hodnot přes 50 % bylo dosaženo i u studentů,

zaměstnanců a osob na mateřské a rodičovské dovolené. V případě nezaměstnaných došlo k navýšení spotřeby u 40 % z nich. U domácností důchodců růst výdajů potvrdilo 17 % domácností z této skupiny a stejné hodnoty dosahují i v oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje. V rámci oddílu 01 je růst vydání nejvíce patrný u studentů, zaměstnanců a osob na mateřské a rodičovské dovolené. U osob samostatně výdělečně činných potvrdilo navýšení 39 % respondentů z této skupiny domácností. U nezaměstnaných jen 20 % domácností uvedlo, že jejich spotřeba vzrostla.

Jak se změnil výdaje u jednotlivých skupin domácností v oddílu 04 Bydlení, voda, energie, paliva zachycuje graf na obrázku č. 44.

Obrázek č. 44: Procenta domácností s navýšením či snížením výdajů v oddílu 04

Zdroj: zpracováno autorkou

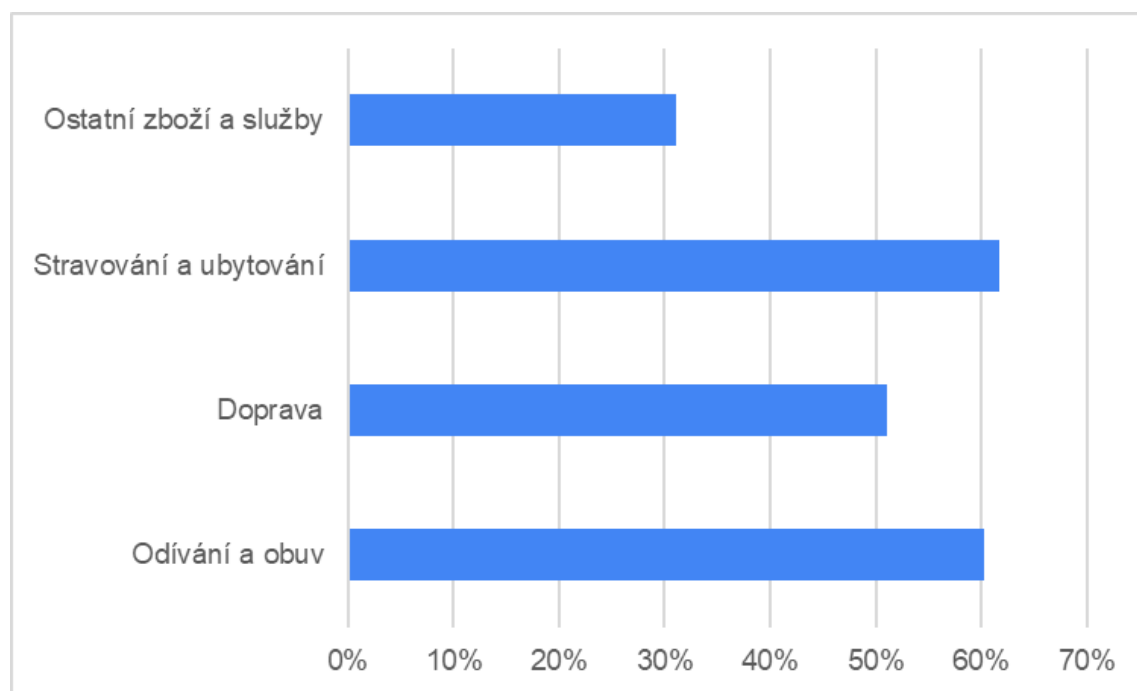
Z grafu je na první pohled zřejmé, že vydání v oddílu 04 vzrostla u všech skupin domácností. Nejvíce byl růst patrný u domácností zaměstnanců, v rámci kterých, to potvrdilo 56 % respondentů. U osob na mateřské a rodičovské dovolené uvedlo pouze 19 % z nich, že došlo k růstu spotřeby. V případě zbylých domácností nárůst stvrdilo okolo 40 % respondentů z jednotlivých skupin.

Naopak pokles spotřeby nezaškrtil nikdo ze skupiny důchodců a nezaměstnaných. U zbylých skupin domácností se vždy jedná o zastoupení v řádu několika mála procent.

Nejméně pak u zaměstnanců, kde možnost snížení výdajů v tomto oddílu zvolilo jen 1 % respondentů z této skupiny.

Jak tomu bylo u zbylých oddílů výdajů, kolik procent domácností snížilo jejich spotřebu, znázorňuje graf, viz obrázek č. 45.

Obrázek č. 45: Snížení spotřeby v oddílu 03, 07, 11 a 12

Zdroj: zpracováno autorkou

Více než polovina všech domácností potvrdila, že snížila vydání v oddílu 03 Odívání a obuv, 07 Doprava, 11 Stravování a ubytování. U oddílu 12 Ostatní zboží a služby uvedlo pokles spotřeby 31 % ze všech respondentů. V grafu nejsou zahrnuty oddíly 06 Zdraví, 08 Pošty a telekomunikace, 09 Rekrece a kultura a 10 Vzdělávání, z důvodu, že tyto možnosti vybral jen velmi malý počet respondentů. Dále zde není oddíl 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy, jelikož u něj bude testována statistická hypotéza H1, viz dále.

U hypotézy H1 bude využit test chí-kvadrát nezávislosti v kontingenční tabulce. Hypotéza je testována na to, že nejsou rozdíly mezi očekávanou a reálnou četností neboli, že proměnné jsou na sobě nezávislé (Tahal et al., 2017). Údaje o četnostech, získaných z dotazníkového šetření a zaokrouhlených na dvě desetinná místa, v oddílu 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy jsou zaznamenány v tabulce č. 6.

Tabulka č. 6: Reálné a očekávané četnosti v oddílu 05

Počet obyvatel v obci	Zvýšení		Snížení		Žádná změna	
	Reálné četnosti	Očekávané četnosti	Reálné četnosti	Očekávané četnosti	Reálné četnosti	Očekávané četnosti
Do 1 999	14	10,96	8	9,36	28	29,68
2 000 - 9 999	9	9,20	6	7,86	27	24,93
10 000 - 49 999	0	3,29	3	2,81	12	8,90
50 000 a více	25	24,55	24	20,97	63	66,49

Zdroj: zpracováno autorkou

Hladina významnosti je stanovena ve výši 5 %. Pro výpočet je nutné sloučit kategorii 10 000 až 49 999 obyvatel spolu s 50 000 a více obyvateli. P-hodnota v tomto případě činí 0,647787182, což je více než 0,05. Na základě toho tedy hypotéza H_{10} , která zní: „změna výdajů na bytové vybavení nezávisí na velikosti obce“, se nezamítá.

Co bylo příčinou toho, že došlo k omezení spotřeby během pandemie Covidu-19, shrnuje tabulka č. 7, kde jsou zaznamenány jednotlivé důvody a počty respondentů, kteří tuto možnost zvolili.

Tabulka č. 7: Důvody vedoucí ke snížení spotřebních výdajů

Důvod	Počet respondentů
Snížení příjmu	14
Strach ze ztráty zaměstnání	11
Nejistota z budoucího vývoje pandemické situace	37
Vytváření úspor	21
Omezení kontaktu s rodinou a přáteli	66
Zavření provozoven	163
Nesplnění podmínek vstupu do provozoven	97
Uzavření státních hranic	58
Práce na home office či výuka on-line	84
Změna životního stylu	30

Zdroj: zpracováno autorkou

K omezování vydání docházelo zejména z důvodu zavření provozoven, tato možnost byla zvolena 163 respondenty z celkového počtu 219. Další velmi často se vyskytující odpovědi jsou omezení kontaktu s rodinou a přáteli, nesplnění podmínek vstupu do provozoven, uzavření státních hranic a práce na home office či výuka on-line. Nejméně bylo za příčinu uváděn strach ze ztráty zaměstnání či snížení příjmu. Zároveň u 13 respondentů nedošlo ke snížení spotřeby v žádném oddílu výdajů, pro ty byla k dispozici v dotazníku možnost „za žádné výdaje nebylo utraceno méně“.

U některých oddílů spotřebních výdajů došlo naopak během pandemie Covidu-19 k jejich navýšení. Co bylo příčinou v těchto případech objasňuje tabulka č. 8.

Tabulka č. 8: Důvody vedoucí ke zvýšení spotřebních výdajů

Důvod	Počet respondentů
Práce na home office či výuka on-line	104
Nejistota z budoucího vývoje pandemické situace	13
Změna životního stylu	37
Více volného času	71
Potřeba se nějak zabavit	64
Omezení kontaktu s rodinou a přáteli	40

Zdroj: zpracováno autorkou

Za nejčastěji uváděný důvod růstu spotřeby byla práce na home office či výuka on-line, což zvolilo celkem 104 respondentů. Dále se velmi často vyskytovalo odůvodnění více volným časem a potřebou se nějak zabavit. Respondenti zde využili i prostor pro vlastní odpovědi, kde vypsali zdražení potravin, oblečení a obuvi, nákup roušek a respirátorů, plánovanou rekonstrukci, snahu podpořit zavřené restaurace, povinné testování, čas na seberozvoj, nemocť využívat služební automobil a cestování za rodinou do zahraničí. U 40 respondentů spotřeba v žádném oddíle nevzrostla, ti volili možnost „za žádné výdaje nebylo utraceno více“.

Výše likvidních úspor, tj. takové úspory, které domácnosti mají kdykoliv k dispozici, byla zjišťována prostřednictvím dvou otázek. První z nich byla povinná, kde respondent vybíral jednu z nabízených možností, udávající, jak velké úspory jsou v současné době v jeho domácnosti vytvářeny. Výsledky zobrazuje tabulka č. 9.

Tabulka č. 9: Výše úspor domácností

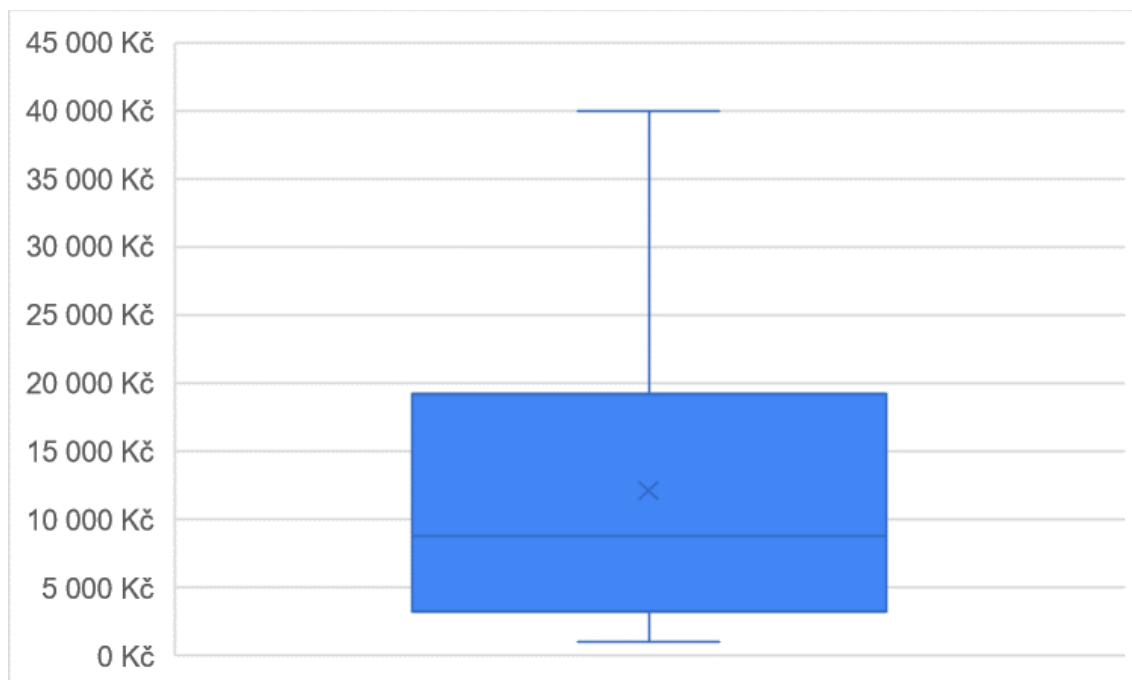
Průměrná výše měsíčních úspor	Počet respondentů
Nevytvářím tento typ úspor	17
Méně než 500 Kč	8
501 – 1 000 Kč	10
1 001 – 5 000 Kč	53
5 001 – 10 000 Kč	34
10 001 Kč a více	97

Zdroj: zpracováno autorkou

Téměř polovina respondentů uvedla, že vytváří měsíčně úspory vyšší než 10 000 Kč. Druhou nejčastěji vyskytovanou odpovědí byla částka v rozmezí 1 001 Kč až 5 000 Kč. Jen 17 respondentů zvolilo odpověď, že takovéto úspory nevytváří.

Další otázka již nebyla povinná, zde respondenti mohli uvést konkrétní částku měsíčních úspor. Z celkových 219 respondentů odpovědělo pouze 44 z nich. Výše úspor je zde ilustrována pomocí krabicového grafu, viz obrázek č. 46.

Obrázek č. 46: Krabicový graf k výši měsíčních úspor

Zdroj: zpracováno autorkou

Na grafu je možné nalézt dolní kvartil, který činí 3 250 Kč a horní kvartil s hodnotou 19 250 Kč. Minimální hodnota je 1 000 Kč, oproti tomu maximální 40 000 Kč. Průměrné výši měsíčních úspor odpovídá částka 12 111 Kč a medián nabývá hodnoty 8 750 Kč.

Hypotéza H2 bude opět testována pomocí testu chí-kvadrát nezávislosti v kontingenční tabulce. Údaje o reálné a očekávané četnosti, která je zaokrouhlena na dvě desetinná místa, se nachází v tabulce č. 10. Zahrnutý jsou pouze odpovědi na otázku, zdali měla na výši úspor vliv pandemie Covidu-19, ano či ne. Možnost nevím byla v dotazníku pouze z důvodu, aby respondenti nemuseli vybírat jednoznačné potvrzení či zamítnutí vlivu pandemie, pokud si tím nebyli jisti. Odpověď nevím zvolilo jen 10 respondentů.

Tabulka č. 10: Reálné a očekávané četnosti vlivu pandemie na výši úspor

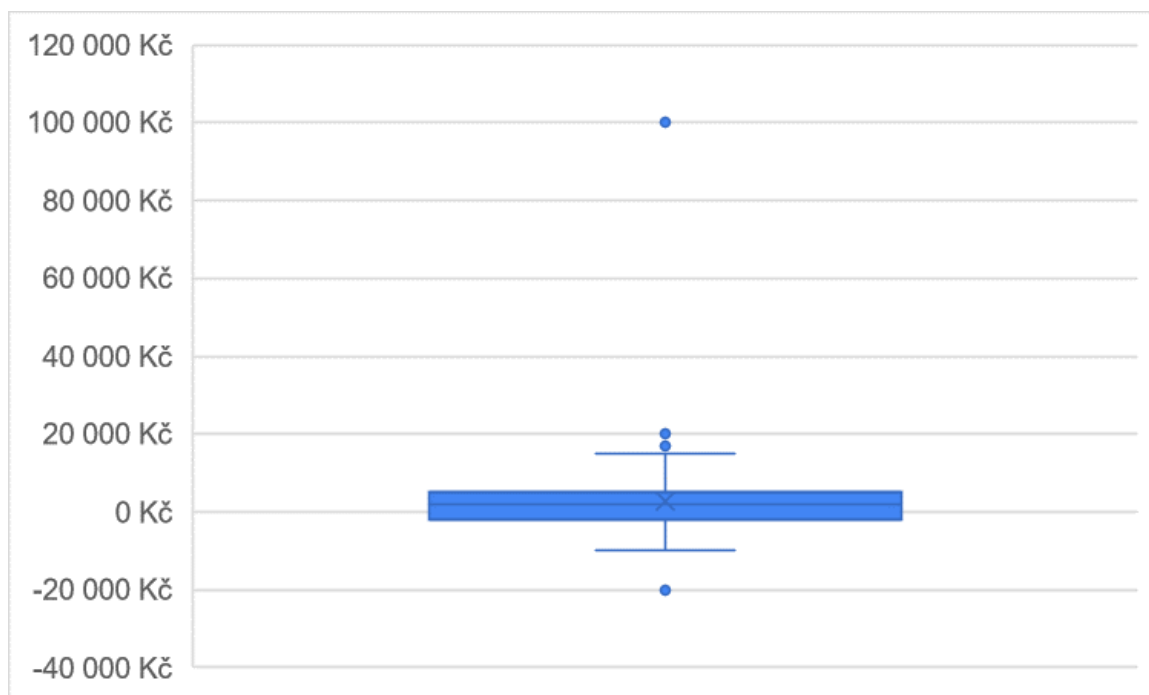
Průměrná výše měsíčních úspor	Pandemie měla vliv		Pandemie neměla vliv	
	Reálné četnosti	Očekávané četnosti	Reálné četnosti	Očekávané četnosti
Méně než 500 Kč	1	2,38	4	2,62
500 – 1 000 Kč	7	4,76	3	5,24
1 001 – 5 000 Kč	24	20,95	20	23,05
5 001 – 10 000 Kč	12	12,86	15	14,14
10 001 Kč a více	36	39,05	46	42,95

Zdroj: zpracováno autorkou

Pro výpočet bylo opět nutné sloučit dvě kategorie, jednalo se o méně než 500 Kč a 500 až 1 000 Kč. Tím vznikla nová kategorie, tj. méně než 1 001 Kč. Hladina významnosti činí 5 %. P-hodnota zde nabývá hodnoty 0,65806692, což je více než 0,05. Hypotéza H2₀, tedy že výše úspor nemá vliv na to, zda došlo ke změně úspor v důsledku pandemie Covidu-19, není zamítnuta.

Respondenti, kteří uvedli, že pandemie Covidu-19 měla vliv na výši úspor jejich domácnosti, byli dále dotazováni, k jak velké změně v průměru za měsíc došlo. V případě snížení byly udávány záporné hodnoty, při zvýšení kladné. K shrnutí jejich odpovědí byl využit krabicový graf na obrázku č. 47.

Obrázek č. 47: Krabicový graf k průměrné změně měsíčních úspor

Zdroj: zpracováno autorkou

Na grafu se nachází čtyři odlehlé hodnoty. Jednou z nich je snížení úspor v průměru o 20 000 Kč, přičemž tato částka byla uvedena dvěma respondenty. Zbylé představují naopak navýšení, a to o 100 000 Kč, 20 000 Kč a 17 000 Kč, každá u jednoho respondenta. Dolní kvartil zde nabývá hodnoty -2 000 Kč a horní kvartil 5 000 Kč. V průměru se měsíční úspory domácností zvýšily o 2 729 Kč. Medián činí 2 000 Kč.

I u zjišťování výše čistého měsíčního příjmu domácnosti byly využity dvě otázky. Opět první otázka byla povinná, kde respondenti měli zvolit, v jakém rozmezí se v současné době příjem jeho domácnosti nachází, viz tabulka č. 11.

Tabulka č. 11: Čistý měsíční příjem domácností

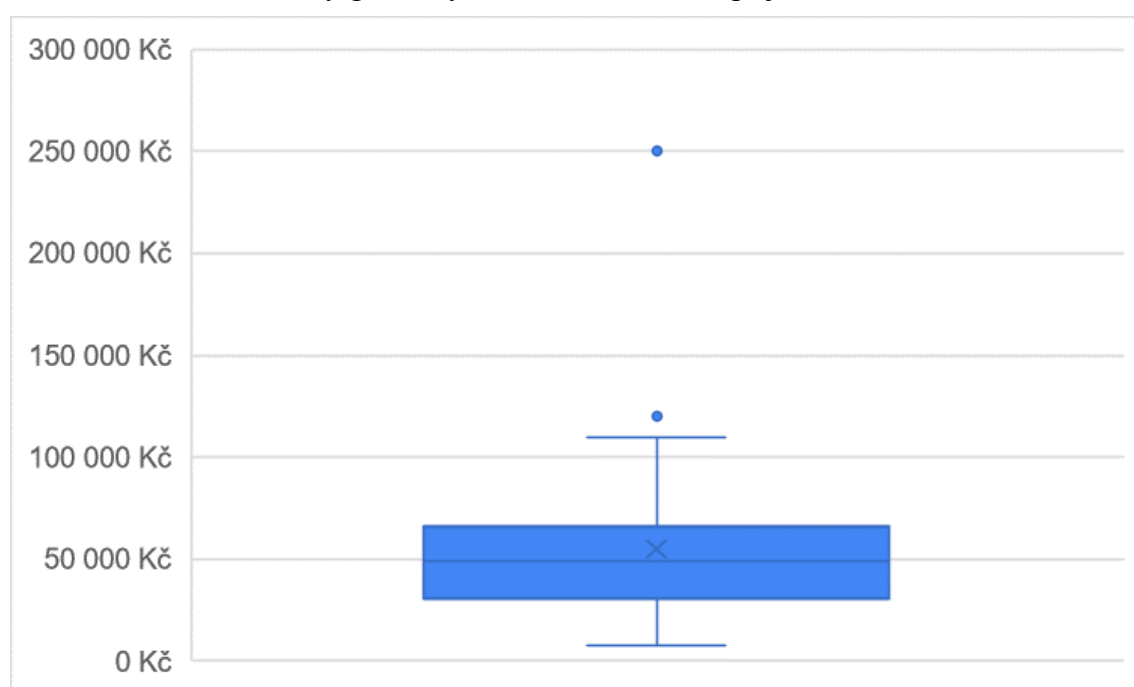
Čistý měsíční příjem domácnosti	Počet respondentů
Méně než 30 000 Kč	42
30 000 – 39 999 Kč	39
40 000 – 49 999 Kč	35
50 000 – 59 999 Kč	41
60 000 – 69 999 Kč	23
70 000 Kč a více	39

Zdroj: zpracováno autorkou

Z tabulky je zřejmé, že jednotlivé příjmové skupiny v rámci dotazníkového šetření jsou vcelku vyrovnané. Nejméně domácností má příjem v rozmezí 60 000 až 69 999, při celkovém počtu 23 respondentů. Naopak nejvíce, konkrétně 42 respondentů, uvedlo, že příjem jejich domácnosti je méně než 30 000 Kč. Velké zastoupení mají i vysokopříjmové domácnosti s 39 respondenty.

Dobrovolná otázka byla na konkrétní částku čistého měsíčního příjmu domácnosti, kde odpovědělo celkem 49 respondentů. Tato data byla zpracována pomocí krabicového grafu na obrázku č. 48.

Obrázek č. 48: Krabicový graf k výši čistého měsíčního příjmu

Zdroj: zpracováno autorkou

Na grafu je možné nalézt dvě odlehlé hodnoty, tj. 250 000 Kč, kterou uvedl jeden respondent a 120 000 Kč u tří respondentů. Dolní kvartil nabývá hodnoty 30 250 Kč a horní 66 000 Kč. Průměrná hodnota dosahuje částky 55 026 Kč a medián 49 000 Kč.

Obdobně jako u výše úspor, i u příjmů byl zjišťován případný vliv pandemie na jeho zvýšení či snížení. Respondentům byly opět nabídnuty možnosti ano, ne a nevím. Na základě prvních dvou možností dochází k testování hypotézy H3 pomocí testu chí-kvadrát nezávislosti v kontingenční tabulce. Hodnoty reálných a očekávaných četností, zaokrouhlených na dvě desetinná místa, se nachází v tabulce č. 12.

Tabulka č. 12: Reálné a očekávané četnosti vlivu pandemie na výši příjmu

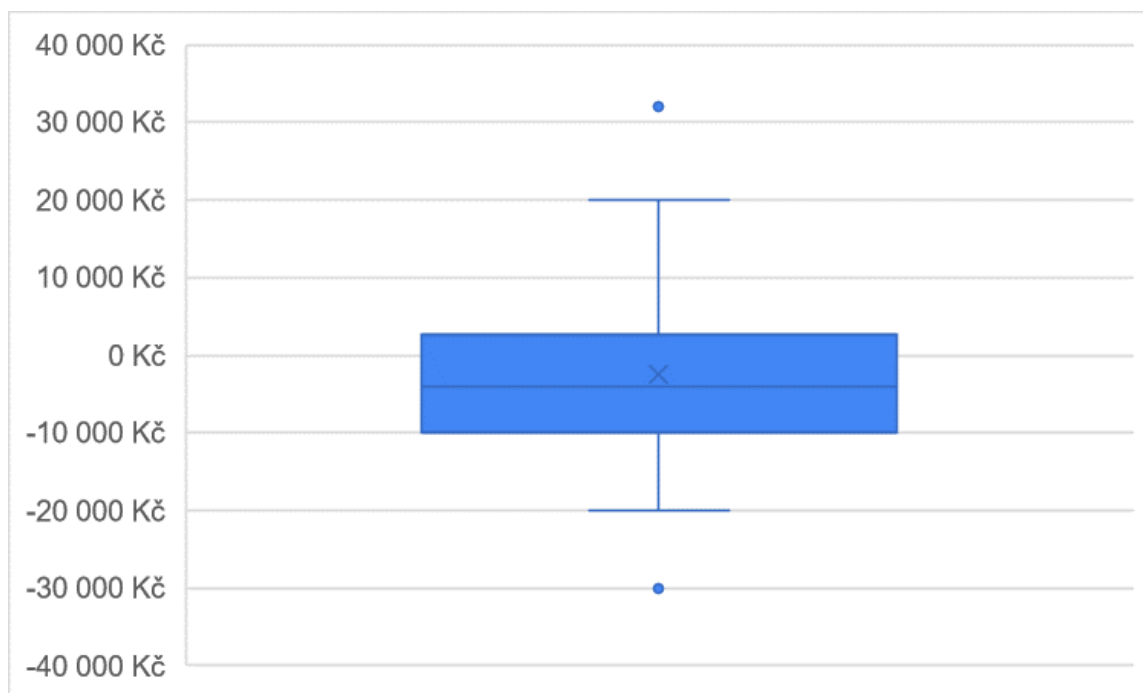
Výše čistého měsíčního příjmu	Pandemie měla vliv		Pandemie neměla vliv	
	Reálné četnosti	Očekávané četnosti	Reálné četnosti	Očekávané četnosti
Méně než 30 000 Kč	17	10,54	21	27,46
30 000 – 39 999 Kč	12	10,82	27	28,18
40 000 – 49 999 Kč	8	9,44	26	24,56
50 000 – 59 999 Kč	5	11,10	35	28,90
60 000 – 69 999 Kč	9	5,83	12	15,17
70 000 Kč a více	7	10,27	30	26,73

Zdroj: zpracováno autorkou

Zde bylo zastoupení v jednotlivých kategoriích dostatečné, takže nemuselo dojít k jejich slučování. Hladina významnosti je stanovena ve výši 5 %. P-hodnota nabývá hodnoty 0,01316394, takže dochází k zamítnutí hypotézy H_3 , která zní, že výše příjmu nemá vliv na to, zda došlo ke změně příjmu v důsledku pandemie.

Pro úplnost byla ještě respondentům, kteří potvrdili vliv pandemie Covidu-19 na jejich příjem, položena doplňující otázka. V té uváděli, o kolik se jejich příjem v průměru snížil, tj. záporné hodnoty, či zvýšil, tj. kladné hodnoty. Jejich odpovědi jsou vyhodnoceny pomocí krabicového grafu, viz obrázek č. 49.

Obrázek č. 49: Krabicový graf k průměrné změně čistého měsíčního příjmu

Zdroj: zpracováno autorkou

Průměrná hodnota zde činí -2 586 Kč a medián -4 500 Kč. To vypovídá o tom, že docházelo spíše k poklesu čistého měsíčního příjmu. Celkem se na grafu nachází dvě odlehlé hodnoty, konkrétně 32 000 Kč, což odpovídal jeden respondent a -30 000 Kč, což uvedli dva respondenti. Dolní kvartil nabývá hodnoty -10 000 Kč a horní 3 500 Kč.

6.3 Shrnutí

Snížení spotřeby se nejvíce dotklo oddílů 03 Odívání a obuv, 07 Doprava a 11 Stravování a ubytování, což potvrdilo více než 50 % všech respondentů. Dále byl zaznamenán citelný pokles i v oddílu 12 Ostatní zboží a služby, konkrétně u 31 % respondentů. To odpovídá i zjištěním informacím získaných z analýzy dat ČSÚ, kde v roce 2020 došlo v rámci těchto oddílů k poklesu vydání u všech skupin domácností.

Naopak rostoucí trend se nachází v oddílu 02 Alkoholické nápoje a tabák, kde v případě osob samostatně činných se jednalo až o 57 % respondentů, což je nejvíce v rámci všech skupin domácností. To opět koresponduje s daty ČSÚ, kde právě u těchto osob byl nárůst v roce 2020 také nejvíce patrný.

V případě oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje uvedlo růst spotřeby více než 30 % domácností ze skupiny zaměstnanců, studentů, osob samostatně výdělečně činných

a osob na mateřské a rodičovské dovolené. Zde již dochází k rozporu s daty ČSÚ z roku 2020, kdy u domácností zaměstnanců byla vydání téměř neměnná s rokem předchozím.

Další odlišnost se nachází v oddílu 04 Bydlení, voda, energie, paliva. Při analýze dat ČSÚ z roku 2020 byl zjištěn pokles výdajů v tomto oddíle, s výjimkou domácností samostatně činných. Při dotazníkovém šetření snížení potvrdilo jen několik málo domácností zaměstnanců, studentů a osob na mateřské a rodičovské dovolené. Naopak se zde objevovalo, že došlo k navýšení spotřeby. U domácností osob na mateřské či rodičovské dovolené růst potvrdilo 19 % z nich a v případě zbylých skupin domácností se hodnota pohybuje dokonce okolo 40 %.

Poslední porovnání se týká oddílu 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy. Na základě dat ČSÚ z roku 2020 byl patrný vysoký nárůst v tomto oddílu u domácností z obcí s 2 000 až 9 999 obyvateli, u zbytku byly hodnoty téměř neměnné. Proto bylo zkoumáno, zdali změna výdajů v oddílu 05 závisí či nezávisí na velikosti obce, ve které žijí. K tomu byla stanovena statistická hypotéza, která byla otestována pomocí chí-kvadrát testu nezávislosti v kontingenční tabulce. Výsledkem je, že H_{10} , která zní: „změna výdajů na bytové vybavení nezávisí na velikosti obce“, nebyla zamítnuta, tedy, že závislost nebyla prokázána.

V rámci dotazníkového šetření se podařilo odhalit i příčiny změn spotřebního chování. Domácnosti snížily svoji spotřebu především z důvodu zavření provozoven, omezení kontaktu s rodinou a přáteli, nesplnění podmínek vstupu do provozoven, uzavření státních hranic a práce na home office či výuky on-line. Poslední zmíněná příčina však byla i velmi často důvodem pro zvýšení výdajů. Dále výdaje rostly především proto, že lidé během pandemie Covidu-19 měli více volného času a potřebovali se nějak zabavit.

Co se týče průměrných měsíčních úspor, které může mít domácnost ihned k dispozici, tak největší část respondentů uvedla, že vytváří úspory vyšší než 10 000 Kč. Jen malá část respondentů zvolila možnost, že takovýto typ úspor vůbec nevytváří. Z důvodu pandemie Covidu-19 měsíční úspory v průměru vzrostly o 2 729 Kč. Otestováním hypotézy H_2 nebyla prokázána závislost mezi výší úspor a změnou v důsledku pandemie. Tedy H_{20} , která zní, že výše úspor nemá vliv na to, zda došlo ke změně v důsledku pandemie, nebyla zamítnuta.

Čistý měsíční příjem je u jednotlivých domácností značně odlišný. Celkem 42 respondentů zvolilo možnost, že je nižší než 30 000 Kč, oproti tomu 39 respondentů

zaškrtno škálu s částkou 70 000 Kč a více. Na základě analýzy konkrétních částek příjmů, které uvedlo 49 respondentů, byla zjištěna průměrná hodnota 55 026 Kč. Zdali na výši příjmu měla vliv pandemie Covidu-19 potvrdilo 58 domácností, přičemž v průměru klesl o 2 586 Kč, avšak některé domácnosti se potýkaly s poklesem i o 30 000 Kč. Bylo i zjišťováno, zdali výše příjmu má či nemá vliv na to, že došlo k jeho změně z důvodu pandemie. K tomu sloužila hypotéza H3, kdy po statistickém otestování byla zamítnuta H_{30} , tedy že výše příjmu nemá vliv na to, zda došlo ke změně v důsledku pandemie.

Závěr

Na začátku diplomové práce byl definován spotřebitel, a to jak ze zákona, tak z pohledu ekonomie a marketingu. Na chování spotřebitele v rámci mikroekonomického pojetí je pohlíženo prostřednictvím užitku a rozpočtového omezení. Oproti tomu makroekonomie zkoumá, jak využívá svůj disponibilní důchod na spotřebu a tvorbu úspor. Proč spotřeba domácností roste pomaleji než její disponibilní důchod, objasňuje teorie životního cyklu. Další teorií je hypotéza permanentního důchodu, v rámci které se předpokládá, že od permanentního důchodu se odvíjí výše spotřebních výdajů. Do jakých skupin lze rozdělit nákup pomáhá objasnit marketingové hledisko, které definuje čtyři skupiny nákupů, tj. extenzivní, impulzivní, limitovaný a zvyklostní. Dalším důležitým pojmem je potřeba, na kterou lze pohlížet prostřednictvím Maslowovo posloupnosti či třídění podle spotřeby. Závěr teoretické části je věnován procesu kupního rozhodování, který je tvořen pěti fázemi – identifikace problému, získávání informací, hodnocení alternativ, nákupního rozhodování a ponákupního chování.

Analýza příjmů a výdajů českých domácností byla zpracována na základě dat publikovaných ČSÚ. Výzkum byl časově omezen na roky 2009 až 2020. Počáteční a konečný rok byl zvolen na základě toho, že v těchto obdobích v České republice probíhala ekonomická krize. Příjmy byly zkoumány prostřednictvím ukazatele, kterým byl ČDD. Výzkum u spotřebních výdajů byl zaměřen na jejich výši podle postavení osoby v čele a velikosti obce, ve které domácnost žije. K třídění jednotlivých skupin výdajů byla využita klasifikace CZ-COICOP. Veškerá data byla přepočtena na stálé ceny, tedy očištěna od vlivu inflace, aby bylo možné je mezi sebou porovnávat.

Na základě analýzy byly identifikovány oddíly spotřebních výdajů, u kterých je znatelný vliv toho, kdo stojí v čele domácnosti. V oddíle 03 Odívání a obuv; 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy; 06 Zdraví; 08 Pošty a telekomunikace; 09 Rekreace a kultura; 10 Vzdělávání; 11 Stravování a ubytování; 12 Ostatní zboží a služby byla spotřeba nejnižší u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním. Naopak největší výdaje byla zaznamenány v oddílech 04 Bydlení, voda, energie, paliva; 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy; 06 Zdraví; 07 Doprava; 08 Pošty a telekomunikace; 09 Rekreace a kultura; 10 Vzdělávání; 12 Ostatní zboží a služby u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním.

Výše některých spotřebních výdajů domácností byla ovlivněna i tím, v jak velké obci žijí. V rámci oddílů 03 Odívání a obuv; 04 Bydlení, voda, energie, paliva; 06 Zdraví; 10 Vzdělávání; 11 Stravování a ubytování byla nejnižší vydání u domácností žijících v obci do 1 999 obyvatel. Opakem byly domácnosti z obcí s 50 000 a více obyvateli, u kterých byly výdaje nejvyšší v oddílech 01 Potraviny a nealkoholické nápoje; 03 Odívání a obuv; 04 Bydlení, voda, energie, paliva; 06 Zdraví; 08 Pošty a telekomunikace; 09 Rekreace a kultura; 10 Vzdělávání; 11 Stravování a ubytování. U zbylých oddílů spotřebních výdajů nebyl vliv velikosti obce prokázán, jelikož zastoupení jednotlivých skupin domácností bylo proměnlivé.

Autorce práce se také podařilo nalézt změny ve spotřebním chování domácností během ekonomické krize v roce 2009. Vcelku překvapivé zjištění bylo, že u některých skupin domácností dosahovaly spotřební výdaje vysokých hodnot, konkrétně v oddílech 02 Alkoholické nápoje a tabák; 03 Odívání a obuv; 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy; 07 Doprava; 09 Rekreace a kultura; 11 Stravování a ubytování. Největší omezení se týkalo oddílu 10 Vzdělávání. Během pandemie Covidu-19 docházelo spíše ke snižování spotřeby, všechny domácnosti zmenšily výdaje v oddílech 03 Odívání a obuv; 07 Doprava; 09 Rekreace a kultura; 11 Stravování a ubytování; 12 Ostatní zboží a služby. Na základě těchto informací bylo možné určit i společné rysy ve změně spotřebního chování domácností během roku 2009 a 2020.

Na závěr bylo ještě realizováno dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit, zdali se změnilы příjmy, výdaje a úspory během pandemie. Aby došlo k naplnění tohoto cíle, tak ještě před tvorbou dotazníku byly stanoveny výzkumné otázky a hypotézy. Dotazník byl distribuován prostřednictvím internetu a odpovědi byly získány od 230 respondentů. Po kontrole a vyřazení těch, kteří dotazník vyplnili chybně, zůstala pro zpracování data od 219 respondentů. Zjištěné informace byly porovnány s výsledky analýzy dat ČSÚ z roku 2020. Rozpor byl v oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje, kdy více než 30 % respondentů ze skupiny zaměstnanců, studentů, osob samostatně činných a osob na mateřské či rodičovské dovolené uvedlo, že u nich spotřeba vzrostla. Naopak dle ČSÚ byly výdaje v tomto oddílu u domácností zaměstnanců téměř stejné, jako v roce 2019. S výjimkou domácností samostatně činných mělo dojít k poklesu výdajů v oddílu 04 Bydlení, voda, energie, paliva. To však v dotazníku potvrdilo jen velmi málo respondentů, naopak spíš uváděli růst spotřeby. Důvody, které vedly domácnosti k tomu, že omezily své výdaje, představují především zavření provozoven, omezení kontaktu

s rodinou a přáteli, nesplnění podmínek vstupu do provozoven, práce na home office či výuka on-line a uzavření státních hranic. Navýšení spotřeby bylo odůvodňováno více volným časem, potřebou se nějak zabavit, ale i prací na home office či výuka on-line, které byly i příčinou poklesu.

Průměrné měsíční úspory domácností jsou dle odpovědí respondentů nejčastěji vytvářeny v částkách vyšších než 10 000 Kč. Z důvodu pandemie v průměru vzrostly o 2 729 Kč. Otestováním hypotézy nebyla prokázána závislost mezi výší úspor a změnou v důsledku pandemie. Čistý měsíční příjem domácností se v průměru pohyboval okolo 55 026 Kč. Vliv pandemie zde byl opačný, než jak tomu bylo u úspor, zde v průměru klesl o 2 586 Kč. Na základě statistického testování hypotézy H_3 , která zní, že výše příjmů nemá vliv na to, zda došlo ke změně v důsledku pandemie, došlo k jejímu zamítnutí.

Jak hlavní cíl, tak i dílčí cíle, které vedly k jeho naplnění, se podařily autorce splnit. Práce poskytuje ucelený přehled o výši příjmů a výdajů českých domácností v letech 2009 až 2020. Na základě analýzy bylo prokázáno, že u některých spotřebních výdajů má vliv, kdo stojí v čele domácnosti či v jak velké obci domácnost žije. Zdařilo se i najít odchylky ve spotřebním chování během roku 2009 a 2020 a i identifikovat společné rysy. Díky dotazníkovému šetření byl zjištěn dopad pandemie Covidu-19 na příjmy, úspory a výdaje domácností. Zároveň byly identifikovány i důvody, kvůli kterým domácnosti svoji spotřebu omezily či naopak navýšily. Tato diplomová práce může sloužit jako podklad pro další výzkum. Zajímavé by bylo provést podrobnější analýzu jednotlivých skupin spotřebních výdajů v rámci oddílů, kterých se pandemie Covidu-19 dotkla nejvíce. Zjištěné informace jistě ocení i firmy, které mohou lépe porozumět tomu, jak se zákazníci chovají a které výdaje neomezují, i když probíhá ekonomická krize.

Seznam použitých zdrojů

Armstrong, M. (2007). *Řízení lidských zdrojů. Nejnovější trendy a postupy*. (10. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.

Bartoníček, R., Valášek, L., Chripák, D., Kropáček, J., Kašpar, M., Švec, P., ... Kramlová, J. (2022). *Anatomie selhání: Dva roky covidu v Česku. Během pěti vln zemřelo 39 tisíc nakažených*. Dostupné 25. 2. 2020 z <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/casova-osa-covid/r~fd4c3f7e0ec511eb9d470cc47ab5f122/>

Bártová, H. Bárta, V., & Koudelka, J. (2005). *Chování spotřebitele a výzkum trhu*. (2. vyd.). Praha, Česko: Oeconomica.

Baumol, W., & Blinder, A. (2015). *Microeconomics. Principles and Policy*. (13th ed.). USA: Cengage Learning.

Bureš, M. (2020). *Které dávky ovlivní růst životního minima?* Dostupné z <https://www.finance.cz/531263-rust-zivotniho-a-existencniho-minima-2020/>

Česká správa sociálního zabezpečení (2019). *Valorizaci 3,5 milionu důchodů od ledna 2020 provede ČSSZ automaticky*. Dostupné z <https://www.cssz.cz/-/valorizaci-3-5-milionu-duchodu-od-ledna-2020-provede-cssz-automaticky>

Česká správa sociálního zabezpečení (2019). *Jak bude ČSSZ vyplácet jednorázový příspěvek 5000 Kč důchodcům*. Dostupné z <https://www.cssz.cz/-/jak-bude-cssz-vyplacet-jednorazovy-prispevek-5000-kc-duchodcum>

Český statistický úřad (2010a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2010*. Dostupné 19. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/2-321011-10-2010-05>

Český statistický úřad (2010b). *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – domácnosti podle postavení a věku osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma – 2009*. Dostupné 20. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-domacnosti-podle-postaveni-a-veku-osoby-v-cele-podle-velikosti-obce-prijmova-pasma-2009-qz3vrihum1>

Český statistický úřad (2011a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2011*. Dostupné 19. 2. 2022 z https://www.czso.cz/csu/czso/321011-11-r_2011-05

Český statistický úřad (2011b). *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – domácnosti podle postavení a věku osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma – 2010*. Dostupné 20. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-domacnosti-podle-postaveni-a-veku-osoby-v-cele-podle-velikosti-obce-prijmova-pasma-2010-3cpxrfqxr>

Český statistický úřad (2012a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2012*. Dostupné 19. 2. 2022 z https://www.czso.cz/csu/czso/321011-12-r_2012-05

Český statistický úřad (2012b). *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – domácnosti podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma, oblasti – 2011*. Dostupné 20. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-domacnosti-podle-postaveni-osoby-v-cele-podle-velikosti-obce-prijmova-pasma-oblasti-2011-8ggqromsw9>

Český statistický úřad (2013a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2013*. Dostupné 19. 2. 2022 z https://www.czso.cz/csu/czso/321011-13-r_2013-05

Český statistický úřad (2013b). *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – domácnosti podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma, oblasti – 2012*. Dostupné 20. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-domacnosti-podle-postaveni-osoby-v-cele-podle-velikosti-obce-prijmova-pasma-oblasti-2012-4ajo29fqjx>

Český statistický úřad (2014a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2014*. Dostupné 19. 2. 2022 z https://www.czso.cz/csu/czso/321011-13-r_2013-05

Český statistický úřad (2014b). *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – domácnosti podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma, regiony soudržnosti – 2013*. Dostupné 20. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-domacnosti-podle-postaveni-osoby-v-cele-podle-velikosti-obce-prijmova-pasma-regiony-soudrznosti-2013-00ea4veuh6>

Český statistický úřad (2015a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2015*. Dostupné 19. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/5-makroekonomicke-ukazatele-7h5616a3om>

Český statistický úřad (2015b). *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – domácnosti podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma, regiony soudržnosti – 2014*. Dostupné 20. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-za-rok-2014-domacnosti-podle-postaveni-osoby-v-cele-podle-velikosti-obce-prijmova-pasma-regiony-soudrznosti>

Český statistický úřad (2016a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2016*. Dostupné 19. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/5-makroekonomicke-ukazatele-i1hqomyx78>

Český statistický úřad (2016b). *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – domácnosti podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma, regiony soudržnosti – 2015*. Dostupné 21. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-domacnosti-podle-postaveni-osoby-v-cele-podle-velikosti-obce-prijmova-pasma-regiony-soudrznosti-2015>

Český statistický úřad (2017a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2017*. Dostupné 19. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/5-makroekonomicke-ukazatele-4b678day35>

Český statistický úřad (2017b). *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů – 2016*. Dostupné 21. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-2016>

Český statistický úřad (2018). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2018*. Dostupné 19. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/5-makroekonomicke-ukazatele-pxnm5tp251>

Český statistický úřad (2019a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2019*. Dostupné 19. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/5-makroekonomicke-ukazatele-2jnxfe56z6>

Český statistický úřad (2019b). *Spotřební výdaje domácností – 2017*. Dostupné 21. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni-vydaje-domacnosti-2017>

Český statistický úřad (2019c). *Spotřební výdaje domácností – 2018*. Dostupné 21. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni-vydaje-domacnosti-2018-pgj0e6toh7>

Český statistický úřad (2020a). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2020*. Dostupné 19. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/5-makroekonomicke-ukazatele-7cdr8w051b>

Český statistický úřad (2020b). *Spotřební výdaje domácností – 2019*. Dostupné 21. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni-vydaje-domacnosti-2019>

- Český statistický úřad (2021a). *Metodika ukazatelů (nejnovější údaje)*. Dostupné 23. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/xa/metodika-ukazatelu-nejdulezitejsi-udaje>
- Český statistický úřad (2021b). *Indexy spotřebitelských cen – inflace – časové řady*. Dostupné 23. 2. 2022 z https://www.czso.cz/csu/czso/isc_cr?fbclid=IwAR3mPZcIalwsvdoawRJo4oNXnaxIO6B0QPjXRw8Sww8VqsucM3r1d3TsBsw
- Český statistický úřad (2021c). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2021*. Dostupné 19. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/5-makroekonomicke-ukazatele-rvdrij7n3i1>
- Český statistický úřad (2021d). *Spotřební výdaje domácností – 2020*. Dostupné 21. 2. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni-vydaje-domacnosti-2020>
- Český statistický úřad (2022a). *Hlavní makroekonomické ukazatele*. Dostupné 23. 2. 2022 z https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr
- Český statistický úřad (2022b). *Statistika rodinných účtů (SRÚ) – Papírové dotazníky a Deník*. Dostupné 7. 4. 2022 z <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-sru-papirove-dotazniky-a-denik>
- Eger, L., & Egerová, D. (2014). *Základy metodologie výzkumu*. Plzeň, Česko: Západočeská univerzita.
- Finanční správa (2015). *Sleva za umístění dítěte (tzv. školovné) za rok 2014*. Dostupné z <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/informace-stanoviska-a-sdeleni/2015/sleva-za-umisteni-ditete-tzv-skolkovne-za-rok-2014>
- Holman, R. (2016). *Ekonomie*. (6. vyd.). Praha, Česko: C. H. Beck.
- Holman, R. (2010). *Makroekonomie. Středně pokročilý kurz*. (2. vyd.). Praha, Česko: C. H. Beck.
- Hořejší, B., Soukupová, J., Macáková, L., & Soukup, J. (2018). *Mikroekonomie*. (6. vyd.). Praha, Česko: Management Press.
- Hovorka, J. (2013). *Daňové změny v roce 2013: Živnostníci přijdou o tisíce*. Dostupné 1. 3. 2022 z <https://zpravy.aktualne.cz/finance/danove-zmeny-v-roce-2013-zivnostnici-prijdou-o-tisice/r~i:article:766151/>
- Hovorková, K. (2019). *Přehledně: Vše, co potřebujete vědět o novém rodičovském příspěvku a jeho čerpání*. Dostupné z <https://zpravy.aktualne.cz/finance/prehledne-vse-co-potrebujete-vedet-o-novem-rodicovskemu-pris/r~4c8f38e4182611ea84c6ac1f6b220ee8/>
- Hauge, P. (2003). *Průzkum trhu*. Brno, Česko: Computer Press.
- Hyman, D. N. (1988). *Modern Microeconomics. Analysis and applications*. (2nd ed.). Boston, Massachusetts: Irwin.
- Chakravarty, S. R. (2008). *Microeconomics*. New Delhi, India: Allied Publishers.
- Chráška, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Jakubíková, D. (2013). *Strategický marketing. Strategie a trendy*. (2. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Jakubíková, D. (2012). *Marketing v cestovním ruchu. Jak uspět v domácí i světové konkurenci*. (2. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.

- Jurečka, V., Hon, M., Jánošíková, I., Kolcunová, E., & Spáčilová, L. (2018). *Mikroekonomie*. (3. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Jurečka, V., Hlaváček, K., Jánošíková, I., Kolcunová, E., Macháček, M., Paličková, I., ... Wroblowský, T. (2017). *Makroekonomie*. (3. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Komárková, R., Rymeš, M., & Vysekalová, J. (1998). *Psychologie trhu*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2007). *Marketing management*. (12. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Kotler, P., Wong, V., Saunders, J., & Armstrong, G. (2007). *Moderní marketing*, (4. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Koudelka, J. (2010). *Spotřební chování*. Praha, Česko: Oeconomica.
- Kučerová, D. (2010). *Daňové slevy 2010*. Dostupné z <https://www.podnikatel.cz/clanky/danove-slevy-2010/>
- Kučerová, D. (2011). *Velký rozcestník daňových změn roku 2012*. Dostupné z <https://www.podnikatel.cz/clanky/velky-rozcestnik-danovych-zmen-roku-2012/>
- Kučerová, D. (2012). *Slevy na dani platné pro rok 2011 a změny roku 2012*. Dostupné z <https://www.podnikatel.cz/clanky/slevy-na-dani-platne-pro-rok-2011-a-zmeny-roku-2012/>
- Kučerová, D. (2013). *Solidární daň v daňovém přiznání za rok 2013*. Dostupné z <https://www.podnikatel.cz/clanky/solidarni-dan-v-danovem-priznani-za-rok-2013/>
- Kučerová, D. (2015). *Daňové slevy se v roce 2015 mění*. Dostupné z <https://www.podnikatel.cz/clanky/danove-slevy-se-v-roce-2015-meni/>
- Kučerová, D. (2017). *Daňové zvýhodnění pro rok 2016 a v roce 2017*. Dostupné z <https://www.podnikatel.cz/clanky/danove-zvyhodneni-pro-rok-2016-a-v-roce-2017/>
- Ministerstvo průmyslu a obchodu (n.d.). *Informace o koronaviru*. Dostupné 1. 3. 2022 z <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/koronavirus/>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (2011). *Životní minimum a existenční minimum se zvyšuje*. Dostupné z https://www.mpsv.cz/web/cz/rok-2011-4?p_r_p_categoryId=2776943&p_r_p_resetCur=true&p_j_a_id=807788&p_p_mode=view&p_p_id=com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_RBNFK6JIJZHq&com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_RBNFK6JIJZHq_type=content&p_p_lifecycle=0&com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_RBNFK6JIJZHq_urlTitle=zivotni-minimum-a-existenčni-minimum-se-zvysuje&com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_RBNFK6JIJZHq_mvcPath=/view_content.jsp
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (n.d.). *Rodičovský příspěvek*. Dostupné 1. 3. 2022 z <https://www.mpsv.cz/rodicovsky-prispevek>
- Mukherjee, S. (2002). *Modern Economic Theory*. (4th ed.). New Delhi, India: New Age International Publishers.
- Musil, P., Fuchs, K., Franc, A., & Grigarčíková, Š. (2008). *Ekonomie*. Plzeň, Česko: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

- Příkrylová, J., Jaderná, E., Kincl, T., Velinová, E., & Štrach, P. (2012). *Moderní marketingová komunikace*. (2. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Punch, K. F. (2008). *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha, Česko: Portál.
- Soukup, J., Pošta, V., Neset, P., Pavelka, T., & Dobrylovský, J. (2010). *Makroekonomie*. (2. vyd.). Praha, Česko: Management Press.
- Spěváček, V., Rojíček, M., Vejmělek, J., Zamrazilová, E., & Žďárek, V. (2016). *Makroekonomická analýza. Teorie a praxe*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Steininger, M. (2011). *Vybrané aspekty vývoje finální spotřeby obyvatelstva v regionálním srovnání* (Disertační práce). Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Česká republika.
- Synek, M., Kopkáně, H., & Kubálková, M. (2009). *Manažerské výpočty a ekonomická analýza*. Praha, Česko: C. H. Beck.
- Štorkán, M. (2021). *Od prvních nakažených k více než 20 000 mrtvých. Český rok s koronavirem den po dni*. Dostupné z https://www.irozhlas.cz/zpravodomov/koronavirus-covid-cesko-ockovani-testovani-vakciny-epidemie-andrej-babis-jan_2103010705_ace
- Tahal, R., Šimečková, T., Říhová, H., Huntová, H., Hořejš, N., Varju, K., ...Hospodský, R. (2017). *Marketingový výzkum. Postupy, metody, trendy*. Praha, České: Grada Publishing.
- Vlček, J. (2017). *Makroekonomie a ekonomická analýza*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Vlček, J. (2016). *Ekonomie a ekonomika*. (5. vyd.). Praha, Česko: Wolters Kluwer.
- Vysekalová, J., Komárková, R., Herzmann, J., & Herink, O. (2012). *Psychologie reklamy*. (4. vyd.). Praha, Česko: Grada Publishing.
- Vysekalová, J., Tomek, I., Kotyzová, P., Jurášková, O., & Juříková, M. (2011). *Chování zákazníka. Jak odhalit tajemství „černé skříňky“*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Vysekalová, J. (2004). *Psychologie spotřebitele. Jak zákazníci nakupují*. Praha, Česko: Grada Publishing.
- Zákon občanský zákoník. (2012). Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. Dostupné 10. 10. 2021 z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- Zákon o daních z příjmů. (1992). Zákon č. 566/1992 Sb. ze dne 20. listopadu 1992. Dostupné 1. 3. 2022 z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>
- Zákon o ochraně spotřebitele. (1992). Zákon č. 634/1992 Sb. ze dne 16. prosince 1992 o ochraně spotřebitele. Dostupné 10. 10. 2021 z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-634>
- Zamazalová, M. (2010). *Marketing*. (2. vyd.). Praha, Česko: C. H. Beck.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vývoj ČDD v letech 2009 až 2020	34
Tabulka č. 2: Změny ve výši daňového zvýhodnění na děti v letech 2009 až 2020.....	35
Tabulka č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.....	78
Tabulka č. 4: Počet členů domácnosti	79
Tabulka č. 5: Velikost obce	80
Tabulka č. 6: Reálné a očekávané četnosti v oddílu 05	83
Tabulka č. 7: Důvody vedoucí ke snížení spotřebních výdajů	83
Tabulka č. 8: Důvody vedoucí ke zvýšení spotřebních výdajů	84
Tabulka č. 9: Výše úspor domácností.....	85
Tabulka č. 10: Reálné a očekávané četnosti vlivu pandemie na výši úspor	86
Tabulka č. 11: Čistý měsíční příjem domácností.....	87
Tabulka č. 12: Reálné a očekávané četnosti vlivu pandemie na výši příjmu	89

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vztah celkového a mezního užitku	9
Obrázek č. 2: Indiferenční mapa.....	10
Obrázek č. 3: Linie rozpočtu.....	11
Obrázek č. 4: Přebytek spotřebitele – znázornění pomocí křivky poptávky	13
Obrázek č. 5: Přebytek spotřebitele – znázornění pomocí indiferenčních křivek	14
Obrázek č. 6: Optimum spotřebitele	15
Obrázek č. 7: Keynesova funkce spotřeby.....	18
Obrázek č. 8: Vztah spotřební funkce a funkce úspor	20
Obrázek č. 9: Vývoj spotřeby během života spotřebitele	20
Obrázek č. 10: Krátkodobá a dlouhodobá funkce spotřeby	23
Obrázek č. 11: Vývoj tempa růstu reálného HDP v ČR v letech 2009 až 2020.....	32
Obrázek č. 12: Vývoj míry inflace v ČR v letech 2009 až 2020	33
Obrázek č. 13: Skupiny oddílu 01 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017	37
Obrázek č. 14: Skupiny oddílu 01 dle postavení osoby v čele 2019 a 2020	38
Obrázek č. 15: Skupiny oddílu 01 dle velikosti obce 2016 a 2017	39
Obrázek č. 16: Skupiny oddílu 03 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017	41
Obrázek č. 17: Skupiny oddílu 03 dle velikosti obce 2016 a 2017	43
Obrázek č. 18: Skupiny oddílu 04 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017	44
Obrázek č. 19: Skupiny oddílu 04 dle postavení osoby v čele 2019 a 2020	45
Obrázek č. 20: Skupiny oddílu 04 dle velikosti obce 2016 a 2017	46
Obrázek č. 21: Skupiny oddílu 05 dle postavení osoby v čele 2009 a 2010	47
Obrázek č. 22: Skupiny oddílu 05 dle postavení osoby v čele 2018 a 2019	48
Obrázek č. 23: Skupiny oddílu 05 dle velikosti obce 2009 a 2010	49
Obrázek č. 24: Skupiny oddílu 05 dle velikosti obce 2019 a 2020	50
Obrázek č. 25: Skupiny oddílu 07 dle postavení osoby v čele 2009 a 2010	52

Obrázek č. 26: Skupiny oddílu 07 dle velikosti obce 2016 a 2017	54
Obrázek č. 27: Skupiny oddílu 08 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017	55
Obrázek č. 28: Vývoj spotřeby v oddílu 08 dle velikosti obce 2016 a 2017	57
Obrázek č. 29: Skupiny oddílu 09 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017	58
Obrázek č. 30: Skupiny oddílu 09 dle postavení osoby v čele 2019 a 2020	59
Obrázek č. 31: Skupiny oddílu 09 dle velikosti obce 2019 a 2020	60
Obrázek č. 32: Skupiny oddílu 09 dle velikosti obce 2019 a 2020	61
Obrázek č. 33: Skupiny oddílu 10 dle velikosti obce 2009 a 2010	63
Obrázek č. 34: Skupiny oddílu 11 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017	64
Obrázek č. 35: Skupiny oddílu 11 dle postavení osoby v čele 2019 a 2020	65
Obrázek č. 36: Skupiny oddílu 11 dle velikosti obce 2016 a 2017	66
Obrázek č. 37: Skupiny oddílu 11 dle velikosti obce 2019 a 2020	67
Obrázek č. 38: Skupiny oddílu 12 dle postavení osoby v čele 2016 a 2017	68
Obrázek č. 39: Skupiny oddílu 12 dle postavení osoby v čele 2018 a 2019	69
Obrázek č. 40: Skupiny oddílu 12 dle velikosti obce 2016 a 2017	70
Obrázek č. 41: Skupiny oddílu 12 dle velikosti obce 2019 a 2020	71
Obrázek č. 42: Věk respondentů.....	78
Obrázek č. 43: Procenta domácností s navýšením výdajů v oddílu 01 a 02.....	80
Obrázek č. 44: Procenta domácností s navýšením či snížením výdajů v oddílu 04	81
Obrázek č. 45: Snížení spotřeby v oddílu 03, 07, 11 a 12	82
Obrázek č. 46: Krabicový graf k výši měsíčních úspor	85
Obrázek č. 47: Krabicový graf k průměrné změně měsíčních úspor.....	87
Obrázek č. 48: Krabicový graf k výši čistého měsíčního příjmu.....	88
Obrázek č. 49: Krabicový graf k průměrné změně čistého měsíčního příjmu	90

Seznam použitých zkratk

ČDD čistý disponibilní důchod

ČSÚ Český statistický úřad

HDP hrubý domácí produkt

IC indifferenční křivka

MU mezní užitek

TU celkový užitek

Seznam příloh

- Příloha A:** Zpravodajský deník domácností – Peněžní vydání
- Příloha B:** Výdaje v oddílu 01 dle postavení osoby v čele letech 2009 až 2020
- Příloha C:** Výdaje v oddílu 01 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha D:** Výdaje v oddílu 02 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha E:** Výdaje v oddílu 02 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha F:** Výdaje v oddílu 03 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha G:** Výdaje v oddílu 03 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha H:** Výdaje v oddílu 04 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha CH:** Výdaje v oddílu 04 dle velikosti obce 2009 až 2020
- Příloha I:** Výdaje v oddílu 05 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha J:** Výdaje v oddílu 05 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha K:** Výdaje v oddílu 06 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha L:** Výdaje v oddílu 06 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha M:** Výdaje v oddílu 07 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha N:** Výdaje v oddílu 07 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha O:** Výdaje v oddílu 08 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha P:** Výdaje v oddílu 08 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha Q:** Výdaje v oddílu 09 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha R:** Výdaje v oddílu 09 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha S:** Výdaje v oddílu 10 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha T:** Výdaje v oddílu 10 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha U:** Výdaje v oddílu 11 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha V:** Výdaje v oddílu 11 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha W:** Výdaje v oddílu 12 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020
- Příloha X:** Výdaje v oddílu 12 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020
- Příloha Y:** Dotazník

Příloha A: Zpravodajský deník domácností – Peněžní vydání

Tabulka 1 – PENĚŽNÍ VYDÁNÍ

Den 1. – PONDĚLÍ, datum:					Zapsáno ☐ 	
Druh / popis nákupu	Jídlo a nápoje ve veřejném stravování* (označte)		Nákup v Kč	Nákup v cizí měně		Poznámky
	R	O		cena	měna	
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				

Den 2. – ÚTERÝ, datum:					Zapsáno ☐ 	
Druh / popis nákupu	Jídlo a nápoje ve veřejném stravování* (označte)		Nákup v Kč	Nákup v cizí měně		Poznámky
	R	O		cena	měna	
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				
	☐	☐				

* R – restaurace a podobná zařízení s obsluhou, zábavní podniky (diskotéky, noční kluby apod.)

* O – občerstvení, fastfoody, jídelny a podobné podniky rychlého občerstvení, jídlo a pití v dopravních prostředcích, hotová jídla odnesená s sebou nebo dodaná do domu

Příloha B: Výdaje v oddílu 01 dle postavení osoby v čele letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním		Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]		
2009	23 200	-	23 826	-	23 615	-
2010	23 409	0,90	23 310	-2,17	23 898	1,20
2011	22 595	-3,47	23 481	0,73	23 286	-2,56
2012	23 290	3,07	24 157	2,88	24 432	4,92
2013	23 449	0,68	23 793	-1,51	23 522	-3,72
2014	23 614	0,70	23 820	0,11	23 933	1,75
2015	23 721	0,45	23 576	-1,02	22 874	-4,80
2016	23 251	-1,98	23 998	1,79	23 348	2,47
2017	25 909	11,43	27 288	13,71	27 265	16,78
2018	26 132	0,86	27 246	-0,15	27 382	0,43
2019	25 748	-1,47	26 767	-1,76	25 394	-7,26
2020	25 695	-0,20	27 020	0,95	28 538	12,38

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha C: Výdaje v oddílu 01 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	23 558	-	24 208	-	24 713	-	25 018	-
2010	24 019	1,96	24 060	-0,61	24 397	-1,28	25 059	0,16
2011	23 431	-2,45	23 718	-1,42	23 978	-1,72	25 076	0,07
2012	24 018	2,50	24 628	3,83	24 929	3,97	26 052	3,89
2013	23 672	-1,44	24 343	-1,16	25 184	1,02	26 005	-0,18
2014	24 021	1,47	24 763	1,73	24 603	-2,31	25 870	-0,52
2015	23 672	-1,45	23 992	-3,11	24 435	-0,68	25 614	-0,99
2016	23 436	-1,00	24 499	2,11	24 587	0,62	26 174	2,19
2017	27 084	15,56	27 204	11,04	26 987	9,76	28 015	7,03
2018	27 190	0,39	27 163	-0,15	26 861	-0,47	28 104	0,32
2019	26 677	-1,89	27 018	-0,54	27 020	0,59	27 922	-0,65
2020	27 708	3,86	28 081	3,93	26 705	-1,16	28 347	1,52

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha D: Výdaje v oddílu 02 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	3 830	-	3 162	-	3 477	-
2010	3 698	-3,43	3 111	-1,61	3 455	-0,65
2011	3 689	-0,26	3 156	1,45	3 545	2,62
2012	3 656	-0,90	3 094	-1,96	3 434	-3,14
2013	3 558	-2,67	2 993	-3,26	3 316	-3,43
2014	3 766	5,84	3 071	2,61	3 144	-5,20
2015	3 922	4,14	3 114	1,39	3 240	3,07
2016	4 050	3,25	3 191	2,46	3 091	-4,59
2017	4 655	14,95	4 393	37,67	3 752	21,38
2018	4 767	2,41	4 404	0,25	3 707	-1,20
2019	4 895	2,68	3 975	-9,75	3 053	-17,66
2020	4 953	1,19	3 914	-1,53	3 963	29,83

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha E: Výdaje v oddílu 02 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	3 567	-	3 321	-	3 254	-	3 898	-
2010	3 349	-6,11	3 408	2,61	3 418	5,03	3 782	-2,97
2011	3 456	3,19	3 419	0,31	3 509	2,66	3 941	4,22
2012	3 506	1,45	3 147	-7,96	3 572	1,82	3 816	-3,17
2013	3 420	-2,47	2 943	-6,46	3 492	-2,25	3 732	-2,21
2014	3 673	7,40	2 966	0,77	3 347	-4,14	3 823	2,44
2015	3 738	1,78	3 019	1,79	3 508	4,80	3 929	2,77
2016	3 641	-2,61	3 137	3,91	3 500	-0,21	4 059	3,30
2017	4 826	32,56	4 007	27,73	4 352	24,32	4 372	7,73
2018	4 820	-0,11	4 024	0,43	4 362	0,23	4 471	2,26
2019	4 669	-3,15	3 827	-4,90	4 437	1,72	4 126	-7,72
2020	4 399	-5,78	4 318	12,84	4 559	2,75	4 509	9,28

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha F: Výdaje v oddílu 03 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	5 957	-	8 321	-	7 810	-
2010	5 889	-1,14	8 304	-0,21	7 737	-0,93
2011	5 531	-6,08	7 970	-4,02	7 214	-6,76
2012	5 340	-3,44	7 745	-2,81	7 172	-0,58
2013	5 310	-0,56	7 739	-0,08	6 746	-5,95
2014	5 524	4,03	7 768	0,37	6 766	0,30
2015	5 915	7,08	7 682	-1,11	7 132	5,41
2016	6 010	1,60	8 374	9,01	7 186	0,75
2017	5 597	-6,87	9 860	17,74	8 986	25,05
2018	5 522	-1,34	9 874	0,15	8 673	-3,48
2019	5 606	1,52	8 762	-11,27	7 856	-9,42
2020	5 326	-4,98	7 373	-15,85	7 140	-9,11

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha G: Výdaje v oddílu 03 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	5 825	-	5 750	-	6 584	-	7 039	-
2010	5 718	-1,83	5 991	4,19	6 377	-3,14	6 925	-1,61
2011	5 374	-6,01	5 742	-4,16	6 190	-2,94	6 681	-3,54
2012	5 374	0,00	5 574	-2,93	6 071	-1,92	6 350	-4,95
2013	5 201	-3,21	5 423	-2,70	5 924	-2,42	6 494	2,27
2014	5 390	3,64	5 839	7,67	5 962	0,64	6 616	1,88
2015	5 637	4,57	5 911	1,23	6 382	7,05	6 625	0,13
2016	5 939	5,36	6 011	1,69	6 697	4,94	6 783	2,38
2017	5 842	-1,64	7 993	32,97	6 922	3,36	7 008	3,32
2018	5 812	-0,51	8 043	0,63	6 959	0,53	6 878	-1,85
2019	5 704	-1,85	6 874	-14,53	6 417	-7,79	7 459	8,46
2020	4 988	-12,56	5 504	-19,93	6 139	-4,33	6 702	-10,15

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha H: Výdaje v oddílu 04 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním		Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]		
2009	24 012	-	27 021	-	24 126	-
2010	24 279	1,11	26 884	-0,51	23 555	-2,37
2011	24 779	2,06	27 232	1,30	25 076	6,46
2012	23 448	-5,37	27 048	-0,68	23 908	-4,66
2013	23 670	0,95	26 674	-1,38	24 249	1,43
2014	23 035	-2,68	25 156	-5,69	22 834	-5,84
2015	22 444	-2,56	24 450	-2,81	23 035	0,88
2016	22 542	0,44	25 047	2,44	22 345	-3,00
2017	29 277	29,88	32 555	29,98	29 572	32,34
2018	29 590	1,07	33 214	2,03	29 322	-0,84
2019	29 817	0,77	32 980	-0,71	29 318	-0,01
2020	28 227	-5,34	30 335	-8,02	35 288	20,36

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha CH: Výdaje v oddílu 04 dle velikosti obce 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	21 071	-	24 369	-	29 121	-	32 020	-
2010	20 698	-1,77	24 950	2,38	29 575	1,56	32 741	2,25
2011	21 555	4,14	25 064	0,46	29 925	1,19	34 301	3,94
2012	20 220	-6,19	25 576	2,04	28 812	-3,72	33 835	-0,58
2013	20 094	-0,62	25 063	-2,01	29 074	0,91	33 411	-1,25
2014	19 021	-5,34	24 140	-3,68	27 617	-5,01	32 696	-2,14
2015	18 185	-4,39	23 546	-2,46	27 759	0,51	32 082	-1,88
2016	18 767	3,20	23 793	1,05	27 614	-0,52	32 494	1,28
2017	26 001	38,55	29 685	24,76	33 714	22,09	39 320	21,01
2018	26 020	0,07	29 631	-0,18	34 336	1,84	40 156	2,13
2019	26 539	1,99	30 428	2,69	35 103	2,23	40 887	1,82
2020	25 379	-4,37	30 019	-1,34	33 619	-4,23	39 972	-2,24

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha I: Výdaje v oddílu 05 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]
2009	7 872	-	9 862	-	8 615	-
2010	7 213	-8,38	9 376	- 4,93	7 634	-11,39
2011	7 153	-0,82	9 214	-1,73	7 945	4,08
2012	6 190	-13,46	8 437	-8,43	7 110	-10,51
2013	6 125	-1,06	7 896	-6,42	6 536	-8,08
2014	6 410	4,65	8 054	2,00	6 797	4,00
2015	6 563	2,39	8 520	5,78	7 236	6,46
2016	6 640	1,17	8 970	5,28	6 214	-14,12
2017	7 850	18,24	11 513	28,34	8 755	40,89
2018	7 844	-0,09	11 824	2,71	8 712	-0,50
2019	9 195	17,24	9 891	-16,35	7 675	-11,90
2020	8 947	-2,70	10 057	1,68	7 707	0,42

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha J: Výdaje v oddílu 05 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	8 693	-	7 901	-	9 371	-	8 217	-
2010	7 815	-10,10	7 759	-1,80	8 120	-13,35	7 921	-3,61
2011	7 360	-5,82	8 245	6,27	7 762	-4,41	7 954	0,42
2012	6 639	-9,79	7 097	-13,93	7 030	-9,42	7 841	-1,42
2013	6 910	4,07	6 468	-8,86	6 345	-9,75	7 086	-9,63
2014	7 211	4,36	6 868	6,19	6 759	6,53	6 932	-2,17
2015	7 631	5,83	6 638	-3,35	7 754	14,72	7 276	4,97
2016	8 752	14,69	7 245	9,15	7 466	-3,72	6 959	-4,35
2017	9 082	3,77	9 371	29,33	8 243	10,41	9 427	35,45
2018	9 247	1,82	9 291	-0,85	8 366	1,50	9 753	3,46
2019	10 167	9,94	8 000	-13,89	8 357	-0,11	8 751	-10,27
2020	9 933	-2,30	9 477	18,47	8 038	-3,82	9 220	5,35

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha K: Výdaje v oddílu 06 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]
2009	2 643	-	3 254	-	2 976	-
2010	2 476	-6,34	3 167	-2,66	2 702	-9,21
2011	2 424	-2,08	3 321	4,85	2 873	6,34
2012	2 394	-1,26	3 219	-3,07	2 975	3,55
2013	2 255	-5,79	3 054	-5,12	2 401	-19,31
2014	2 342	3,87	3 120	2,17	2 843	18,44
2015	2 408	2,80	2 944	-5,65	2 615	-8,03
2016	2 597	7,84	3 101	5,34	2 735	4,58
2017	2 296	-11,58	3 787	22,12	3 498	27,92
2018	2 369	3,19	3 849	1,63	3 639	4,02
2019	2 749	16,01	4 055	5,36	3 908	7,40
2020	2 646	-3,75	4 188	3,27	4 527	15,83

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha L: Výdaje v oddílu 06 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	3 026	-	3 140	-	3 581	-	3 830	-
2010	3 099	2,43	3 179	1,26	3 358	-6,24	3 912	2,16
2011	3 030	-2,24	3 376	6,17	3 353	-0,14	3 906	-0,16
2012	3 075	1,50	3 239	-4,05	3 458	3,12	4 018	2,87
2013	2 739	-10,94	2 984	-7,88	3 361	-2,81	3 673	-8,59
2014	2 756	0,64	3 069	2,86	3 351	-0,28	3 668	-0,15
2015	2 908	5,52	2 889	-5,87	2 975	-11,23	3 736	1,86
2016	2 853	-1,89	2 868	-0,73	3 007	1,07	3 931	5,23
2017	3 372	18,17	3 434	19,76	3 538	17,67	3 903	-0,71
2018	3 466	2,81	3 536	2,94	3 649	3,12	4 014	2,83
2019	3 551	2,44	3 726	5,40	3 983	9,17	4 262	6,18
2020	3 205	-9,75	3 844	3,16	3 904	-1,98	5 305	24,48

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha M: Výdaje v oddílu 07 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	13 220	-	18 021	-	13 441	-
2010	14 671	10,97	16 048	-10,95	14 793	10,06
2011	13 138	-10,45	17 849	11,22	15 456	4,48
2012	13 727	4,48	17 742	-0,60	13 393	-13,35
2013	13 580	-1,07	17 495	-1,39	13 039	-2,64
2014	12 758	-6,05	16 468	-5,87	12 511	-4,05
2015	13 398	5,02	16 497	0,18	12 928	3,33
2016	13 900	3,74	17 485	5,99	13 582	5,06
2017	13 140	-5,46	17 752	1,53	14 581	7,35
2018	13 330	1,45	18 369	3,48	15 322	5,08
2019	14 491	8,71	18 085	-1,54	13 462	-12,14
2020	13 000	-10,29	15 975	-11,67	10 842	-19,46

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha N: Výdaje v oddílu 07 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	14 012	-	11 062	-	14 097	-	13 496	-
2010	14 424	2,94	12 244	10,69	13 567	-3,76	13 440	-0,42
2011	14 864	3,05	12 352	0,88	13 025	-4,00	14 315	6,51
2012	14 327	-3,61	13 791	11,66	12 233	-6,08	13 126	-8,31
2013	14 299	-0,20	13 564	-1,65	12 191	-0,34	13 549	3,23
2014	15 193	6,25	12 832	-5,39	11 089	-9,04	12 056	-11,02
2015	14 489	-4,63	13 252	3,27	12 134	9,42	11 625	-3,58
2016	16 216	11,92	12 101	-8,68	14 254	17,47	12 608	8,45
2017	13 630	-15,95	15 772	30,33	11 850	-16,87	13 778	9,28
2018	14 042	3,02	16 235	2,94	12 013	1,38	14 509	5,31
2019	14 157	0,82	14 341	-11,67	12 719	5,87	15 651	7,88
2020	12 468	-11,93	11 202	-21,89	12 251	-3,68	14 963	-4,40

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha O: Výdaje v oddílu 08 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]
2009	5 688	-	6 354	-	6 467	-
2010	5 610	-1,37	6 384	0,46	6 255	-3,28
2011	5 394	-3,87	6 061	-5,05	6 003	-4,03
2012	5 405	0,22	6 035	-0,42	5 987	-0,27
2013	5 120	-5,29	5 712	-5,35	5 551	-7,28
2014	5 049	-1,38	5 489	-3,91	5 383	-3,03
2015	5 084	0,69	5 399	-1,64	5 393	0,18
2016	5 138	1,06	5 369	-0,55	5 501	2,01
2017	6 251	21,66	6 877	28,07	6 870	24,87
2018	6 135	-1,86	6 610	-3,88	6 565	-4,43
2019	6 132	-0,05	6 316	-4,46	6 090	-7,24
2020	6 115	-0,27	5 969	-5,48	5 998	-1,51

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha P: Výdaje v oddílu 08 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	5 345	-	5 163	-	5 833	-	6 571	-
2010	5 254	-1,70	5 196	0,63	5 744	-1,53	6 570	-0,01
2011	5 198	-1,05	5 054	-2,74	5 666	-1,37	6 269	-4,58
2012	5 134	-1,24	5 086	0,63	5 587	-1,38	6 138	-2,08
2013	4 827	-5,99	4 894	-3,78	5 359	-4,09	5 886	-4,11
2014	4 748	-1,63	4 782	-2,28	4 978	-7,11	5 803	-1,41
2015	4 712	-0,76	4 736	-0,96	4 992	0,28	5 780	-0,40
2016	4 622	-1,92	4 825	1,88	5 099	2,15	5 745	-0,61
2017	5 791	25,29	5 662	17,34	6 272	23,00	7 059	22,87
2018	5 583	-3,58	5 481	-3,20	6 086	-2,96	6 887	-2,43
2019	5 541	-0,76	5 565	1,54	6 044	-0,69	6 724	-2,38
2020	5 320	-3,99	5 678	2,03	5 845	-3,29	6 526	-2,94

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha Q: Výdaje v oddílu 09 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]
2009	11 202	-	16 177	-	14 310	-
2010	11 052	-1,34	15 502	-4,17	13 973	-2,36
2011	9 743	-11,84	15 646	0,93	13 694	-1,99
2012	9 418	-3,34	14 565	-6,91	13 566	-0,94
2013	9 329	-0,94	13 851	-4,91	12 812	-5,56
2014	9 292	-0,40	14 409	4,03	12 580	-1,81
2015	9 791	5,37	13 802	-4,22	12 164	-3,31
2016	9 299	-5,03	15 078	9,25	12 096	-0,56
2017	11 623	24,99	18 395	22,00	17 950	48,40
2018	11 375	-2,13	18 860	2,53	17 811	-0,78
2019	11 194	-1,60	18 107	-4,00	17 067	-4,17
2020	9 739	-12,99	15 386	-15,03	14 687	-13,94

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha R: Výdaje v oddílu 09 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	11 157	-	11 452	-	13 051	-	15 367	-
2010	11 164	0,06	11 489	0,33	12 771	-2,15	15 020	-2,26
2011	10 586	-5,18	11 214	-2,40	12 505	-2,08	14 441	-3,85
2012	10 255	-3,13	10 653	-5,00	12 432	-0,59	13 508	-6,46
2013	9 941	-3,06	10 295	-3,37	11 676	-6,08	13 127	-2,83
2014	10 067	1,27	10 728	4,21	11 385	-2,49	13 490	2,76
2015	10 465	3,95	10 459	-2,51	10 904	-4,23	13 230	-1,93
2016	10 705	2,29	10 307	-1,45	11 654	6,88	13 860	4,76
2017	14 066	31,40	14 472	40,41	13 814	18,53	15 936	14,98
2018	14 037	-0,21	14 795	2,23	13 935	0,88	16 286	2,19
2019	14 658	4,42	14 360	-2,94	14 796	6,18	15 858	-2,63
2020	11 578	-21,02	12 027	-16,25	12 642	-14,56	14 582	-8,05

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha S: Výdaje v oddílu 10 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]
2009	654	-	1 213	-	1 065	-
2010	621	-4,98	1 350	11,30	1 134	6,67
2011	602	-3,03	1 323	-1,95	1 101	-2,99
2012	710	17,87	1 312	-0,83	977	-11,23
2013	624	-12,09	1 071	-18,40	918	-6,01
2014	642	2,80	1 105	3,21	1 013	10,32
2015	559	-6,63	1 136	2,77	970	-4,25
2016	619	3,28	1 116	-1,74	876	-9,70
2017	1 098	77,43	1 767	58,32	2 991	241,46
2018	1 093	-0,41	1 646	-6,84	2 941	-1,68
2019	1 104	0,99	2 629	59,68	3 110	5,75
2020	707	-35,91	2 632	0,13	623	-79,98

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha T: Výdaje v oddílu 10 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	613	-	679	-	737	-	923	-
2010	506	-17,49	648	-4,51	758	2,85	1 320	43,09
2011	550	8,69	676	4,31	670	-11,66	1 084	-17,87
2012	529	-3,78	892	31,88	753	12,42	1 045	-3,61
2013	550	3,93	636	-28,65	574	-23,75	880	-15,86
2014	582	5,92	618	-2,80	611	6,49	973	10,60
2015	573	-1,60	659	6,55	596	-2,52	915	-5,95
2016	723	26,17	547	-16,97	732	22,80	692	-24,35
2017	1 105	52,91	666	21,64	1 222	66,93	2 454	254,55
2018	1 074	-2,83	726	9,06	1 205	-1,36	2 320	-5,46
2019	1 342	24,95	1 192	64,16	1 292	7,23	2 839	22,38
2020	713	-46,89	1 798	50,87	970	-24,90	1 881	-33,75

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha U: Výdaje v oddílu 11 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přrůstek [%]
2009	6 009	-	9 035	-	7 758	-
2010	5 963	-0,77	8 955	-0,88	7 291	-6,02
2011	5 678	-4,78	8 970	0,16	7 756	6,39
2012	5 826	2,62	9 277	3,42	7 707	-0,64
2013	5 635	-3,28	8 897	-4,09	7 139	-7,37
2014	5 711	1,35	9 160	2,96	7 305	2,33
2015	6 144	7,59	9 416	2,79	7 919	8,40
2016	6 217	1,20	10 144	7,73	7 732	-2,36
2017	7 613	22,45	13 887	36,90	12 476	61,35
2018	7 775	2,13	14 773	6,38	12 668	1,54
2019	7 335	-5,67	13 900	-5,91	11 350	-10,40
2020	5 914	-19,37	10 872	-21,79	10 065	-11,32

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha V: Výdaje v oddílu 11 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	5 746	-	6 043	-	6 950	-	7 239	-
2010	5 716	-0,52	5 746	-4,91	6 720	-3,31	6 919	-4,42
2011	5 568	-2,58	5 862	2,01	6 649	-1,05	7 242	4,67
2012	5 855	5,14	6 252	6,66	6 637	-0,19	7 312	0,97
2013	5 631	-3,82	6 026	-3,62	6 414	-3,36	7 038	-3,75
2014	5 828	3,50	6 410	6,37	6 367	-0,72	7 281	3,46
2015	6 044	3,70	6 686	4,31	6 652	4,47	7 761	6,59
2016	6 165	2,00	7 013	4,89	7 682	15,49	7 799	0,49
2017	7 417	20,32	8 999	28,33	9 725	26,59	11 952	53,25
2018	7 623	2,78	9 362	4,03	10 871	11,78	12 305	2,95
2019	7 680	0,74	9 664	3,23	9 127	-16,04	12 278	-0,23
2020	6 044	-21,30	7 531	-22,07	7 574	-17,02	9 926	-19,16

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha W: Výdaje v oddílu 12 dle postavení osoby v čele v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti					
	zaměstnanců				samostatně činných	
	s nižším vzděláním		s vyšším vzděláním			
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	13 745	-	17 153	-	14 717	-
2010	13 745	0,00	17 198	0,26	14 729	0,08
2011	13 206	-3,93	17 238	0,24	14 301	-2,90
2012	13 409	1,54	16 814	-2,46	14 647	2,42
2013	13 597	1,41	17 110	1,76	14 949	2,06
2014	13 942	2,53	17 609	2,91	15 173	1,50
2015	14 149	1,49	17 020	-3,35	15 589	2,74
2016	14 170	0,15	17 904	5,19	15 007	-3,73
2017	9 045	-36,17	11 939	-33,32	13 839	-7,78
2018	9 239	2,14	12 302	3,04	14 008	1,22
2019	8 969	-2,91	11 308	-8,07	11 122	-20,60
2020	8 763	-2,30	10 740	-5,02	9 008	-19,01

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha X: Výdaje v oddílu 12 dle velikosti obce v letech 2009 až 2020

Rok	Domácnosti v obci s počtem obyvatel							
	do 1 999		2 000 – 9 999		10 000 – 49 999		50 000 a více	
	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]	Stálé ceny [Kč]	Relativní přírůstek [%]
2009	13 700	-	12 857	-	14 371	-	14 224	-
2010	13 879	1,30	13 259	3,13	14 643	1,89	14 307	0,58
2011	13 351	-3,80	13 218	-0,31	14 401	-1,65	14 488	1,27
2012	13 834	3,62	13 450	1,76	14 517	0,81	14 121	-2,54
2013	13 755	-0,57	13 986	3,99	14 489	-0,19	14 786	4,71
2014	14 252	3,61	14 569	4,17	14 659	1,18	15 250	3,13
2015	14 432	1,26	14 066	-3,45	14 982	2,20	15 387	0,90
2016	13 814	-4,28	14 201	0,96	15 330	2,32	15 422	0,23
2017	9 981	-27,75	11 717	-17,49	10 461	-31,76	10 872	-29,50
2018	10 213	2,33	12 135	3,56	10 840	3,62	11 149	2,54
2019	9 696	-5,06	11 216	-7,57	10 712	-1,18	10 492	-5,89
2020	9 467	-2,36	9 088	-18,97	9 928	-7,32	9 918	-5,47

Zdroj: ČSÚ (2010b; 2011b; 2012b; 2013b; 2014b; 2015b; 2016b; 2017b; 2019b; 2019c; 2020b; 2021d), zpracováno autorkou

Příloha Y: Dotazník

Spotřební chování domácností

Dobrý den, mé jméno je Michaela Marešová a jsem studentkou posledního ročníku navazujícího magisterského studia na Fakultě ekonomické ZČU v Plzni. Tímto bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku k mé diplomové práci na téma Spotřební chování domácností. Cílem dotazníku je zjistit, jak se změnil příjem, spotřeba a úspory domácností během pandemie Covidu-19. Údaje uvádějte, prosím, za celou Vaši společně hospodařící domácnost. Vyplnění dotazníku je zcela anonymní a zabere Vám maximálně 10 minut. Předem děkuji za Váš čas a pravdivé odpovědi.

*Povinné pole

1. Za které z níže uvedených výdajů Vaše domácnost během pandemie Covidu-19 utratila méně než obvykle? Můžete vybrat více možností. *

- Potraviny a nealkoholické nápoje
- Alkoholické nápoje, tabák
- Odívání a obuv
- Bydlení, voda, energie, paliva
- Bytové vybavení, zařízení domácností, opravy
- Zdraví
- Doprava
- Pošty a telekomunikace
- Rekreace a kultura
- Vzdělávání
- Stravování a ubytování
- Ostatní zboží a služby
- Žádné výdaje jsem neomezil/a

2. Pokud jste nějaké výdaje omezili, co bylo důvodem? Můžete vybrat více možností. *

- Snížení příjmu
- Strach ze ztráty zaměstnání
- Nejistota z budoucího vývoje pandemické situace
- Vytváření úspor
- Omezení kontaktu s rodinou a přáteli
- Zavření provozoven
- Nesplnění podmínek vstupu do provozoven (testování, očkování, prodělání nemoci)
- Uzavření státních hranic

- Práce na home office či výuka on-line
- Změna životního stylu
- Žádné spotřební výdaje jsem neomezil/a
- Jiné:

3. Za které níže uvedené výdaje naopak Vaše domácnost během pandemie Covidu-19 utratila více než obvykle? Můžete vybrat více možností. *

- Potraviny a nealkoholické nápoje
- Alkoholické nápoje, tabák
- Odívání a obuv
- Bydlení, voda, energie, paliva
- Bytové vybavení, zařízení domácností, opravy
- Zdraví
- Doprava
- Pošty a telekomunikace
- Rekreace a kultura
- Vzdělávání
- Stravování a ubytování
- Ostatní zboží a služby
- Za žádné výdaje nebylo utraceno více

4. Pokud se u Vás některé výdaje zvýšily, co bylo důvodem této změny? Můžete vybrat více možností. *

- Práce na home office či výuka on-line
- Nejistota z budoucího vývoje pandemické situace
- Změna životního stylu
- Více volného času
- Potřeba se nějak zabavit
- Omezení kontaktu s rodinou a přáteli
- Žádné výdaje se nezvýšily
- Jiné:

5. Jaká je v současné době průměrná výše měsíčních úspor Vaší domácnosti? Úsporami jsou zde myšleny peníze, které můžete mít ihned k dispozici, např. na spořicímu účtu, v hotovosti. *

- Nevytvářím tento typ úspor
- Méně než 500 Kč
- 500 – 1 000 Kč
- 1 001 – 5 000 Kč
- 5 001 – 10 000 Kč
- 10 001 Kč a více

6. Uveďte, prosím, konkrétní částku měsíčních úspor Vaší domácnosti. Pokud nechcete odpovídat, pokračujte na další otázku.

7. Měla pandemie Covidu-19 vliv na výši úspor Vaší domácnosti? *

- Ano (pokračování na otázce č. 8)
- Ne (pokračování na otázce č. 9)
- Nevím (pokračování na otázce č. 9)

8. O kolik se měsíční úspory Vaší domácnosti v průměru snížily či zvýšily? V případě snížení uveďte, prosím, částku s mínusem. *

9. Jaký je v současné době čistý měsíční příjem Vaší domácnosti? *

- Méně než 30 000 Kč
- 30 000 – 39 999 Kč
- 40 000 – 49 999 Kč
- 50 000 – 59 999 Kč
- 60 000 – 69 999 Kč
- 70 000 Kč a více

10. Uveďte, prosím, konkrétní částku čistého měsíčního příjmu Vaší domácnosti. Pokud nechcete odpovídat, pokračujte na další otázku.

11. Měla na výši čistého měsíčního příjmu Vaší domácnosti vliv pandemie Covidu-19?*

- Ano (pokračování na otázce č. 12)
- Ne (pokračování na otázce č. 13)
- Nevím (pokračování na otázce č. 13)

12. O kolik se čistý měsíční příjem Vaší domácnosti v průměru snížil či zvýšil?

V případě snížení uveďte, prosím, částku s mínusem. *

13. Jaké je Vaše pohlaví? *

- Muž
- Žena
- Jiné:

14. Kolik Vám je let? *

- Méně než 18
- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56-65
- 66 a více

15. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

- Neúplné základní
- Základní
- Střední s výučním listem
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

16. Jaký je Váš statut? *

- Student/ka
- Zaměstnaný/á
- Osoba samostatně výdělečně činná
- Důchodce (starobní, invalidní)
- Nezaměstnaný/á
- Jiné:

17. Z kolika členů se Vaše domácnost skládá? *

- 1
- 2
- 3
- 4

5 a více

18. Jste ve Vaší domácnosti ten/ta, kdo rozhoduje o výdajích a úsporách? *

Ano

Ne

Nelze jednoznačně určit

19. V jak velké obci žijete? *

Do 1 999 obyvatel

2 000 až 9 999 obyvatel

10 000 až 49 999 obyvatel

50 000 a více obyvatel

Abstrakt

Marešová, M. (2022). *Spotřební chování domácností* (Diplomová práce), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Česko.

Klíčová slova: příjmy, výdaje, úspory, domácnosti, spotřební chování

Předkládaná práce se zaměřuje na spotřební chování domácností v České republice. Hlavním cílem práce je nalézt odlišnosti mezi jednotlivými skupinami domácností a zjistit, jaký dopad na ně měla pandemie Covidu-19. Po zpracování teoretických východisek spotřebního chování následuje praktická část, která se skládá ze dvou částí. První z nich je analýza příjmů a výdajů v letech 2009 až 2020 na základě dat zveřejňovaných Českým statistickým úřadem. Výstupem z této analýzy je nalezení takových oddílů spotřebních výdajů, u kterých je patrný vliv postavení osoby v čele domácnosti či velikost obce, ve které domácnost žije. Dochází také k odhalení odchylek spotřebního chování během ekonomické krize v roce 2009 a pandemie Covidu-19 v roce 2020. Dále jsou identifikovány společné rysy změn chování v rámci těchto dvou období. Druhou částí je dotazníkové šetření, které se zabývá výší příjmů, výdajů a úspor domácností a případným vlivem pandemie Covidu-19. Objasněny jsou i důvody, které vedly ke snížení či zvýšení spotřeby a získané informace o spotřebních výdajích jsou komparovány s daty Českého statistického úřadu z roku 2020. Tato práce může sloužit jako podklad pro další výzkum, ale je přínosná i pro firmy, které díky ní mohou lépe porozumět svým zákazníkům a získané informace využít v rámci svých podnikatelských aktivit.

Abstract

Marešová, M. (2022). *Consumer Behaviour of Households* (Master's Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics, Czech Republic.

Key words: incomes, expenses, savings, households, consumer behaviour

The submitted master thesis focuses on consumer behaviour of households in the Czech Republic. The main purpose of the thesis is to find differences between individual groups of households and find out, how they were affected by the Covid-19 pandemic. The theoretical background of consumer behaviour is followed by the practical section of this thesis, which consists of two parts. First of them is the analysis of incomes and expenses in 2009 to 2020 based on data provided by the Czech statistical office. The output of this analysis is to find those sections of consumption expenditure that are influenced by the position of the head of the household or the size of the municipality in which the household lives. Variations in consumption behaviour during the economic crisis in 2009 and the Covid-19 pandemic in 2020 are also revealed. Furthermore, common features of behavioural changes within these two periods are identified. The second part of the thesis includes questionnaire survey, which deals with amounts of incomes, expenses, household savings and the potential impact of Covid-19 pandemic. Reasons that lead to reduction or increase of consumption are also clarified and the information about consumer spending are compared with data from the Czech statistical office for 2020. This master thesis can be used for further research, but it is also valuable for companies, that can, due to this thesis, better understand their customers and use gained information within their business activities.